

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLIII

ВЕРЕСЕНЬ -- 1992 -- SEPTEMBER

No. 510

Засновник і редактор 1950-1969 П.К. Волиняк

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса "Нових Днів":

NOWI DNI

P.O. Box 400, Stn "D"
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Publications Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney
Business & Advertising manager:
A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION --

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$27.00

U.S.A.: \$25.00 US

АВСТРАЛІЯ: \$40.00 австралійських
ІНШІ КРАЇНИ

\$25.00 American or equivalent

Авіапоштою: \$70.00 (в Австралії \$95.00)

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

CANADA -- КАНАДА:

E. Krasnoshtan
17004 - 64 Ave., #307
Edmonton, Alberta T5T 2C7
Tel.: 03-783 7782

AUSTRALIA -- АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko,
61 Lawson Ave.,
Frankston 3199, VIC. Australia
Tel.: 03-783 7782

M. Waksutenko,
28 Alguna Cres.,
Rostevor, S.A. 5073

GR. BRITAIN -- ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
34 Gibbon Rd.
London W3 7AF England

Видає Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний -- головний редактор

Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,
Мар'ян Дальний -- редактор, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення -- Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Олександра Ковальова -- УКРАЇНСЬКІ КАХЛІ	1
Григорій Вишневий -- ВІРШІ	2
Наталя Давидовська -- І БУДЕ ДЕНЬ... ..	3
Тамара Тарнавська -- ПРО ПРОБЛЕМИ ПОВЕРНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СВЯТИНЬ... ..	4
Юхим Красноштан -- АМБАСАДОР або ПОСОЛ ДОБРОЇ ВОЛІ	8
Андрій Білинський -- 50 РОКІВ ТОМУ	10
А. Юриняк -- ПРАВО НА МИР -- ПОНАД УСЕ!	12
Ярина Тудорковецька -- УКРАЇНА ТА ЇЇ ПОЛІТИЧНА ПЕРИФЕРІЙНІСТЬ	13
Микола Бараболяк -- СВІДОМО ФОРМУВАТИ КУЛЬТУРНЕ ОБЛИЧЧЯ НАЦІЇ	15
Леся Вороніна -- ФРИПУЛЬЯ ПОЧИНАЄ І... ВИГРАЄ?	17
Валеріян Ревуцький -- 72 РОКИ В МИСТЕЦТВІ	20
Е. Метельський -- НЕВМИРУЩА ТВОРЧИСТЬ НАРОДУ	22
Око -- ІВАН ЯЦІВ ПЕРЕМОЖЕЦЬ КОНКУРСУ	23
Остап Тарнавський -- РОЗМОВИ З БОГОМ	24
Леся Храплива-Щур -- "НАРОДНИЙ ХРАМ..."	27
Михайло Лоза -- ЛІКАРСЬКИЙ ЗБІРНИК, н.с. 1	29
Анатоль Вовк -- НА ПУЛЬСІ МОВИ (3)	31
Валерій Остапенко -- СЬОГО-ТОГО ПОТРОШЕЧКУ	32
Віталій Старченко -- УКРАЇНІЗАЦІЯ ЧИ ДЕРУСИФІКАЦІЯ	33
Президія і Секретаріат -- ЗАЯВА ТОВАРИСТВА "УКРАЇНА" ...	34
Ро-Ко -- ПОЛІТИК ДРАЧ: "У ТОРОНТІ ЯК НА ФРОНТІ!"	35
Г. Сірик -- ВІЩУН ТРОХИМ УС	36
А. П. Чехов -- ПРАВИЛА ДЛЯ ПОЧАТКУЮЧИХ АВТОРІВ	38

На першій стор. обкладинки: Пам'ятник Іванові Франкові на площі
перед Пансіоном Івана Франка в Міссісага, Канада. Бронза. Скульп-
тор Петро Кулик. Фото М. Данилишин.

Цей імпазантний пам'ятник було врочисто відслонено в неділю 14 червня
1992 року при участі більше 1000 осіб та представників від уряду й україн-
ських установ. Церемонія відслонення відкрила директор Пансіонів Ів.
Франка д-р Євгенія Пастернак. Відслонив пам'ятник верховний суддя Ка-
нади Іван Сопінка, спільну молитву сказали український католицький вла-
дика Ізидор і православний владика Юрій.

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. ● Статті з поданими іменами авторів не конче
висловлюють погляди редакції. ● Незамовлених матеріалів редакція не повертає. ● Редакція не відповідає
за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, мистецтво, наука, суспільне життя

Олександра КОВАЛЬОВА

УКРАЇНСЬКІ КАХЛІ

КАХЛЯ З ДУБОВИМ ЛИСТЯМ
І ЗОЗУЛЕЮ

Дубове листя -- лінія життя.
Вона в мого народу вузлувата.
Щоб так було тих вузликів багато?
Хто може стільки лиха пам'ятати?
Ось так планиду дрібно ісписати.
Хто так мережить літери дрібні,
Що стали очі нам недобачати
І лиш серця ще слухають пісні?!

Розвиднеться.
Зозуля відгукнеться.
На вишні сяде ген -- за ворітечками.
Он та зозуля -- із-під Берестечка.
А та зозуля з-під Чигирини.
Вона жива й надіється вона,
Що ось до літа в пір'ячко вбереться
І золоті куватиме літа.

Мовчить одна чорнобильська зозуля.
Їй чобітки із попелу узули.
Повчися, Ольго, як лякають древлян!

Жахнулися вразливі літописці.
Вони були не владні над моментом,
Не навчені писати документи.
Писали так, як Бог на душу клав.
І через те печуть, печуть і нині
Ті обгорілі лапки голубині,
Ї книгині Ольги очі крижані
Ввижаються нам досі уві сні.

Кого ж клясти сьогоднішнім древлянам,
Як їм навкруг не видно ворогів?
З яких лісів, з яких злітають гір
Оті зозулі, що співать не можуть?
Це хто нам їхнім голосом ворожить
І сивим димом застеляє зір?!

КАХЛЯ: ЖАР-ПТИЦЯ НА КАЛИНІ

Як сторожко Жар-птиця на калині
Присіла. Чорним оком пропіка.
Кого? З якого краю виглядає?
Кого посеред грішних нас шука?
Чому стою так довго я по цей бік
Жар-птиці і калинового світу?
Як пригадать одне-єдине слово --

Калинові ворота відхилити?
Там сонячно, там гаряче, там спів.
Там літо й ще далеко до Покрови.
І плід іще нагадує там цвіт,
Й калина ще не бризкається кров'ю.
Те око чорне вперте, сторожке,
Пильнує кожен подих мій і порух.
Це він од віку так вбирає нас --
Пташиний мудрий, невідступний погляд.
Згадати, не злякатись, увійти, --
Відхиляться калинові ворота.
Злетить Жар-птиця. Вітка затремтить.
Ще ні. Це потім кроки хтось покропить.

КАХЛЯ: ПОЛЮВАННЯ НА ОЛЕНЯ

Блискуча куля, кругла, мов горіх.
Вона якраз зірвалась по дотичній.
І в оленя ніяких сподівань,
Хіба що глина раптом не застигне,
А м'яко-м'яко скапає в траву
І кулею холодною не стане.
Гончар бо знає: все це наяву
І оленю болить смертельний танець.
Але й гончар уже своє зробив
І руки склав, немов після відправи.
І світ новий своїм життям зажив,
Й ні в кого вже нема на нього права.
Мисливець молодий. Він каяття
Пізнає вперше, але буде пізно.
Й лишиться він розгублено стоять,
Уже навіки втрачений для пісні.
А олень гордо оком поведе,
На зад сохату голову закине.
І куля важко скапає в траву,
Бо є іще на світі мудрість глини.

КАХЛЯ З БІЛОЮ КОЗОЮ

Густа, м'яка, зелена, соковита,
Вже словом стала, а пускає сік.
Трава дитинства, росами умита.
Не вірить, що її забули всі.
Ми з білою козою над ярочком.
Хтось прийде скоро й намалює нас.
З сестрою ми маленького росточку
Й на двох на виріст нам одна весна.

Ми пасемо безсмертну Амалкею,
Що молоком годує, як колись.
Так мало по війні корів на фермі,
А люди на свої не спромоглись.

У нашої кози м'які сережки
І молоко цілюще і смачне.
Під ноги нам лягла щаслива стежка.
Нас все на світі лихо обмине.

Стоїть коза, і не ручна, й не дика.
Усе, що є, було, і буде, -- зна.
І наше різнотрав'я їй не диво.
І годувать богів -- не первина.

КАХЛЯ: ГОНЧАР ЗА РОБОТОЮ

На комині такий широкий світ.
Така надія -- комин за плечима.
Красоля, мальва, кручений панич
І дикий звір з дитячими очима.

У того звіра два легких крила,
Замість оброті -- туга і довіра.
М'яка і тепла глина в гончара.
Відкіль узяти дику душу -- звіру?!

Він міг злетіти в синю височінь,
Лиш крила розпростер би сизопері.
А він лишивсь і нянчить вам дітей,
І порається мовчки біля печі.

Веселі й бистрі пальці в гончара,
Він глину мне, бо так його навчили.
Красоля, мальва, кручений панич
І дикий звір з дитячими очима.

Григорій ВИШНЕВИЙ

ВІДГОМІН ВІКІВ

Д. Чубові

Коли присниться степ, повіє духом волі,
Сідаю на коня і їду в даль віків,
І бачу Чорний шлях і валки чумаків,
Кріпацтва лядський жах і плечі наші голі.

Минає довга ніч, на ранок Поле Дике
Біжить у далечінь, в безмежжя степове.
Мовчить самотній дуб і поле лугове,
В яругах хвощових ні гомону, ні крику.

Нараз мій сивий кінь напруг чутливі вуха,
Рвонувся шпарко вскач, і я вже знав чому.
У тишу чарівну, глибоку і німу,
Ввірвався не хижий звір, а людолов-псяюха.

І я вже не втечу, аркан уп'явся в шию.
У степ хоробрий кінь без вершника побіг.
Він вістку понесе, шукаючи доріг
У зоряні віки, в Полтаву й Коломию.

Невже я ще живу? Копита б'ють у груди.
То коні яничар вистуковують з могил.
В уяві блиск шабелі і золотих вудил,
І дикий крик орди на мене звідусюди.

Я бачу чисту кров, гарячу і невинну,
Що ллється у траву з глибоких людських ран.
Я чую крик татар, я бачу ятаган
Й атаку козаків, раптову і невинну.

Дивлюсь на смертний бій, мушкетний і шабельний,
Вже трупи без голів лежать уздовж і вишир,
Мурза тікає в Крим, покинувши ясир,
За ним женеться страх, холодний і смертельний.

Зненацька чорна ніч на степ упала глухо
І в темряву густу вгорнула грішний світ.
А потім з року в рік, без сонця сотні літ,
Навпомацки пливли Десна, Дніпро, Синюха.

Так снівсья мені степ, багатий і роздертий.
На правім боці лях, на лівім -- москалі.
І хоч поїла ржа мушкети і шаблі,
Та доля не дала мені в степу померти.

Сьогодні випав дощ і звеселіли трави,
В коріння струмом б'є в віках пролита кров.
І буйно пророста у зарослях дібров
Цвітіння степове козацької держави.

І вперше за віки прозріло скуте місто,
Вже синьо-жовтий стяг підносять шахтарі,
Співають "Отче наш" і діти, й матері,
І щастя розцвіта над Києвом барвисто.

Втіка від мене сон. Мені так легко жити!
Сідаю на коня і їду в даль степів.
Спустошені вони, та вже лунає спів
І весело біжить мій кінь білокопитий.

16 квітня 1992

З ДАЛЕКОГО КРАЮ

ДИВО

Встає з колін стражденна Мати,
До неба зводить страдний зір,
Усім царям наперекір
Зрива ланцюг, ламає ґрати.

І всі Америки й Росії,
Відкривши злагіднілий рот,
Не можуть зрозуміть висот,
Що їх сягнули гречкосії.

"І де таке взялося диво?" --
Пита здивовано весь світ,
Сліпий на правду сотні літ.
Вона ж іде вперед сміливо!

Вже не сичить гадючим жалом
Змія повзуча над Дніпром.
Настав кінець, звершивсь погром,
Вмира імперія помалу.

На крилах волі золотої,
Під звук бандури і трембіт,
Гримить Тарасів Заповіт
На втіху Матері святої.

Грудень 1991

ДАРИ ГОСПОДНІ

Весняний день, мов щастям, над рікою
Осяяв сонцем найтихішу з тиш.
Заснули хвилі, не шумить комиш...
Так добре тут блукати самотою!

Деся крикнув птах і змовк у хащах бору,
Верткий метелик пурхає в траві,
Стоять ромашки, мовби неживі,
Вкриває хміль берізку білокору.

І сниться сон далекої країни,
Шумить в долині вічності ріка,
В заплавах зелень, ряска, осока...

А далі степ, квиління зграй чайних,
Криничний струмінь прісної води,
Дари Господні -- степові плоди.

НА ДОЗВІЛЛІ

Гуде літак і в далечі зникає,
Йойойка птах, мов плаче, у садку,
Під цвітом лип, у свіжій холодку,
Снується дум мереживо безкрає.

І всенський світ, немовби на екрані,
З глибин віків у пам'яті сплива,
Карбує крок, вдягається в слова,
Скида ганьбу невірництва і брані.

О світе мрій, видовище казкове!
О світе битв, моління і гріха!
Нехай тебе годинонька лиха

Мина в біді, а сонце світанкове
Освітить сад і радістю хлюпне,
Розрадить цим на хвиличку мене!

Наталя ДАВИДОВСЬКА

І БУДЕ ДЕНЬ

*Сестрам-Українкам,
в усіх землях сущих
і не сущих, присвячується.*

І буде ніч -- не судна, горобина
і тиша -- для ридань, і для свічок,
аж отоді побачить Україна
незримі голоси своїх дочок.
Зувиш, і верховіть, і вогневиці,
з пустелі, і глухої мерзлоти
летітимуть -- не хмари і не птиці,
щоб в рідну землю прахом увійти.
Бо там -- без домовин, у домовинах
в чужих снігах, чужинських берегах
почули: як голосить Україна,
і сіє вітром, і скликає прах,
із полинів-вишептують долоні,
у немочі гіркої сивини:
"О донечки зігрійте прахом лоно,

щоб нас не відцуралися сини,
бо кам'янію -- час настав орати
і сіяти, а ніч -- вітри пасе..."
І буде день! І збуджена Оранта
своїх дочок із праху піднесе.

Львів,
квітень 1989 р.

А. ЮРИНЯК

ПРО БАТЬКІВСЬКИЙ ПОРІГ, ПРО "РУХ" І "ХАТУ СКРАЮ"

*Півсотні літ чи трохи більш
Минуло з того дня,
Як батьків кинув я поріг
І в мандрах навмання
Шукав рятунку від комуни.*

*Минали дні й десятиліття --
Надії гасли без поліття.*

*Та раптом чутка в товаристві:
"Щось трісло у панів кремлівських!"
А далі вістка вже дійшла --
Вкраїни воля вже гуля!
Є там вже "РУХ", кличі, програми --
Вкраїна скинула кайдани --
Вирує гомін, хвилі спів.
І сяють очі з гарних слів...*

Радіє віддаль діяпори.

*Бо РУХ всіх об'єднав,
Міць гарту й єдності надав.
В тій атмосфері грона мрій
Шугають в голову якстії:
"Летіть би в рідний край
Де батьківський поріг,
Далека юність водограєм..."*

*Аж раптом вістка вже нова:
Розпався РУХ! Ця вість сумна,
Раптова й неприємна всім
Ударил, мов грім!
-- Не знаємо, не хочем знати
Деталів: ЩО і ЯК,
Лиш знаємо одне:
Не може бути, щоб забудь
Науку з визвольних змагань:
Не був воляцтва тоді брак --
Та кожен воював інак.*

*Отож бере нас ляк тепер,
Що отаманів дух не змер,
Живе їх гасло "Хата скраю --
Нічого більш не знаю".
Не смієм цього допустити,
Лиш кожну хату боронити,
Бо в ній Франків мільйон стоїть,
Шевченків клич "Борись!" витає.*

Каліфорнія,
червень 1992 р.

ПРО ПРОБЛЕМИ ПОВЕРНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СЯТИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

В Деклярації про державний суверенітет України, прийнятій Верховною Радою України 16 липня 1990 року, в положенні про культурний розвиток мовиться про те, що Україна має право на повернення у власність народу національних, культурних та історичних цінностей, які знаходяться за межами України.

Схваленню такого положення передували численні публікації в журналах та газетах, присвячені пекучій справі повернення в Україну історичної та культурної спадщини українського народу, яка внаслідок трагічної долі України розпорошена по території сусідніх держав. Найбільше таких скарбів перебуває в Росії. Ця проблема не нова. Як сказав голова Українського фонду культури Борис Олійник у своєму інтерв'ю газеті "Правда України" за 17 квітня цього року, вперше цю проблему було порушено в 1911 році, а 1917 року молода Українська держава домагалася від уряду Росії повернення історичних та культурних пам'яток.

Простежмо перебіг подій того часу, спираючись на архівні документи. Як пише Володимир Сергійчук у статті "Гірка доля наших святинь", надрукованій у газеті "Молодь України" за 20.03.1992 року, на початку травня 1917 року в Києві відбувся І Український військовий з'їзд, який схвалив важливу резолюцію. В ній зазначалося: "Всі стародавні українські прапори, які переховуються по різних державних сховищах (музеях) Петрограда, Москви та інших міст, повинно негайно віддати у Київ до Українського національного музею".

Отож, в резолюції Першого військового з'їзду головну увагу приділялося поверненню стародавніх українських військових прапорів, оминаючи при тому інші численні пам'ятки мистецтва та культури українського народу, як, наприклад, козацькі гармати, ікони та інші музейні цінності, а також унікальні археологічні знахідки із розкопок на території України тощо.

Резолюція, прийнята з'їздом, привернула увагу до справи повернення святинь нашого народу широкого кола громадськості, фахівців та органів влади молодій українській державі. У вересні 1917 року Генеральний Секретаріат Освіти доручив новоствореному відділові охорони пам'яток старовини й мистецтва ґрунтовно вивчити цю проблему і як найшвидше представити свої пропозиції. Відділ охорони пам'яток старовини й мистецтва попросив відомих українських мистецтвознавців провести ретельний облік українських святинь, які знаходилися в Москві та Петрограді. На підставі цього обліку органи влади України звернулися до уряду Росії з проханням повернути пограбовані царським урядом українські національні цінності. Мова йшла про старовинні українські прапори та козацькі клейноди. 24 листопада зібралася Рада Народних Комісарів, очолювана Ленінім. Розглядалося питання історичної важливості -- про передачу Україні її історичних святинь, серед яких були і козацькі клейноди, пограбовані в запорозьких козаків ще за часів Катерини Другої. На засіданні Ради з доповіддю виступив нарком освіти Анатолій Луначарський, який підтримав клопотання українського уряду про повернення історичних реліквій їхньому власнику -- українському народові. Як подає у своїй статті Володимир Сергійчук, "Рада ухвалила таку постанову: 1. Передачу реліквій організувати в урочистій формі свята перед Пре-

ображенським собором за участю військових частин. 2. Разом з історичними реліквіями передати українцям особливо виготовлену грамоту такого змісту:

Брати Українці!

У сховищах Петербурга ваші знамена, гармати й булави свідчать про ваше пригноблення -- іменем великоросійського -- гнобителями цього народу. Нині немає більше пригноблених народів у вільній Росії. Центральний Виконавчий Комітет Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів повертає вам трофеї як пам'ять про вашу славу боротьбу за свободу.

Народ великоросійський і революційний Петроград з привітом посилає вільному Києву священний дар на знак братерства народів. Хай славиться і міцніє братерський союз вільних народів Росії і всього світу, хай зникне ворожнеча і навіть тінь пригноблення однієї нації іншою".

Важко сказати якими міркуваннями керувався уряд Росії в той час, ухвалюючи рішення про повернення Україні козацьких святинь. Ймовірно, більшовицький уряд хотів заручитися підтримкою і лояльністю молодій українській державі. В той час Ленін ще загравав з Україною щоб мати час стати на ноги, а вже потім багнетами Михайла Муравйова потопити "братів-українців" в крові, як це і сталося трохи пізніше.

Знаючи свого північного сусіда не одне століття, в Україні добре розуміли, що перевести українські святині з Росії до України треба як найшвидше, бо російський уряд можуть очолити інші лідери, які матимуть іншу думку щодо повернення Україні її національних святинь. І ще одна важлива обставина непокоїла уряд молодій Українській державі -- Петроградів загрожувала окупація німецькими військами і українська сторона не була певна того, що німці захочуть повернути українські цінності. Час вимагав від уряду України швидких, рішучих дій. Всеукраїнська Рада військових депутатів вислала до Петербурга уповноваженого представника з метою прийняття національних святинь українського народу. В той же самий час українські військові частини за згодою з Радою Народних Комісарів Російської Республіки поверталися в Україну, отож, була добра нагода разом з ними передати реліквії до Києва. Та жителі української столиці так і не дочекалися повернення цих скарбів. Чому? Що ж стало на перешкоді? Пояснення дуже просте. Як сказав Борис Олійник у згаданому інтерв'ю, росіяни "давали і з рук не пускали". Представники російського уряду почали застосовувати різні бюрократичні трюки. Невдовзі після цього вибухнула громадянська війна, і вже не було мови про повернення українському народові його національних святинь.

Ми знаємо, чим закінчилася громадянська війна для України, більшовицький зашморг міцно стис шию молодій українській державі. Та навіть в цих важких політичних умовах справа повернення українських святинь не сходилася з українського кону.

Відомо, що 1924 року професор М. Грушевський, який повернувся із еміграції в Україну, наполягав на тому, щоб російський уряд повернув реліквії українського народу. Деталі цих заходів і клопотань відомого історика, політичного та громадського діяча нам невідомі. Російський уряд не тільки не повернув Україні вищезгаданих цінностей, а й, продовжуючи імперську політику царського уряду, сис-

тематично вивозив до Росії безцінні історичні та мистецькі пам'ятки українського народу. В 30-х роках на території України і насамперед Києва розпочалася планомірна комуністична кампанія нищення храмів та мистецьких творів, яка тривала аж до початку 60-х років. Частина безцінних мистецьких пам'яток із зруйнованих храмів, як, наприклад, мозаїка XII ст. "Дмитро Солунський", шиферна плита з XII ст., "Самуїл" -- фреска XII ст. та інші пам'ятки із висадженого в повітря 1934 року Михайлівського Золотоверхого монастиря, а також копію з фрески XI ст. "Музиканти" з Софії Київської було вивезено до Москви. Спочатку їх начеб-то взяли на реставрацію, а потім на тимчасову виставку та й до цього часу "забули" повернути до Києва.

Як пише у своїй статті П. Романюк "Страсті за бородинцею", надрукованій в газеті "Культура і життя" No 12, 91 року, "Після виставки "Дмитра Солунського" та "Двох вершників" привласнила Третьяковка, інші твори передано Ермітажеві. Через три десятиліття, у 1968 р., дирекція Київського музею наслідила апелювати до Міністерства культури СРСР і отримала гідну відповідь. По-перше, замість давньокиївських шедеврів музеєві передано... картини художника Васильківського/!/. По-друге, "У Києві і так багато творів Давньої Русі".

Така відповідь Міністерства культури СРСР не те що не вкладається в рамки елементарних уявлень про культуру, а й далека від поняття людської моралі.

Перелік втрат української культури не вичерпується тільки вищезгаданими пам'ятками мистецтва. Реєстр наших втрат сягає сотень тисяч одиниць, і в короткій статті немає змоги докладніше затриматися на більшості з них. Пригадаймо гірку долю деяких із них, хоча б безцінного золотого Михалківського скарбу. Історія його знайдення така. Однієї днини наприкінці минулого століття мешканка села Михалкове, що на Тернопільщині, знайшла на дорозі якісь предмети із жовтого металу. Передбачаючи, що це мусять бути цінні речі, свідки звернулися до війта, а той до факхівців, які дійшли до висновку, що це вироби із золота і належать вони до так званої гальштатської культури VII-VI століття до Христа. Різними шляхами знайдені предмети потрапили до музейних збірок Австрії, Угорщини, Німеччини, а також приватних колекцій. Велика частина знайденого скарбу залишилася у Львові. Та недовго тішилися унікальним скарбом золотих виробів мешканці Львова. 1939 року за наказом згори Михалківський скарб на підставі "акту передачі" було передано до Держсхову Москви. Від того часу ніхто вже більше його не бачив. Існує припущення, що цей скарб під час війни міг бути перетопленим як це сталося з багатьма іншими безцінними мистецькими творами. Інший приклад втрат, не менш вагомий для нашої культури. Родина українських мільйонерів-цукрозаводчиків Терещенків, яка походила з козаків-торговців міста Глухова була добре відома не тільки як одна з найбагатших, а й одна з найбільших філантропів та меценатів мистецтва. Протягом довгого часу родина Терещенків збирала твори визначних українських та російських художників. Для купівлі найкращих творів Іван Терещенко мав спеціальних агентів-експертів з питань мистецтва, які постійно слідували за поповненням його приватної колекції. Для художників купівля у них картин була не тільки великою фінансовою допомогою, вона також підносила їхнє творче реноме, і кожен мистець уважав за честь потрапити до колекції картин Терещенків. Цю колекцію родина Терещенків збирала з метою створення відкритої галереї для міста Києва. Та не судилося цьому статися, розпочалася перша світова війна, і спадкоємці Івана Терещенка, побоюючись окупації Києва австро-

німецькими військами, вивезли до Петербурга найціннішу частину своєї знаменитої колекції -- понад 5 тисяч одиниць. Революційні події 1917 року та громадянська війна відсунули питання про повернення до Києва колекції Терещенків на подальший план. Від того часу минуло багато років, що дало змогу російським центральним відомствам з питань культури також "забути" історію походження багатої колекції родини Терещенків, і сьогодні Санкт-Петербурзький музей Російського мистецтва пишається прекрасно підібраним зібранням Терещенків як своїм.

Не оминула лиха доля й фондів Києво-Печерської Лаври. Протягом усієї довголітньої історії існування Києво-Печерської лаври, визначні діячі та багаті люди дарували Лаврі коштовні подарунки. Та в тридцятих роках нашого століття за наказом з Москви більшість цих коштовностей було перевезено до "центру", де вони залишаються й досі. Ось один із прикладів пограбування Лаври, який навів Сергій Кот, виконуючи обов'язки відповідального секретаря міжвідомчої комісії по розшуку та поверненню історичних та культурних цінностей в Україну, в інтерв'ю газеті "Демократична Україна" за 30 квітня ц.р. "У 30-ті роки з Успенського собору Києво-Печерської лаври був вилучений жезл фельдмаршала Рум'янцева-Задунайського. Це дуже коштовна річ у золоті, сріблі, діамантах. Так і досі жезл в Алмазному фонді Кремля". Зауважмо, що цей жезл був покладений до Києво-Печерської лаври на вічне зберігання, та, як видно, пізніше Москва вирішила, що Алмазний фонд буде ліпшим місцем для вічного зберігання жезлу. І подібних прикладів можна навести безліч.

Історичні та культурні цінності нашого народу можна подібати в багатьох музеях "от Москви до самих до окраїн". Людямила Тарнашинська в статті "Чи ж тепер козацькі клейноди", надрукованій в "Літературній Україні" за 14.05. ц.р. пише, "...в Актобінський краєзнавчий музей якимось побитом трапили золоті й срібні речі з колекції Дніпропетровського історичного музею імені Яворницького, у Краснодарі зберігається унікальна картина "Козак Мамай" з клеймом цього ж музею чи в Уфі -- срібні вироби доби Київської Русі з Харківського історичного музею". Як бачимо, географія розпорошення наших пам'яток дуже широка, і це на території Росії, а коли до цього долучити ще й сотки тисяч творів мистецтва, вивезених німецькими військами, то перед нами постає страшна картина руйнації національної спадщини України. (На думку відомого російського письменника Юліана Семьонова, який займався розшуком мистецьких творів, вивезених до Німеччини, німецькі війська вивезли з території України близько 330 тисяч мистецьких творів. Див. журнал "Україна", No 13, 1990.)

Не забуваймо й про те, що частина наших скарбів перебуває і на території інших сусідніх держав. Наприклад, у Польщі знаходиться велика кількість історичних документів, а також мистецьких творів. Частина українських історико-культурних пам'яток, внаслідок історичної долі України потрапила і до Швеції, Німеччини, Америки, Канади і бозна ще де. На це питання зможе відповісти тільки реєстр наших втрат, який тепер опрацьовують члени республіканської комісії, створеної 3 жовтня 1990 року за дорученням Ради міністрів України. Праця комісії скерована на розшук та повернення в Україну незаконно вивезених історико-культурних цінностей. Такі комісії відразу після другої світової війни були створені в Угорщині, Голландії, Бельгії, Німеччині, Польщі та інших країнах. Наприклад, в сусідній Польщі учасники антифашистського підпілля вже на початку війни збирали інформації про грабунки мистецьких творів на території Польщі. Ці дані систематично пересилалися до Лондону, де в роки війни

перебував визначний польський мистецтвознавець Кароль Естрайхер. Спираючись на інформацію польського підпілля Кароль Естрайхер вже 1944 року в Лондоні видав книжку "Втрати польської культури", в якій навів великий список пограбованих нацистами мистецьких творів. Після війни ця книжка стала путівником для розшуку втрачених скарбів польської культури.

На жаль, ми тільки тепер збираємо інформацію про наші втрати. Треба виконати майже піонерську працю в цій царині, та, на щастя, існують деякі архівні документи та інші дороговкази до місця перебування наших святинь.

10 квітня в Міністерстві культури України відбулася конференція з питань розшуку та повернення в Україну історичних і культурних пам'яток, очолювана членом кореспондентом Академії Наук Федором Шевченком. На ній було ще раз наголошено, що в питанні про повернення пам'яток комісія бере до уваги тільки незаконно вивезені пам'ятки та культурні надбання національного масштабу.

Здавалося б, справедливе прагнення українського народу до національної, культурної та державної самобутності, а також глибоке зацікавлення своєю історичною спадщиною заслуговує на повне розуміння та глибоку пошану. І перш за все це мали б зрозуміти найближчі сусідиросіяни. Проте, справедливі домагання українського народу щодо повернення культурних цінностей стали ще одним каменем спотикання в українсько-російських стосунках. На жаль, позиція Росії не базується на історичних нормах, а все ще залишається на позиціях імперського колоніального права сильнішого. І ось підтвердження цього: 14 лютого цього року у Мінську голови суверенних держав СНД підписали спільну "Угоду про повернення культурних та історичних цінностей державам їх походження". Не встигло ще чорнило добре висохнути під цією угодою, як засоби масової інформації Росії звинуватили Україну не тільки в намаганні зруйнувати єдиний економічний простір, а й культурний. Як подає газета "Правда України" за 17.04.ц.р. на російському телебаченні протягом порівняно короткого відтинку часу один за одним виступали відомі особистості -- "сумління російської інтелігенції" академік Дмитро Ліхачов, директор Пушкінського музею образотворчого мистецтва Ірина Антонова, відомий актор і режисер Микита Міхалков та інші. Усі вони критично висловлювалися щодо справедливого домагання України повернути національні реліквії, пограбовані в різний час царським та більшовицьким урядами Росії. В численних російських газетах з'явилася низка публікацій "китів" російської культури, в якій вони звинуватили експертів, які підготовляли текст Мінської Угоди в некомпетентності. Володимир Суслов, директор Державного Ермітажу, в статті "Скіфське золото... Чье оно теперь?", надрукованій в газеті "Труд" за 2.04.1992 року, написав: "Хорошо понимаю и разделяю недоумение и негодование, высказанные разными деятелями российской культуры -- такими, например, как директор Музея имени А.С. Пушкина, И.А. Антонова, академик Д. Лихачов. У любого честного искусствоведа, историка иной реакции и быть не может. Неужто мы допустим, чтобы началась жестокая межуособная война и среди музеев?" І на закінчення своєї статті Володимир Суслов пише: "Я убежден, что этот опасный, лишенный логики документ не будет ратифицирован российским парламентом".

Той, хто слідкував за численними публікаціями щодо проблеми повернення мистецьких творів, вивезених з території переможеної Німеччини до СРСР, не міг не звернути уваги на висловлену думку академіком Д. Ліхачовим кореспондентові газети "Известия" за 14.05. 1991 рік на сторінках якої широко обговорювалася стаття О. Рас-

торгуева "Сколько стоит бесценное?" Отож, тоді академік Д. Ліхачов сказав, що він повністю поділяє точку зору газети "Известия", яка запропонувала, спираючись на міжнародні угоди, повернути вивезені твори мистецтва країнам їх походження. "Германские национальные ценности -- сказал Д. Лихачов, -- должны быть возвращены, также как и нам возвращены наши. Не может святиня белорусского народа крест Ефросинии Полоцкой XII века -- храниться в частном музее Рокфеллеров в США. Ее место в Белоруссии. Но прежде чем требовать ее возвращения, мы должны вернуть свои долги".

Здавалося б, що Мінська Угода повинна була б втішити академіка Ліхачова, адже тепер Росія могла б цивілізованим шляхом повернути свої борги пограбованим народам, та позиція академіка різко змінилася. І вже в інтерв'ю газеті "Московские новости" No 12. 1992 рік він з обуренням сказав про Мінську угоду: "...Ето соглашение -- преступление против национальных культур всех наших народов. Подготовили и подписали его невежественные люди. Что значит возвращать памятники по национальной принадлежности? Мы станем сбивать в киевских церквах фрески Врубеля или Нестерова? Или вспомним, что знаменитый спящий лев на алушкинской леснице -- из Ермитажа?"

Хочеться заспокоїти шановного Дмитра Степановича Ліхачова в тому, що "необхідність в збиранні фресок київських церков" не виникне, бо і Врубель, російський художник, поляк за походженням, і Нестеров -- російський художник, прожили в Україні чималу частину свого життя. Їхня творчість була тісно пов'язана з культурою Київської Русі та безпосередньо з Києвом. Ніхто не має наміру, наприклад, переносити із Москви до Києва пам'ятник "Мініну і Пожарському", роботи відомого українського скульптора Мартоса та інші мистецькі твори українських митців, які протягом віків, працюючи на території Росії, зробили великий внесок до скарбниці російської культури. І далі в своєму інтерв'ю Ліхачов каже: "...Вы представляете, какой пик национализма и шовинизма поднимется в наших народах, когда, скажем, из провинциальных музеев начнут вывозить в обе стороны, то, что уцелело... Ето же путь к Карабаху в границах всего бывшего Союза! Путь к фашистскому режиму в каждой республике. И если б я не был уверен, что парламент не ратифицирует преступное ето соглашение, то, наверное стал бы подыскивать себе другую страну, чтобы дожить отпущенное мне..."

Складається враження, що провідні діячі російської культури намагаються переконати громадськість в тому, що в світовій практиці, беручи до уваги специфіку колишнього СРСР, немає аналогів повернення національних цінностей. Щоправда, в своїй статті В. Суслов сказав, що "прообрази" нібито існують, маючи на увазі той факт, що в 60-х роках молодим африканським державам при сприянні ЮНЕСКО було повернуто скарби, вивезені з їх території. В. Суслов, директор Ермітажу, підкреслив, що ці пам'ятки було вивезено незаконним шляхом, внаслідок колоніальних війн і грабунків і тому африканські держави мали права на повернення своїх національних святинь.

Важко повірити в те, що провідні діячі російської культури не знають яким чином до російських музеїв із України, Білорусії, Польщі та інших держав, які довгий час перебували у ярмі Російської імперії, потрапили їхні національні історичні та культурні цінності.

Виглядає, що директор Ермітажу В. Суслов та академік Д. Ліхачов переконані в тому, що українці, білоруси, поляки та інші добровільно вивозили свої національні святині на вічне зберігання до російського центру.

Щоправда, після розпаду Російської імперії, полякам поталанило в усіх відношеннях більше ніж українцям та білорусам. 1921 року, після підписання мирного договору між Росією і Польщею, Польщі впродовж кількох років було передано сотки тисяч мистецьких творів, історичних та археологічних цінностей, бібліотек, гобеленів тощо, пограбованих Росією від 1772 року, року розподілу Польщі, і до 1917 року. Таким чином російський уряд цивілізованим шляхом нормалізував свої відносини з сусідньою Польщею, а справа повернення українських святинь так і залишилася незреалізованою, незважаючи на численні клопотання представників України. Втрата національних скарбів ятрила душу не одного покоління українського народу.

Доля дала українцям ще один шанс створити незалежну державу. Сьогодні вже близько 130 країн світу визнало незалежну Українську державу. Українцям конче потрібно повернути на рідну землю національні святині, які впродовж тисячолітньої історії були створені в Україні. В справедливому вимаганні України мова йде тільки про ті історичні та культурні пам'ятки, які потрапили до "центру" за роки царського, потім більшовицького панування, які були незаконно вивезені з України внаслідок колоніальної політики грабунку або того, що працівники російських музеїв "забули" повернути позичені на виставку експонати, або пам'ятки, які внаслідок воєнних дій були евакуйовані до Росії і також не повернулися назад в Україну.

Своє інтерв'ю газеті "Московские новости" Д. Ліхачов закінчує так: "Ничего нельзя насильно "перемещать", возвращать как у нас недавно придумали "по месту происхождения". Давайте осознаем, что художественные, исторические и культурные ценности не принадлежат ни директорам музеев, ни даже суверенным народам и нациям. Они -- достояние всего человечества, и народ -- это хранитель, а не владелец общечеловеческих ценностей. И творцы культуры, даже самые национальные, тоже достояние всего человечества, а не одной нации. Как воздух, как солнечный свет".

Академік Ліхачов не дає пояснення чому саме цим "народом-хранителем" має бути російський народ. Певно Д. Ліхачов і далі переконаний в якійсь особливій політичній і культурній ролі росіян. Протягом довгого часу це поняття культивувалося в російській свідомості, і тому сьогодні навіть найбільшим демократам важко позбутися хронічної хвороби імперського синдрому, тож не диво, що 20-го травня цього року російський парламент скасував на території Російської Федерації дію угоди про повернення культурних та історичних цінностей країнам їх походження, підписану

14 лютого в Мінську, як того і сподівалися "чесні мистецтвознавці, історики" та інші російські діячі культури.

Аналізуючи рішення Російського парламенту, мимоволі доходиш до висновку, що істерія російських заходів масової інформації довкола Мінської угоди, а також виступи діячів культури були використані як форма тиску на депутатів російського парламенту з метою змусити їх скасувати дію мінської угоди на території Росії. В "центрі" все ще не відкинули думку повернути історію на стару імперську орбіту, трохи змінивши траєкторію її руху. Підтвердження цього знаходимо в інтерв'ю, яке 10.06.1992 року дав російський міністер преси та інформації Михайло Полторанін японському агентству "Кюдодзусін". Полторанін вважає, що низка країн нинішнього СНД зможе об'єднатися в щось, на зразок Європейської співдружності, коли мине "національний кір".

Як бачимо, позиція Росії чітка, вона все ще живе надією загнати бодай частину із колишніх народів назад у ярмо і тому не хоче ділитися ані майном колишнього СРСР, ані історичними та культурними пам'ятками, пограбованими у колишніх підневільних народів.

Тут принагідно наведемо інший приклад сусідських відносин. Два дні після того, як російський парламент скасував дію Мінської угоди на території Російської Федерації, 22 травня, підписанням угорсько-українських документів закінчився офіційний візит до Угорщини прем'єр-міністра України Вітольда Фокіна. Угорщина та Україна мають намір розвивати двосторонні добросусідські взаємини як у царині політики, економіки так і в культурній площині. Для підтвердження цього прем'єр-міністр Угорщини Анталл передав прем'єр-міністрові Фокіну ікону з 18 століття, яку було вивезено з України під час війни. Як сказав угорський прем'єр-міністр, цю ікону продавали на аукціоні і уряд Угорщини закупив її з метою повернення в Україну. Анталл наголосив на тому, що Угорщина має намір переглянути фонди музеїв Угорщини, і, якщо там є пам'ятки, незаконно вивезені з України, негайно їх повернути українському народові.

Як ми вже переконалися, такого акту доброї волі з боку Росії не слід очікувати і тому залишається, мабуть, останнє -- спираючись на норми міжнародного права, створити спеціальну комісію, яка складалася б з незалежних міжнародних експертів, і шляхом переговорів вирішувати цю непросту справу.

Повна версія цієї статті буде надрукована в київському журналі "Всесвіт". -- Ред.

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE
ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА
ОБСЛУГА

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

АМБАСАДОР або ПОСОЛ ДОБРОЇ ВОЛІ

Президент Леонід Кравчук призначив Левка Лук'яненка амбасадором України в Канаду.

(З газет)

У нього гарний сріблястий, колись чорний, чуб, довгі вуса і спокійний, лагідний погляд. Майже завжди носить вишивану українську сорочку-гуцулку і акуратно випрасований костюм. Скинув би костюма й одягнув штани-шаровари, взяв би в руку шаблю -- справжнісінький запорозький козак, яких малюють на своїх полотнах художники. А заспівав би "Ой, на горі, там жінці жнуть...", люди б сказали: "Козацький сотник, полковник, або навіть гетьман..."

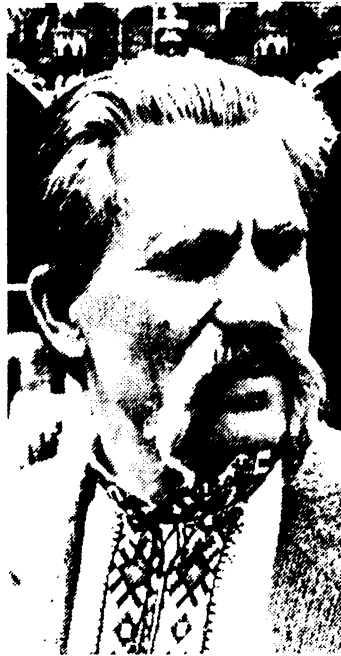
Словом, викапаний січовик з села Хрипівки, Городнянського району, що на Чернігівщині. Все було б гаразд у цього козака чи гетьмана, якби не одна "заковика". Ні один завідуючий відділом кадрів колишнього компартійного апарату не те, що не прийняв би його на роботу, а навіть говорити з ним не став би. Дуже вже у нього "заплямована" автобіографія. Із своїх шістдесят чотирьох років він двадцять п'ять провів по каторгах і тюрмах, валив ліс у Сибіру, добував золото і вугілля, словом, чверть віку чоловік не вилазив з тюрем та гулагів.

А за що?

За діло. Справжнє діло, якому присвятив все своє життя. Хотів, як і всі свідомі українці, вільної, незалежної від Москви, України. Хотів, щоб його одноплемінники мали свою, не підлеглу російській імперії, державу, щоб українці почували себе в ній людьми, а не вічними рабами. Багато чого хотів. А тому з однієї тюрми попадав в іншу, з одного Гулага в інший.

А все на перших порах у нього складалось, як у "справжніх" радянських людей. Ще воєнного 1944 року Левко, не закінчивши й середню школу, був мобілізований в армію. Служив спочатку в Києві, потім -- в Австрії, придивлявся, як там люди живуть. Потім військову частину, де він служив, перекинули в Азербайджан. Там закінчив вечірню середню школу. Багато читав і ще тоді зрозумів, що за свободу треба боротися, настійливо, наполегливо, бути готовим піти на жертви заради великої, віками омріяної народом, мети.

Після демобілізації 1953 року поступає на юридичний факультет Московського університету ім. М. Ломоносова, щоб вступити у боротьбу теоретично підготовленим. Між іншим, Левко Лук'яненко вчився разом з майбутнім першим Президентом екс. СРСР Горбачо-

Амбасадор Левко Лук'яненко.

вим і його підручним Лук'яновим. Правда, як розповідає перший амбасадор України в Канаді, з ними десь зустрічався, але не може похвалитися, що був у близьких відносинах, що товаришував.

Саме в університеті у Левка Лук'яненка остаточно сформувалось рішення боротися за незалежну соборну Україну. І закінчивши цей вищий учбовий заклад, ставши правником, поїхав на роботу не у столичні міста, а в "глибинку" -- Західну Україну, на терені якої надіявся швидше знайти людей, які б об'єдналися у підпільну партію однодумців, яку вирішив створити для настійливої боротьби за національну незалежність. Так воно й сталося.

Але, давно було сказано, не дремає "зірке" око КДБ і міліції. І ось на початку 1961 року, коли настала, за образним висловом письменника і публіциста Іллі Еренбурга, "відлига", сім чоловік з цієї групи заарештували і судив їх "найсправедливіший в усьому світі суд" (так нам втохмачували, інша справа, що далеко не всі в те вірили). Отой "найсправедли-

віший" виніс вирок: Левко Лук'яненко, як організатора і автора програми Української Робітничо-селянської Спілки розстріляти. Пізніше Верховний суд вищу міру покарання замінив на 15 років ув'язнення. Інших теж не жалували: кому дали 7, а кому й "повну катушку" -- 15 років. Ось так розправилися московські блюстителі закону і їх опричники на місцях з тими, хто хотів волі, хто хотів вільної України.

Упродовж цих довгих п'ятнадцяти років, у найважчих умовах тюремних застінків і гулагів друзі-однодумці не просто сиділи, склавши руки, і вічікували Свободи, а як могли, боролися з усім тим злом, яке принесла українському народові компартійна система "імперії зла". І ніби пов'язка на рану були для них виступи передових людей світу, в тому числі і Канаді на їх захист, що друкувалися в періодичних виданнях. Якимось чином обривки газет та журналів попадали і до них. Саме там Левко Лук'яненко та його побратими пройшли велику школу українознавства, багато чого дізнались про визвольну боротьбу інших народів.

Лише 1976 року повернувся цей борець за волю з тюрми у рідний Чернігів. І побачив, що русифікація пішла ще далі, а бідність залишилась така ж. І на своєму

гіркому досвіді пересвідчився, що була б ганьба залишатись Україні і далі в такому жалюгідному стані. А тому став одним із авторів створення української групи Гельсінських угод, керівником якої був Микола Руденко.

Спочатку їх не зачіпали. Мов, говоріть, хлопці, що хочете, у нас свобода слова. Але згодом компартійці зрозуміли, що вони "не туди гнуть", що "горбатого могила виправить" (бач, чого захотіли: державності, волі, свободи!). І знову винесли трохи "м'якший" вирок -- 10 років суворого режиму з висилкою до Сибіру. Там і "виправлявся" Левко Лук'яненко, трудився на химеру людства -- комунізм. Лише на початку 1989 року він повернувся в Україну. З того часу брав участь у керівництві Української Гельсінської Спілки в Києві, засновником якої він став ще 1976 року. Ця спілка була перетворена в Українську республіканську партію (УРП).

Почався новий етап боротьби за вільну, соборну Україну, в якій Левко Лук'яненко грав не останню скрипку, став головою УРП, депутатом Верховної Ради. Своїм полум'яним словом закликав, як то кажуть, живота свого не пошкодувати у боротьбі за справу народну. І ось почалися передвиборні президентські гонки, коли він висунув свою кандидатуру на пост голови держави. В багатьох місцях йому доводилось виступати з своєю програмою, що включала такі моменти, як державне будівництво, створення нової Конституції, проведення виборів до Верховної Ради України, створення нового уряду та органів місцевого самоуправління, проведення реформи сільського господарства, промисловості і торгівлі. Значну увагу було приділено і жіночому питанню. Його програма передбачала і вирішення проблем мови, культури, духовного відродження.

Відповідаючи на запитання, чи можна зрозуміти його висунення кандидатом в Президенти, як недовір'я політиці, яку проводить Леонід Кравчук, Левко Лук'яненко сказав:

-- Розумієте є вибори і є люди, які хотіли б стати Президентом. Я -- один з них. Що стосується політики Кравчука, то, звичайно ж, вона в багатьох відношеннях не задовольняє. Але я висую свою кандидатуру не тому, що мені не подобається політика Кравчука, а тому що я підготовлений усім своїм попереднім досвідом до цієї високої посади.

Що ж, чисту правду говорив Левко Лук'яненко. А те, що не став Президентом, -- воля Божа. І на посту посла України в Канаді він, надіємось, багато зробить для своєї рідної неньки України, за свободу і державність якої бореться усе своє свідоме життя.

Перед від'їздом з Києва амбасадор заявив кореспондентам:

-- Закріплення демократії в Україні є не лише українською проблемою. Це також проблема Канади і Західних держав. Але я -- оптиміст. Я вірю, що справи в Україні покращують.

Він також сказав, що в Канаді він захищатиме інтереси України і буде заохочувати канадських бізнесменів інвестувати свої капітали в Україну.

-- Ми не хочемо вашої пшениці ані ваших ковбас, -- говорив в одному з своїх виступів Левко Лук'яненко. -- Ми хочемо лише, щоб ви допомогли нам розбудувати

нашу економіку так, щоб ми могли самі виробляти все те, що нам потрібно. В Україні створені законні основи для ринкової економіки. Західні підприємці не повинні боятися за свій вкладений в Україні капітал. Ми гарантуємо, що ваші гроші не пропадуть.

І сказано це було вільною англійською мовою.

А 16 червня 1992 року сталася знаменна подія: посол України в Канаді Л.Г. Лук'яненко на урочистій церемонії вручив вірчі грамоти генерал-губернаторові Канади п. Рамону Држонові Гнатишину. Українець вручив українцеві документ великої державної ваги для розбудови всебічних українсько-канадських взаємин. Як сказав у своїй промові на урочистій церемонії амбасадор України Левко Лук'яненко, ця важлива співпраця вже почалась:

-- Гостинність і розуміння як з боку урядових структур Канади, так і з боку громадських організацій, а також від представників мільйонної українсько-канадської громади, зробили і роблять дуже багато для того, щоб наша місія в Канаді була успішною.

Посольство України поки що невеличке, але вже діє, набирає сил, набуває досвіду. Настав новий період боротьби Левка Лук'яненка. тепер вже за зміцнення міжнародних зв'язків вільної, соборної Української Держави.

Хай Вам щастить на цьому нелегкому шляху, пане амбасадор! З Богом!

Едмонтон,
8 липня 1992 р.

КРЕДИТОВА СПІЛКА "БУДУЧНІСТЬ"

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуговування за електрику, газ і телефон
- едукативні та пенсійні конти
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики і особисті позики
- позики на авто
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки, чеки з Вашим прізвищем та адресою і багато більше!

(Централа)

2280 BLOOR STREET WEST, TORONTO,	763-6883
140 BATHURST STREET, TORONTO,	363-1326
4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA,	238-1273
221 MILNER AVE., SCARBOROUGH,	299-7291

Звертайтеся до нас завжди з повним довір'ям.

50 РОКІВ ТОМУ...

"Рада ветеранів радянського партизанського руху України" (РВПРУ) звернулася до широкої громадськості й уряду України з категоричною заявою заборонити в Україні святкування 50-річчя УПА. Напевно вона бажала б, щоб в Україні відбувалися святкування 50-річчя радянського партизанського руху, очолюваного Ковпаком, Рудневим та іншими. Ось це тільки фрагмент національних конфліктів, які існують в Україні, хоча про них мало пишуть.

Інший приклад: у травні святковано в Москві річницю перемоги над нацистською Німеччиною, в Україні також, хоча на багато скромніше. Москва хотіла підкреслити, що ця перемога була наслідком мілітарної співдії Радянського Союзу з західним світом, насамперед з США. Не могла ж Україна зігнорувати цих подій, хоча б тому, щоб не дати Москві до рук козира: ми, росіяни, були й є з Америкою, а ось українці -- це непевний партнер, вони ж холодно ставляться до цієї перемоги і до співпраці з Америкою.

За цією "проблематикою" криється багато лукавства. Партнером західних держав в останній війні не була Росія і Україна, а Радянський Союз, який сьогодні вже не існує. В рядах радянської армії були різні національності, отже, також росіяни й українці. Перемога радянської армії принесла росіянам колосальні переваги, а українцям (як і іншим не-російським національностям) в національному відношенні катастрофічні наслідки. Тож яку перемогу нам святкувати? Радянський партизанський рух був продуктом радянської стратегії й політики. Святкування 50-річчя радянського партизанського руху в Україні -- це позитивне сприймання перемоги радянської політики, яка аж ніяк не співзвучна з атмосферою сьогоденішнього національного відродження України. Уряд України правильно зробив, ігноруючи звернення РВПРУ і, таким чином, схвалюючи святкування 50-річчя УПА.

Незалежно від цього існує комплекс питань, пов'язаний з фактом, що в воєнних роках 1942-44 на українській території існували й діяли паралельно радянський партизанський рух і український національний -- УПА. Вони мали різні завдання, але були й спільні точки -- боротьба проти німців. Молодий український історик, Іван Білас, опублікував в "Літературній Україні" нр. 25 цікавий матеріал з відповідних архівів (стаття "Сталін, Берія, Ковпак... Невідома партизанська війна мовою документів"), які подають, що Пономаренко (тоді начальник Центрального штабу партизанського руху /ЦШПР/ при Ставці Верховного командування, у повоєнні часи -- перший секретар ЦК Компартії Білорусії) 5 грудня 1942 року писав особисто Сталіну: "Згідно з повідомленням Сабурова в лісах Полісся, в районах Пинськ, Шумськ, Мизоч існують великі групи українських націоналістів під керівництвом особи, законспірованої псевдом "Тарас Бульба". Малі групи (радянських) партизан націоналісти роззброюють і побивають. Проти німців націоналісти роблять окремі засідки. В листівках

націоналісти пишуть: "Бий кацапа-москаля, гони його відсіля, він тобі не потрібен". Крупного націоналіста Бандеру німці розстріляли..."

Таким чином Сталін довідався, що 1) націоналістичну партизанку (УПА) організує Тарас Бульба, 2) що вона протинімецька і протиросійська. У зв'язку з цим ЦШПР в січні 1943 року прийняв рішення: "...в січні 1943 року перемістити українські радянські партизанські відділи з території РРФСР і БРСР на Україну; поробити заходи щодо розкладання поліції і "націоналістичних" формацій противника на території України".

На протязі 1943 року ЦШПР вивчав звіти про український націоналістичний партизанський рух, а в листопаді 1943 року надіслав штабам радянського партизанського руху таку директиву: "...1. Дайте завдання командуванням партизанських відділів і командирам окремих груп всі місцеві та інші націоналістичні формації брати на строгий облік і в кожному окремому випадку після встановлення повідомити нас, вказуючи подробиці про організацію.

2. У встановлені націоналістичні формації засилати свою агентуру, визначуючи їй завдання: а) встановити чисельний склад організації, її збройні сили та дислокацію; б) вивчити систему зв'язку, характер зв'язку, як він здійснюється, місце конспіративних зустрічей і гасла й методи вербування в організацію.

3. Дайте завдання роблення вербовки внутрішніх агентів в кожному зформованому націоналістичному легіоні, а через них встановлювати: а) програмно-тактичні настанови місцевих націоналістів; б) від кого націоналісти отримують економічну й моральну підтримку, на кого орієнтуються; в) керівне ядро націоналістів; г) чи націоналісти підтримують зв'язок з німцями.

4. Щоб уникнути провали, завдання щодо підіслання агентів і вербовки внутрішніх агентур в націоналістичні формації доручати тільки досвідченим агентурним працівникам."

Шкода, що Івану Біласові не вдалося знайти відповідь на ці директиви, зокрема чи вдалося завербувати в агенти когось із видних націоналістів. Відомо, що в проводі ОУН-УПА знаходився Кук-Леміш, який після вбивства Романа Шухевича-Чупринки став його наступником. В 60-их роках ми зі здивуванням довідалися, що Кук-Леміш з дружиною проживають в Києві як вільні громадяни. Покійний Борис Левицький, який особливо цікавився тими питаннями, твердив, що має докази, що "більшовики" були завербували Кука-Леміша ще 1942 року. Він і зараз живе в Києві. Чомусь до нього ніхто не підходить і не вимагає інформації, як це сталося, що його як провідника ОУН-УПА не посадили. Та це так мимохіть.

1943 року розпочався т.зв. Карпатський рейд радянських партизан під проводом С. Ковпака (за національністю цигана), С. Руднева та інших. С. Руднев залишив свої спогади, в яких він про свої перші зустрічі з УПА писав таке: "16 грудня 1942 року. Нарешті ми попали в район дій так званих "бульбівців". Це одна різновидність

українських націоналістів, які борються проти німців і (радянських) партизан. В цих районах знаходяться також бандерівці, також націоналісти, які борються проти німців, бульбівців і (радянських) партизан. Ці численні банди добре озброєні, мають навіть артилерію і танки..."

Далі він розповідає про бій з упістами 24 червня 1943 року: "В результаті тих зутічок ми взяли 30 полонених, з них 3 ранених; вбили 15 людей; взяли один ручний кулемет, штук 15 крісів, взяли їх базу, хліб, борошно ітд. Ковпак хотів всіх розстріляти, я тому спротивився... Тут таке політичне переплетення, що треба добре думати, вбити -- це дуже проста справа, та треба так зробити, щоб це обминути. Націоналісти -- це наші вороги, але вони б'ють німців. Ось і тут лавіруй, думай". Радянським партизанам треба було переправитися через ріку між селами Корчин-Здвиждь, але націоналісти, чоловік 500, зайняли Здвиждь і заявили, що не дадуть будувати переправу. Ковпак вирішив давати бій... Я постановив піти на дипломатичні переговори, написали листа і післали дівчиною, тон листа мирний. Ми просимо не перешкоджати переходові. Наша мета спільна -- бити німців, а якщо будуть перешкоджати, то будемо бити... Ковпак знову розсердився, давайте артилерію і змести це село з лиця землі. Я заявив, що на це не піду, краще згоден вести бій з німцями за міст в Яновій Долині. Я постановив зробити ще одну спробу -- добитися мирним шляхом, без бійки збудувати переправу... На тому ґрунті прийшло до великої дуже великої суперечки. Моя точка перемогла, ми переправилися без жертв. Нам треба вести політику: бити німця разом, а жити окремо..."

Цікаво було б тепер ствердити, хто з рамени УПА вів переговори з Рудневим чи його дипломатами, до чого вони домовилися і якими мотивами при тому керувалися. Звичайно, це буде дуже важко ствердити, адже правдоподібно ці люди в боях згинувли. *

А потім, як Червона Армія "визволила" частину Волині, створено партизанську дивізію ім. Ковпака, командування якою перейняв П. Вершигора. Він отримав був від Хрущова таку директиву: "Генерал-майору Вершигорі... Виходячи з бойового минулого вашої дивізії, вона не розформовується, а передається під ведення НКВД УРСР для боротьби з німецько-українськими націоналістичними бандами. Бажаю Вам дальших бойових успіхів".

Ми не виключаємо, що хтось із командирів УПА міг би був запропонувати іншу стратегію: наприклад, припинити боротьбу проти радянських партизан. Все одно вона не врятувала б бойовиків УПА від загибелі. Як виникає з директиви Хрущова Вершигорі, він трактував УПА як німецько-українських націоналістів і безпощадно казав їх нищити.

Поляки прийняли іншу стратегію. П. Пономаренко секретно доносив Сталіну, Молотову та Берії, що заступник польського прем'єра Міколайчик звернувся по радіо від імені уряду до польського народу з промовою, в якій закликав польських робітників і селян не ставити німцям активного опору. Директиви непротилвення німцям в ім'я збереження сил для кінцевого етапу війни

розносять всюди по Польщі агенти Сікорського. Пономаренко процитував тут коментар до промови Міколайчика, опублікований в "Дзєнніку польським": "Промову Міколайчика, в якій він від імені польського уряду закликає країну до спокою і самовладання, треба пояснювати саме останніми подіями. Інша позиція польського населення була б на руку ворогові. Інша поведінка польського народу позбавить союзників сили, яка може відіграти велику роль в кінцевім етапі війни".

Дальше Пономаренко писав: "Поляки переконані, що розгром Німеччини неминуче відбудеться наслідком зусиль Радянського Союзу, Америки й Великобританії, і Польща не думає для того тратити людські резерви. Отже, польські сили зберігаються й організуються в найбільшій мірі проти нас. Людські резерви Польщі треба вважати досить солідними, оскільки після розвалу польської армії все боєздатне чоловіче населення знаходиться в основному в Польщі... Виходячи з того, я пропонував би: 1. Використати антинімецькі настрої польського населення на території властивої Польщі і розпалити там партизанську війну. 2. Післати навесні 80-90 дбайливо підібраних і вивчених агентів, які досконало володіють польською мовою і мають зв'язки серед польського населення, для розпалювання партизанської боротьби проти німців.

Відповідно Хрущов писав у своїй директиві: "Негайно приступайте до (організації) польського партизанського відділу виключно з поляків. Озброюйте їх всією можливою зброєю і скеровуйте на територію Польщі з завданням партизанської боротьби. Хрущов."

Ось це проблеми стратегії. Була ще дивізія "Галичина". Її душею і "стратегом" був Дмитро Паліїв. Він також вважав, що вирішні для світу й для України проблеми вирішуватимуться в кінцевій стадії війни. Що німці війну програли, в цьому не було жодних сумнівів. Д. Паліїв вважав, що в цей момент нам треба мати добре озброєну і вимуштрувану бойову частину. Вона може мати історичне значення. Він думав, що заки дивізія буде готовою, то війна вже кінчитиметься. А тим часом німці "неготову" дивізію кинули на протирадянський фронт і вона там загинула. Д. Паліїв відобрав собі життя.

Свою тиху стратегію мав і Черчіль, який зволікав з будівництвом протинімецького фронту на Заході, щоб німецька армія ще перед її загибеллю змогла так ослабити радянську армію, що в кінцевій стадії війни Радянський Союз був би вже слабим партнером. Але й цей рахунок Черчіля не виправдався, бо американський президент Рузвельт забажав іти разом зі Сталіном дружно до самого кінця. І так дійшло до ялтинської конференції і поділу світу на два ідеологічні табори. Після смерті Рузвельта Черчіль не покинув своїх думок. 1946 року він виголосив відому протирадянську промову у Фултоні (США) і тим започаткував "холодну війну". Війну виграли США і СРСР, всі інші програли. Програли й ми, отже, й УПА і дивізія. Провал холодної війни розгорнув нові перспективи. Потрібні нові стратегії. Маємо ми їх?

* Про загибель комісара С. Руднева з рук енкаведистів читайте: С. Тельнюк, "Незакінчена поема про Руднева". "Нові Дні", листопад 1990.

ПРАВО НА МИР -- ПОНАД УСЕ!

(Рефлексії по статті в "НРСлові":

СЛОВО, КРОВЬ И ОТВЕТСТВЕННОСТЬ)

-- Та це ж всебічно обґрунтований, чудовий панегірик мирові -- скрізь і повсякчас! -- вигукнув мій сусід, підносячи мені до очей газету "Новое Русское Слово" за 2 червня 1992 р.

Розуміється, після такої "емоційної" рекомендації я тут же засів за читання названої статті і за годину подолав усі довжелезні 7 шпальт сьомої сторінки газети. А другого дня ввечері вже був готовий чорновик даного еляборату, в якому мої рефлексії переплетені текстами статті Маміофа.

Коли б я був певен, що котрась українська газета помістить український переклад цілої статті, я відважився б на такий справжній для мене подвиг (бо стаття надзвичайно цікава, змістовна). Але що певности поміщення її цілості я не мав, той подаю вибірку найцікавіших для українського читача авторських міркувань-тверджень з моїми заввагами і коментарем.

Здається мені, що головне місце в згаданій вибірці посідає полеміка Йосифа Маміофа з А.І. Солженіциним і Є. Боннер. У своєму широко відомому памфлеті "Как обустроить Россию" А. Солженіцин пише, що до Російської Федерації повинні відійти великі степові простори Північного і Західного Казахстану, бо людність там у великій мірі не казахська, а слов'янська: росіяни, українці. Відомо, що твори А. Солженіцина користуються величезною популярністю, отже й згадана вище заява одразу стала відома і в Москві і в Алма Аті. Президент Росії Б. Єльцин відразу zareагував заявою, що уряд Російської Федерації залишає за собою право переглянути кордони Росії з сусідами-бувшими членами СССР. А президент Казахстану Назарбаєв не забарився й собі обізватися: що "Порушення кордонів Казахстану потягне за собою масове безладдя і кровопролиття".

Швидка "миролюбна" акція Б. Єльцина й зрівноваженість Назарбаєва не дали вогникові вибухнути полум'ям. Але не овиді неполагоджена суперечка Росії й України за Крим. І Й. Маміоф зазначає: будьякий заклик розчленувати Україну може спричинити криваві заворушення. Бо цілком ясно: і президент Л. Кравчук заявив про це одверто: Україна не дасть згоди на відчеплення від неї Криму чи якоїсь іншої території.

"А. І. Солженіцин і Є. Боннер з їх однодумцями ставлять права громадян національних і релігійних об'єднань понад усе, наче якийсь абсолют. Але в реальнім житті абсолютам нема місця. Найдосконаліший принцип рано чи пізно доходить до зіткнення з суперечними іншими, так само досконалими принципами і тому вимагає певного обмеження. Що може бути краще і категоричніше за принцип "Не вбивай!" А проте, вбивають і будуть вбивати, -- і при самозахисті, і при нападі на вартового, і виконуючи обов'язок на війні, не кажучи вже про смертну кару за вироком суду. Гарний

також принцип свободи слова, але й він не необмежений (недозволено наклепувати, невільно під'юджувати до міжнародних та міжрасових заколотів і т. ін.). Обмежений також принцип громадських прав, для оборони яких так багато зробили власне А. Солженіцин, Є. Боннер та інші правозахисники".

"Принцип непорушності установлених після війни (2-ї світової -- А. Юриняк) кордонів для того саме й включено в Гельсінську угоду, щоб відрубати будь-які можливості для аргументів, що той чи інший кордон історично неслухняний, неправильно чи незаконно був установлений".

"Священним є право жити в мирі" (підкреслення наше, -- А.Ю.). Це твердження автор статті "Слово, кров і відповідальність" повторює декілька раз, з чого видно, що в сучасному зіткненні принципів: рація державництва і рація національностева, етнічна -- автор дає перевагу рації державництва, ставлячи її над національностевою, етнічною. Очевидно, не всі читачі з цим будуть згодні. Але всі будуть захоплені скрупульозною всебічністю і філігранністю його аргументації та високоморальним підходом до теми, яка хвилює нині серця й розум найкращої частини людства.

Каліфорнія,
липень 1992 р.

ЗДОРОВИЙ І СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає

Українська пекарня

THE **future** BAKERY
& CAFE

власниками якої є Родина Вжесневських

-- можна набути також різні українські страви
у наших каварнях

739 Queen St. W., Toronto, Ont., Tel. 368-4235
St. Lawrence Mkt. 366-7259
483 Bloor St. W. 922-5875
2199 Bloor St. W. 769-5020

PALADIN INSURANCE LTD.

Tel: 239-7392

Павло Колодій

Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі,
автомобілі, торгові підприємства, каліцтво,
життя! Також групова асекурація!

97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3

Полагоджуємо
медично-шпитальне
забезпечення для осіб,
що приїжджають до
Канади на відвідини!

УКРАЇНА ТА ЇЇ ПОЛІТИЧНА ПЕРИФЕРІЙНІСТЬ

На мапі світу периферійні держави не конче у загрозі свого існування. Україна, якщо залишиться на політичній периферії, може, як і у роках 1918-21, опинитися знову у затиску Кремля. Це добре з'ясував Іван Драч в інтерв'ю зі Збігневом Бжезінським: "...структури СНД є структурами СРСР. Вони тепер функціонують для Росії. Росіяни мають досвід у тих справах. України одинокий досвід -- колоніальний".

І. Драч не був тим, хто розмовляв з президентом Дж. Бушом. А президент України, Леонід Кравчук, не зробив у розмові наголосу на факти колоніальності, коли в руках Кремля є "все", а Україні потрібне додаткове зрозуміння, щоб вимотатися зі смертельного зашморгу.

На жаль, ні західна преса, ні телевізійна журналістика цього факту попросту не бачать, захоплені приязню з новою Росією.

Економісти України та інші спеціалісти досі не виготовили задовільного матеріалу, який стисло але виразно подавав би факти і цифри разючого колоніального визиску не тільки колишніми можновладцями Кремлю, але й нинішньою "Новою Росією". Тому у світі прийнялося твердження Горбачова, наскільки Кремль є добродійний супроти других націй: доставою оливи, індустріалізацією, технікою, культурою і т.д.

Тісно пов'язані з колоніальним визиском були заходи, які зібрали мабуть 70 мільйонів жертв з різних націй: голокості, голоди, геноциди, етноциди, концтабори примусової праці, переселення до Сибіру, нищення поворотців "остівців", солдатів Червоної армії, які вижили полон нацистів, лови СМЕРШ-ом втікачів з СРСР, зливання націй, психушки. Зокрема Україна зазнала спалювання старинних бібліотек, вивози скарбів, фальшування історії, дискримінації в освіті, радіо, телебаченні, психо-дегенерації людини, врешті -- екологічна катастрофа та її наслідки.

Все це діялось всупереч відповідним законам Об'єднаних Націй. Тож можна було сподіватися, що з розпадом СРСР покривджені нації, а за ними цілий світ заговорять про доконаний комунізмом ЗЛОЧИН СУПРОТИ ЛЮДСТВА, найжахливіший в історії людства, доконаний державою над власними громадянами. Однак так не сталося. Досі не було навіть пригадування про співвідношення моральне і юридичне, ніхто не згадав про потребу ще одного "Нюрнбергу"-трибуналу, суду над ІСТОРІЄЮ КОМУНІЗМУ (не над поодинокими учасниками), над злочинами супроти людини, націй, етнічних груп, що їх безкарно чинили на протязі 70 літ. І не з'ясовано послідовності: якщо Росія унаслідила матеріальне добро СРСР -- повинна платити КОМПЕНСАТУ усім пошкодженим націям, як Німеччина після Гітлера платити Ізраїлеві, а США своїм ворожанам-японцям за їх переслідування в часі II світової війни.

Кремль не тільки ніким не викликаний сплатити моральний і матеріальний борг, а навпаки -- Єльцин пробує атакувати держави СНД і домагається мільярдо-

вих позичок від Заходу для "Нової Росії".

"Літературна Україна" з 30 квітня 1992 на першій сторінці робить спробу відгризтися Єльцину, його агресивній заяві перед народними депутатами, в якій він погрожує, що "коли на наступній зустрічі керівників держав СНД, керівники поводитимуться нелояльно до Росії, то він виставить рахунок на 30 мільярдів. Зокрема це, мовляв, стосується України, яка буцімто заборгувала Москві 12 мільярдів"...

В "Літ. Україні" слідувало вичислення злочинів Кремля щодо України і це довгенька рубрика. Тож Україна мала б обвинуватити Кремль і згуртувати ще і другі визискувані нації з вимогою для усіх компенсати від Кремлю.

Можна було сподіватися, що президент Л. Кравчук на скромній "робочій" візиті у Вашингтоні все таки викриє високе подіум і розгорне тему злочину комунізму, тим більше, що світ зник чути майже щоденно про божевілля нацизму і знає як Бонн компенсує більйонами. І саме ця тема мала шансу вивести Україну з периферійності, освітити прожектором, навіть сенсаційним, бо світ любить статистику жахів. Натомість це Єльцин на його фанфарній державній зустрічі виголосив "великодушне" твердження: Росія до жахів тоталітарного комунізму не поверне, вона навіть перевірить чи ще живуть у її в'язницях і психушках американці, полонені з Кореї чи деякі шпигуни. І вже у тій справі створено російсько-американський механізм дії.

Ясно, Єльцину треба пригадати незадоволеному населенню, що демонструє проти нього і його неефективних реформ, про макабризм комунізму (хоч і без ловлення відьом). Але при тому Росія не бере під увагу злочину комунізму супроти підвладних Кремлеві націй, і очевидно не збирається їх компенсувати, хоч вона проголосила себе спадкоємцем Кремлю, його матеріального добра вдома і закордоном, включно з багатством амбасад у світі. Ще й грозить 30 мільярдами, які мали б Росії належатися від пошкоджених нею націй! Зокрема заганяє членів СНД платити советське закордонне заборгування. І все це на очах держав Заходу, Спільноти Європейської, Великої сімки, -- усіх чутливих на гуманізм, на закони ООН... на сплату їм грошових заборгувань.

На жаль, президент Л. Кравчук і українські дипломати не зуміли зацікавити світ другою стороною тієї страшної медалі, -- злочином над НАЦІЯМИ, доконаним Кремлем, з'ясуванням потреби ще одного Нюрнберзького трибуналу, суду над історією комунізму на основі готових законів ООН, матеріалів де-юре і де-факто. І належної компенсати. Якщо її не буде -- хай у свідомості людства залишиться борг Кремлю супроти колонізованих націй. А це зовсім змінило б позицію на політичній шахівниці.

По-друге, чого жаль, -- Україна, перша у світі держава, яка добровільно зрікається свого ядерного арсеналу -- та не зуміла цього надзвичайного і наскрізь гуман-

ного акту належно розголосити. Єльцин захопив світ вимушеним планом редукції, повільним зменшенням двох третин тієї смертоносності, Україна зуміла стати першою у світі державою, яка її **ЗОВСІМ ЛІКВІДУЄ**, але чомусь цей благородний факт кудись розсунувся без належної оцінки! А чейже за таку настанову автор ідеї "Україна нуклеарно вільна зона світу", повинен дістати нагороду Нобеля!

Наприклад, Лех Валенса, творець "Солідарності", за огуманення, де-комунізованя Польщі відзначений нагородою Нобеля, як добродичинець людства. А Україна, яка висунула добро для людства зразу у перших кроках своєї державності, оте повне зречення нуклеарного арсеналу на своїй Землі -- не зуміла себе відповідно зареклямувати перед світом. І залишилася далі на периферії світу.

Тут Київ зробив помилку не вистоявши вперто, послідовно і довго, аж поки була б створена міжнародна Комісія Об'єднаних Націй для ліквідації ядерного арсеналу України та інших націй СНД. Тим більше, що Україна, як член ООН, має там свого представника. Отже, якщо ліквідація нуклеарної смертоносності в себе, то і в Росії, і всюди в світі. Такий визов глобальний ліквідації жахливого збочення людства.

Редукція тієї зброї не те саме, що її повна ліквідація. Це знає Вашингтон і знає Кремль і вони граються у добродичинців світу, обіцяючи зредукувати дві третини до 2003 року, хоча залишеною однією третьиною можна підмінувати світ багатьма Гірошимами. Сучасна похвальна редукція придатна для внутрішнього перевлаштування: мільярди з узборення будуть використані на інші потреби.

На жаль, зацікавлення Україною, мабуть, і закінчиться актом передачі Москві її арсеналу. Ще і США та Росія схоплять у контролю наших важливих науковців тієї ділянки. Правда, ще залишається натиск на Україну у плаченні боргу СРСР. І на тому увага до України вичерпується, її периферійність встановлена. Вона для світу невиразна частка простору СРСР, СНД, що буде щораз частіше ідентифікований з Росією. Проте Україна таки мала не-абияку шансу вийти з периферійності. Пригадаймо, як напружено світ очікував вислід референдуму України, що таки доконало СРСР і закріпило Єльцина. Слідом за цим звідусіль очікувано від України її широкомасштабності, проектів, не конче Коммонвелту, СНД. Наприклад, ще за влади Горбачова в роздумуваннях про розпад СРСР, З. Бжезінський висловив сподівання, що проекти нового майбутнього вийдуть з України, а не з Росії. (Інтерв'ю Т. Гунчака "Сучасність", січень 1992.) Таким проектом могла бути запозичена ідея Західної Європи, на взір її -- Економічна Спільнота Східно-європейських незалежних держав, без центру у Кремлю (тим більше, що для них усіх спільна далека дорога до капіталізму).

Це Східна Європа. А для мусульманських націй -- їхнє в'язання Економічною Спільнотою незалежних держав центральної Азії. А коли вже думати про далекосяжні проекти на ХХІ століття -- скоріше чи пізніше відбудеться трансформація Росії, яка уважає себе Євразією, в окрему державу на просторі Північно-східної

Європи і Північної Азії, на зразок гетерогенних США чи Канади -- у новий варіант З'єднаних штатів чи провінцій Сибіру, Північної Азії.

Всі ці проектування могли відбуватися у Києві, на з'їздах представників націй **ПОШКОДЖЕНИХ КРЕМЛЕМ**. Це їхнє спільне право. Їх вихідна точка у розгрі за визначення вини і компенсації Кремлю.

Однак Київ залишив проекти Москві, Горбачову, Єльцину, Солженіцину. Навіть Туреччина пропонує економічну спільноту Причорноморських держав. Київ -- видимо не звик діяти як центр.

Михайло Горинь, голова Української Республіканської партії, депутат Верховної Ради, стверджує: "Втручання російських шовіністичних кіл у справи України буде зменшене, як тільки Україна вийде зі складу СНД".

Якщо вихід із СНД, то заради нього важливо Києву піднятися на нову політичну, зовсім не периферійну, платформу. А вона включала б:

-- Спільний з членами СНД монтаж Комісії пошкоджених Кремлем націй, бувших колоній Росії, для розгляду наслідків політики "злиття націй" та спільних кроків до розголошення цього злочину проти людства.

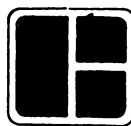
-- Перехід на нову позицію з Москвою, якщо пошкоджені нею нації зговоряться про трибунал-суд над історією жахів комунізму на основі законів ООН. І поставлять спадкоємцеві СРСР -- Кремлеві -- вимогу компенсації за поповнені супроти них злочини.

-- Переговори про континентальне перегруповання націй СНД для економічних потреб на Східно-Європейську Спільноту незалежних держав, спільноту Центрально-Азійських мусульманських незалежних держав та З'єдинені штати чи провінції Північної Азії, Сибіру, як нова гетерогенна держава без європейської Росії.

-- Вимогу України до світу про створення Спеціальної Комісії на форумі ООН (так довго аж поки вона заіснує), для ліквідації ядерного арсеналу України, Росії, СНД -- всюди на світі. Хай з України лунає гасло: Ніде -- ніякої на Землі-планеті ядерної смертоносності!

Все таки перед Україною аж напрошується вихід з її периферійності. Адже Київ колись був центром, діяв розгонисто аж на далеку Північ.

29 червня 1992

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Fax: (416)-236-3677

Інж. ЮРІЙ О. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу. ● Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших індустріальних проектів.

СВІДОМО ФОРМУВАТИ КУЛЬТУРНЕ ОБЛИЧЧЯ НАЦІЇ

Культурне обличчя народу впадає чужинцеві у вічі відразу. Найдеться він після, скажімо, Берліна у Москві, помітить моментально, що тут "інакше"; інший культурний рівень і стиль. Завважить чужинець відразу навіть культурну різницю між Москвою і Києвом, хоч не така вона драстична. Навіть між Києвом і Львовом. Це порог між Заходом і Сходом. Справа не в кращості, чи вищості, а просто іншості. Головна різниця між культурним обличчям японського народу й американського у їх іншості. Для нас істотна "іншість" того, що в нашому розумінні репрезентує Захід і Схід. Для нас Схід -- Москва, Захід -- західна Європа. А ми -- на роздоріжжі.

Коли ми приймали християнство з Візантії, вона була видовження Римської імперії -- це був Захід. "Сходу", у нинішньому змислі того концепту, тоді не було. І первотворець і носій нашого культурного обличчя -- наша християнська Церква не могла уважатись "східною", бо такого тоді не існувало. Незалежна від Візантії, Церква ця була у живих зв'язках із Заходом, яскравим доказом чого -- Могилянська Академія, побудована на західно-європейських зразках. А Берестейська Унія? Це результат культурних контактів із Заходом. Дехто вважає, що ці контакти, головню через Церкву -- це прокляття для нашого народу. А куди ж мали наші предки звертатись, як не до Заходу, щоб промощувати шлях дальшому культурному розвитку? Могутньої культурної Візантії вже не стало, а Османська імперія та монгольсько-фіно-московський схід були цілком чужі нашій духовості.

Але контакти проходять через зв'язки з сусідами. Так завжди бувало в історичному розвитку. Ми не знали саксо-германських мов, щоб наші зв'язки могли бути надто живі з тими народами. Поляки були лютими ворогами, колонізували наші землі, приманювали і забирали нам нашу культуру і політичну верхівку, але все ж це охороняло нас від того, що нам пізніше завдало нищівного удару -- Москви. Москви -- Сходу. Схід -- Москва. Це той фіно-монгольський Схід, який надав культурне обличчя Росії Василіїв, Іванів Грозних і Петрів, пізніше Сталіна. Прикро, що ми, вишліфовані культурно в європейській Могилянській Академії, допомогли тому Сходові оформитись, а відтак замилювати Гоголями, Чайковськими й Достоевськими Заходіві вічі, що культурно вони теж Захід. Те саме продовжує робити нині хахол Михайло Горбачов, промощуючи Росії шлях до Європейської Спільноти.

Нації не можуть нині, в епоху глобальної економіки, жити ізольовано. У той Захід бажає нині пропхатись й Україна, навіть ця Кравчукова. А це справа не така проста. Ось Польща і Малярщина були тільки сорок пару років під московським Сходом, а чи французи чи німці бажають їх собі нині до компанії? Вони інші. А що Україна? Україна культурно таки усмоктана у московський Схід. Тож заки думати про те, щоб притулитись до Заходу, чи то Європейської Спільноти, чи НАТО, треба таки пройти деяку метаморфозу: "відсхіднитись"!

Закликав нас до "відсхіднення" Хвильовий заки убив пострілом з револьвера своє "східняцтво". Важке нині завдання перед будівничими нашої державности у Києві. Це праця Сизифа. Наскільки важке це завдання, показує хоч би питання рідного шкільництва. Коли б батьки не були запаморочені вищістю Сходу, не було б такої дивовижі, що в деяких містах України досі нема ні одної початкової школи на рідній мові.

Повторюю: в сенсі, в якому ми вживаємо термін "Схід" -- Схід це Росія, а Росія -- Схід. Іншого "Сходу" в цьому контексті нема. Релігія була і є у всіх народів колискою культурного розвитку. Не інакше і в нашому, навіть головню. Християнство св. Володимира дало початок розвитку нашої рідної, питомої культури. Це тривало, доки під кінець XVII-го сторіччя Москва, навчившись від нас азбуки культури, стала бути нашим ментором і надавати тон нашому культурному обличчю. Ми стали частиною московського культурного "Сходу". На жаль ще не всі усвідомлюємо і розуміємо, що наш народ у культурній неволі того російського Сходу. Читайте нашу нинішню вільну пресу з України, і побачите як нам важко з того покрову духово визволитись.

Тож наше завдання змагати усіма силами, щоб цей духовий "стрейтджекет" якнайскоріше зі себе скинути. З тою метою конечно робити усе, що приводить нас до світу західної культури, а відмежовує від того російського Сходу. Знов повторюю: Схід і Росія -- одне. Мені прикро як католикові про це говорити, але, на жаль, є в нашому католицькому середовищі певні кола, які майже нагально пхають нас культурно у лапи Росії. Зачалось те від ідеї одного з Папів використати галицьку католицьку Церкву як приману щоб "навернути" Росію; глядіть -- мовляв: ці уніяти такі ж православні як ви росіяни, у цій церкві усе таке ж, як у вас; визнайте тільки примат Папи, а заживемо у любові в одній Христовій Церкві. Деякі кола нашої УГКЦ прийняли цю ідею. Це бо дає нагоду здійснити клич "За єдність Церкви й Народу". Вправді на тому тлі виринула деяка трудність для подвижників єдності у Ватикані, бо московські патріярші бонзи обурювались на відновлення УГКЦ в Галичині, мовляв, це прозелітизм, що спричинює розлад у Російській Церкві; Галичани тільки що повернулись на лоно рідного Православ'я, яке вони зрадили 1596. Але Ватикан дальше переговорює з Москвою.

Наші ж прозеліти "єдності" взяли за діло готовити нашу католицьку Церкву до місії приєднання українських православних до єдності з Ватиканом. УГКЦ існувала в Галичині сливе чверть тисячоріччя в культурній орбіті Заходу. Від впливів себе не відмежуєш. Обсервуєш, що розумне і корисне у сусіда і впровадиш у себе, достосовуєш до твоїх вимог. Наша УГКЦерква перейшла отже під впливом Заходу процес деякої модернізації. Змодифіковано, достосовувавши їх до культурного й інтелектуального рівня людини XX-го сторіччя деякі відправи і практики, які колись відповідали духовості людини ранніх років цього тисячоріччя, та йшли у

розріз із ментальністю нової людини ХХ сторіччя. Наші поклонники Сходу счинили ламент: "латинізується" Церкву. Сараки так запаморочені ідеєю "єдності", що для них модернізація, конечно достосовування ФОРМ спілкування між людьми у ході історії, це "зрада" віри батьків -- злочин. Тож на останньому Синоді УГКЦеркви у травні ц.р. у Львові, рішили: все що заведено в цій Церкві за останні роки з наміром модернізації -- це латинізація, зрада, ересь, тож давай назад, щоб йота в йоту бути у наших обрядах і цілому благочесті, як наші брати православні. Під тим криється ідея: коли все буде у католиків обрядово таке саме, як у православних, то наші "східняки" напевно скажуть "всьо равно" і підкоряться приматові Ватикану.

Люзії! Знаючи настанови вірних нашої Православної Церкви, католики повинні здавати собі справу з того, що такі задуми як не безнадійні, то передчасні. Тому треба залишити прелатам Ватикану ідею "навертання Руси", і погодитись із думкою, що питання церковної єдності в нашому народі не назріло. Тож треба, залишивши питання церковної єдності історії, завернути нашу католицьку Церкву на шлях модернізації, її духового пов'язання із Заходом, і відчакнення її від усього, що тхне духом нинішнього російського Сходу, бо -- повторюю і ще повторюю -- нині іншого культурного Сходу крім Росії нема!

Ватикан був щедрий для нас, галицьких католиків, і створив для нас наш СХІД, своєрідний церковний "Схід". Установив навіть для нього окремий Закон. Говориться, що Христос установив одну Свою Церкву, вона сама пізніше покололась. Але Ватикан сказав "так і не так": заіснували ЦЕРКВИ, у множині: Західна Церква і "Східні Церкви". "Помісні" Церкви під патріярхами Сходу. А де той патріярший Схід? А у Лівані, Сирії, Іраку, навіть в Індії. Замолоду чував я про ці далекі від нас католицькі Церкви арабів й індусів, знав я, що вони теж якогось "східного обряду", що в тому обряді варіанти, алс більшого зацікавлєння у нас ними не було. Деся раз бачив я мелхітську відправу, але той стиль благочестя був надто чужий для мене. Обряди в Церкві відзеркалюють духовість вірних, а ця духовість людей Малої Азії, чи Індії, була надто чужа мені. Аж останніми роками стали нас усвідомлювати: це твої братні Церкви: будь гордий, що твоя Церква найчисленніша і найбільш заавансована між тими СХІДНИМИ... Це гарно. Але не може існувати надто велика дисгармонія між світською і релігійною культурою вірних Церкви. На культурній площині я маю більше спільного з католиками німцями, чи французами, взагалі європейцями, чим із тими сирійцями чи іраками, з якими Закон про Східні Церкви хоче мене духовно зрівняти та ідентифікувати. Я людина західної європейської культури, і як духово не маю і не хочу мати багато спільного зі слов'янами -- росіянами, то тим більше з арабами.

Висновки: Нам конечно позбуватись усіх познак "східности", бо український народ -- народ західної культури. Коли ми приймали християнство, Візантія була східною віткою Римської імперії, тобто Заходу. Схід -- це Росія. Наші православні вірні не підкреслюють "східність" української православної Церкви. Діється це в

нашій католицькій Церкві. А це вода на млин російського православ'я, бо таким чином ми вказуємо на культурну спорідненість зі Сходом -- Росією. Католицька наша Церква є в культурному сенсі "західною" Церквою, а різниться від латинської тільки ФОРМАМИ благочестя -- обрядами, а це не досить, щоб її тому називати "східною". Скомасування нашої УГКЦ під Законом про Східні Церкви зі залишками християнських Церков у злуці з Ватиканом в ісламському арабському світі, сирійцями, іраками, тливанцями та індусами, є штучним причіпленням нашого народу так культурно далекого до народів Азії; є маневром політики Ватикану з метою "навернути Схід", розуміючи під тим "Сходом" -- Росію. Приціл тої політики -- не добро українського народу, а російського у першій мірі. Ми принада. Тож наша національна політика, і церковна теж, має бути спрямована на "відсхіднювання" обрядів нашої Церкви. На дальшу мету -- це на користь цілого українського народу. Модернізація обрядів в УГКЦ промостить шлях такому ж трендові і в Українській Православній Церкві. А є конечно, щоб наша Церква у цілому, пристосувалась обрядово до вимог культурних напрямних початків ХХІ сторіччя, і не загрузла у східній обрядовості, до чого довеле перевага величання обрядовості в Російській Церкві. Завдання часу -- утримати при Церкві молоде покоління. А це важко, коли вся увага в наших Церквах буде зосереджена на ФОРМИ, а Духовість марніє.

В такому контексті треба прийняти, що з точки зору нашого НАЦІОНАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ НАСТАНОВИ Львівського Синоду УГКЦеркви в травні, де скріплено принцип якнайціпкішого наближення ФОРМ благочестя в УГКЦ до тих практикованих нині у діючій в Україні Православній Церкві, тобто переважно російській, є напрямком непродуманим і некорисним на дальшу мету. Це продовжує наше щемління в орбіті Сходу, коли ми повинні намагатись всіма силами визволитись духово від того клятого Сходу. Наш народ, і його Церква, не може продовжувати коливатись між течіями Сходу і Заходу. Для України, цілої України -- один дороговказ: Захід. Не може теж на довшу мету існувати в сфері культури (а релігійні вірування в цій категорії) різниця, чи суперечність, між напрямними секулярних та духовних вартостей. Коли "усхіднювання" наших церковно-релігійних вартостей має на меті з'єдинення наших Церков, то це напрям фальшивий, бо єднання може вийти тільки з надрів вірних, з низів, самочинно, а не бути накинута верхами, політичними по суті заходами.

За турботами політичної натури ми звертаємо мало уваги на культурні настанови, які є найважливішим фактором у державно-творчих заходах. Цього не можна забувати, легковажити! □

ЦЕ ЗБІЛЬШЕНЕ ЧИСЛО "НОВИХ ДНІВ" ВИХОДИТЬ ЗАВДЯКИ МЕМОРІАЛЬНОМУ ФОНДОВІ бл. п. ІВАНА І МАРІЇ ПОСИПАЙЛІВ.

Вид-во "Нові Дні"

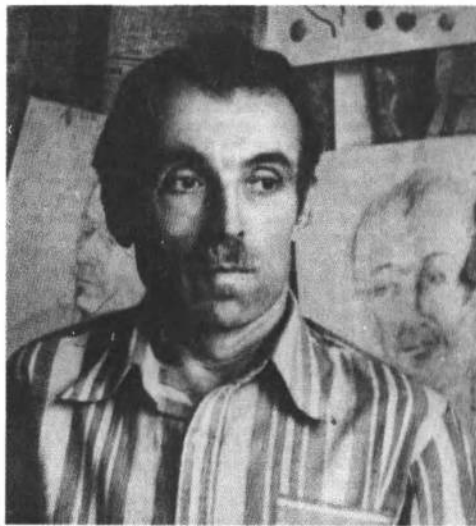
Леся ВОРОНІНА

ФРИПУЛЬЯ ПОЧИНАЄ І... ВИГРАЄ?

Художник Володимир Якович Євтушевський за свої ось майже піввіку пройшов і в житті, і в мистецтві шлях, на перший погляд, досить традиційний. Спершу металургійний технікум у рідному Дніпродзержинську, заняття у художньому гуртку, непереборний потяг до малювання. Київ вабив до себе як світовий мистецький центр, а художній інститут -- як головний осередок малярства. Працюючи на будовах, живучи у гуртожитку, малював одержимо. 1962 року вступив до Київського художнього інституту, навчався у Карпа Трохименка, Вадима Костецького, Юрія Садиненка, Петра Басанця.

Коли тепер дивишся на монументальні роботи Володимира Євтушевського, не полишає дивне, суперечливе відчуття: у ці роботи, виконані в різних техніках і матеріалах (мозаїка, розпис темперою, карбування, вітраж, різьба по дереву, gobelen), вкладено багато праці, думок, пошуків. Художник любить їх так, як батько своїх дітей, любить усяких -- талановитих і позбавлених таланту, гарних і непоказних.

Впродовж семи десятиліть нам наполегливо, планомірно й невідступно вбивали в голову аксіому -- мис-

Володимир Якович Євтушевський.

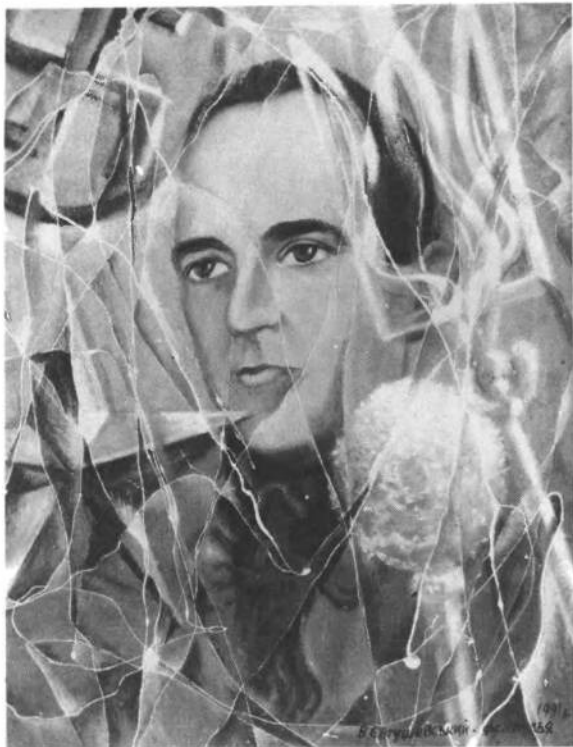
тецтво має служити. Служити народові, провідній ідеї, партії (єдиній, звісно). Мистецтво має вчити, вказувати, спрямовувати. Отож "ідейність", спущена згори, повинна проникати в кожен малюнок, скульптуру чи розпис -- лише тоді твір мав шанс знайти глядача. І тепер, коли дивишся на величезні розписи, що їх виконав Володимир Євтушевський у дитячій бібліотеці імені М. Островського на Русанівці у Києві, і бачиш у центрі обличчя Ілліча, яке з маніакальною упертістю тиражували у мільйонах примірників, важко позбутися упередженості, подолати той захисний бар'єр, вироблений проти нав'язлої на зубах пропаганди й оцінити художні достоїнства роботи Євтушевського.

"Ідейно витриманими" були й мозаїки у піонерських таборах, в які було вкладено колосальну працю -- розміри їх двадцять, тридцять сім, дев'яносто один (!) квадратний метр. Оспівувалося у них щасливе дитинство юних піонерів, дружба (звісно, інтернаціональна), героїчне революційне минуле. Хай пробачить мені автор мозаїк мимовільну іронію. Гадаю, що він і справді втілював у своїх творах любов до дітей, віру в їхнє щасливе майбутнє й щиро захоплювався героїчним революційним мунулим нашого народу. Це тепер можна, примруживши око, зверхньо позирати на "соцреалістичні" праці мистця. І такими абсурдно-моторошними видаються усміхнені личка "найщасливіших у світі радянських дітей" з мозаїк, встановлених у місцях жорстокого радіаційного контролю. Бачити поруч з уявними, заплановано щасливими піонерами з картини, бліді личка приречених дітей Чорнобиля...

Та окрім тих обов'язкових мозаїк, вітражів і розписів було ще й мистецтво своє, власне, не призначене для оцінки з точки зору "ідейної витриманості й політичної спрямованості". Володимир Якович зробив вагомий внесок у нашу культуру, створивши цілу галерею портретів українських мистців. І малював він їх тоді, коли мало було надії на те, що портрети будь-коли експонуватимуться. Портрет кобзаря-бандуриста Федора Жарка (за два місяці до смерті артиста), бандуристів Андрія Бобира, Семена Гнилокваса, Георгія Ткаченка, Віктора

Володимир Євтушевський. Байда -- Вишневецький.
Олія, оргаліт, 65 x 48 см, 1990 р.
Канада, музей Т. Шевченка в Палермо.

Володимир Євтушевський.
"Портрет Степана Бандери".

73 x 59 см, оргаліт, міш. техніка, 1991 р., м. Київ.

Лісовола, поета-подвижника Василя Симоненка, химерного, ні на кого не схожого й такого незручного в часи загальної одностайності й одноголосності художника Федора Тетяничча.

Власне, саме він, Тетянич разом із Євтушевським започаткував, як він вважає, нову течію у малярстві, котру вони нарекли загадковим, кумедним і ніби шуткарським словом "ФРИПУЛЬЯ". Мистці твердять, що художнім твором може стати усе, що нас оточує, будь-яке поєднання ліній, кольорів, тіней, головне -- це вільний політ творчої думки (перша частина слова "фрипуля" від англійського "free" -- вільний, "пулья" -- від пульсації, життєвої сили, руху).

Найдивніше, що у Володимира Євтушевського ці дві течії -- цілком реальна й умовно-чуттєва -- поєднуються безболісно. Поряд із традиційними портретами колег-художників, всеначальників, космонавтів, людей

Володимир Євтушевський. "Зсмія".
Полотно, Олія, 1987 р.

Володимир Євтушевський. "Янгол Чорнобіля".
Оргаліт, міш. техніка, 1991 р., 60 x 50 см, м. Київ.

праці малюнки сповнені хаотичних, розбурханих, якихось непідвладних тверезому аналізу й класифікації образів. Сам маляр називає оті свої барвисті, строкаті, дражливі малюнки образно-символічними композиціями. Цікаво, чи знайде "фрипуля" прихильників та одностудійців, чи сприйме її "широкий глядач" -- отих безладно-завихрених напівістот-напівпривидів, що ледь вирізняються на тлі пульсуючих яскравих плям?

В. ЄВТУШЕВСЬКИЙ ПРО СЕБЕ

Працюючи в 70-их роках художником-монументалістом в різних техніках і матеріалах, я як і інші колеги на собі відчував постійний жорсткий ідеологічний тиск з боку партійних органів. Хоч у монументальному мистецтві це менше відчувалося, чим у живописцях, графіках, скульпторах, оформлювачів. Тут більше вдавалося до декоративності, абстрактності. Цю рису відмічали колеги названих видів мистецтв, за що з своїх позицій ігнорували монументалістів на виставках і художніх радах.

Тому творчість моя, як і інших багатьох художників, коли я займався самостійною творчістю і "не для замовника конкретного", була в межах майстерні...

В той же період, я з художником-монументалістом Федором Тетяничем почали частіше спільно працювати, творчо експериментувати з різними матеріалами, в різних техніках, втілюючи задум і вирішуючи образ в нових роботах. Він і назву таку придумав -- "Фрипуля".

Реакція на таке співробітництво з боку колег була на той час здебільшого негативною. Багатьох з них цікавив лише заробіток, а себе художники почували ремісниками-виконавцями.

У 80-их роках, після скорочень на роботі, і я змушений був перейти на роботу тільки з випадковими замовниками. Проте ж моя впевненість у правильності вибраного шляху зміцніла і, незважаючи на матеріальну скруту, я продуктивніше став працювати в малярстві і графіці, виявляючи в своїх роботах також вплив на монументально-декоративне мистецтво. Найперше в стилі "Фрипуля" я виконав гобелени (п'ять штук) починаючи з другої половини 70-их років. При цьому вживав і асоціативні прийоми, використовуючи палітри, кольорові і поєднання різних матеріалів та навіть їх відходи.

Цим я вирішував і екологічну проблему. На виставці, присвяченій 1500-річчю Києва 1982 р. мій гобелен "Київ" (3х2 м) виглядав "білою вороною" (з висловлювань молодих мистецтвознавців). Себто дуже виділявся від інших, вирішених у традиційній манері. Гобелени були також показані на персональних моїх виставках 1987 р. (дві в Києві і одна в Дніпропетровську). Це теж було етапом у моїй творчості.

Після цього в змішаній техніці працюю в малярстві, графіці. Подобається мені жанр портрету як конкретних людей, так і узагальнених типажів та художніх образів. Кожна людина є невід'ємною часткою Всесвіту, неповторним оригіналом, що я й стверджую в своїх образно-символічних композиціях то конкретизуючи, то стилізуючи окремі місця.

Так і продовжую працювати спілкуючись з Федором Тетяничем та й з іншими художниками-фрипулістами, з якими вже не раз приймав участь на різних виставках. Причому кожний з нас залишається творчою особистістю з лише йому притаманним баченням світу й характерним засобом виразу. Відношення колег теж змінилося на краще. Вони вже визнають ствердження наших новацій і навіть цікавляться нашими новими здобутками. Цьому також сприяли і публікація в пресі та інші засоби інформації і реклами.

Доброзичливими послідовниками та однодумцями-фрипулістами є художники Марія Палій, Микола Мулярець та інші. Роблячи деякі висновки з такої творчої співдружності, вважаю необхідним таке творче збагачення і наше, і моєї України.

Хотів би виставитись з індивідуальною виставкою робіт своїх у вас в Канаді і попрацювати у вас. Проте для мене це неможливо поки що через фінансові мотиви.

Володимир Євтушевський

МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ TRYPILLIA ARTS

Великий вибір рамок для картин
і дипломів

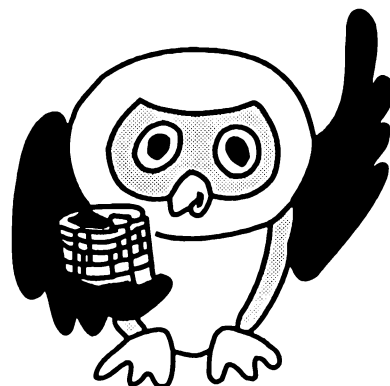
QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS

і доброякісні фото для паспортів
та інших документів.

2285 Bloor Street W., Tel. 766-0113
Toronto, Ontario M6S 1P1

відчиняйте

КОНТО СОВИ

Кредитова Спілка "СОЮЗ" радо пропонує Вам відчинити новеkonto для дітей -- Конто Сови "Сімон". Цеkonto дасть можливість Вашим дітям навчитися ігровим шляхом управлінню грошми. Конто Сови призначене для дітей до 12 років і надає їм такі спеціальні зручності та послуги:

- * ощадну книжку сови Сімон
- * членську картку Конта Сови
- * величину уділів лише 10 доларів
- * щоденні проценти, виплачувані місячно
- * щомісячне заохочування, подарунки, конкурси
- * термінові вклади на суму лише 100 доларів
- * поквартальну виписку про ріст заощаджень

SO-USE CREDIT UNION

2267 Bloor St. W.	Toronto	763-5575
406 Bathurst St.	Toronto	363-3994
31 Bloor St. E.	Oshawa	432-2161
26 Eglinton Ave. W.	Mississauga	568-9890

Ваша Кредитова Спілка
має великий вибір фінансових послуг.
Звертайтеся до нас з усіма
Вашими фінансовими потребами.

72 РОКИ В МИСТЕЦТВІ

25 травня цього року сповнилося 92 роки визначному діячеві мистецтва, Олександрові Колодубу. В своїй професії він об'єднав діяльність хормайстера, оперного соліста, режисера, сценографа, виняткового виконавця народних пісень, професора консерваторії (одночасно був де-який час деканом вокального факультету і керівником кафедри оперної підготовки), визначним майстром живопису, організатором оперних вистав у самодіяльних гуртках, ініціатором численних концертів... Унікальна постать у мистецтві. Але це ще не все. 92-ий рік свого життя він зустрічає в творчій праці. Чи не є це ідеальний приклад для багатьох працівників мистецтва?...

Ще учнем гімназії в Прилуках він співав у хорі і його виняткові здібності були помічені. Дискант, що потім перейшов в альт віщував, що у гімназиста Колодуба буде ліричний тенор. Його друзі пророкували йому співочу кар'єру. Місцеві мистці-артисти радили йому поважно зайнятися живописом. Батьки хотіли, щоб він став лікарем. І молодий Олександр вступив одночасно в три вищі учбові заклади: в Київську Мистецьку Академію, в Київський Музично-драматичний Інститут та Медичний Інститут (останній незабаром залишив). Також його прийняли членом Державної Української Капели (ДУМКА)...

Тимчасово перемогла музика. 1925 р. його запросив в свою оперну студію Константин Станіславський, проте молодий співак вибрав Харків, де саме в той час створився Перший Державний Український Оперний Театр. В Харківській опері він перебував три сезони, наполегливо з успіхом удосконалюючи свою майстерність, починаючи з невеличких партій, а то й з епізодичних. Журнал "Нове мистецтво" за грудень 1927 р. (ч. 26), подаючи портрет Колодуба в програмах Харківської Опери зазначає, що він співає партію каморриста Чічелло в "Намісто Мадонни" Е. Вольф-Феррарі, Трике в "Євгенію Онегін" П. Чайковського, а в "Аїді" Верді (де партію Радамеса співав Михайло Голинський) лише епізодичну партію Вісника, але потроху переходить і на чоловічі партії для ліричних тенорів... В 1928 р. Колодуб переходить до Київського Оперного Театру і співає вже чоловічі тенорові партії, хоч він ніколи не цурався партій другого плану (пригадує він з успіхом співав Ремендадо

Олександр Колодуб.

в "Кармен"). Його перебування в Київській опері до 1984 р. стало вершиною його діяльності, як оперного співака. Чудовий тембр голосу, приваблива зовнішність і виняткові акторські здібності зробили його кумиром молоді. Тут вже він співає Фауста в одноіменній опері Ш. Гуно, Альмавіву в "Севільському цирюльнику" Дж. Россіні, Ленського в "Євгенію Онегін" П. Чайковського, Юродивого в "Борисі Годунові" М. Мусоргського, Томазо в "Чорноморській думі" Б. Яновського та інші...

Партія італійця Томазо в незаслужено-забутій опері Яновського є невелика за своїм обсягом, але Колодуб створив дуже привабливий образ, а зокрема назавжди запам'яталося виконання ним пісні Томазо на весільній галері Алкан-паші, що починалася словами: "Нехай горить твоя душа в запалі кохання". І на

сьогодні, коли знані в світі тенори виконують арію Еціо Грімальді з "Джіоконди" А. Понкієлі думки відразу переходять на образ Томазо, створений Колодубом. Справжнім чарівником був і у виконанні українських народних пісень, де він поєднував клясичну манеру співу з характерними рисами народності. Особливо запам'яталося виконання ним пісні "Ой, у полі вітер віє", дуєт (зі співаком і педагогом Дометієм Євтушенком) пісні "Та наїхали чумаки з України" та інші...

Трагедія з голосом 1934 р. припинила його співочу оперну кар'єру. Проте, маючи великі природні здібності й чудове розуміння положення оперного співака у взаємодії зі сценічною майстерністю Колодуб звернувся до оперної режисури. Після його дуже успішного дебюту як режисера в Київській Опері виставою комічної опери "Каморра" Е. Еспозіто (1936) слідували його режисерські праці в цьому ж театрі: "Алеко" С. Рахманінова (1937), "Русалка" О. Даргомижського (1938), "Фауст" Ш. Гуно (1940). В часах війни зі співаками Київської Опери поставив у Іркутську "Мадам Баттерфляй" Д. Пуччіні (1943), а три роки пізніше "Тоску"... З 1943 р. розпочалася праця Колодуба і в оперній студії Київської Консерваторії, де він поставив "Наталку Полтавку" М. Лисенка, "Іолянту" Чайковського та поновив "Алеко" Рахманінова. Найцікавіше те, що всі три вистави пройшли і в його оформленні. Отож, сталося народження й талановитого сценографа й розгорнулася поруч з оперною режи-

сурого і ця успішна ділянка в його творчості. Пізніше до режисерських робіт Колодуба в Оперній Студії Київської Консерваторії долучилися "Царева наречена" М. Римського-Корсакова, "Катерина" М. Аркаса, "Лісова пісня" В. Кирейка, де в ролі Мавки виступала аспірантка Діана Петриненко, а в ролі Перелесника студент Анастолій Мокренко...

В численних самодіяльних гуртках Колодуб ставив "Фауста", "Мадам Баттерфляй", "Русалку", "Євгена Онегіна", "Катерину". За останню отримав диплом лавреата на конкурсі присвяченому 150-річчю з дня народження Тараса Шевченка. Поруч з творчою та педагогічною працею йшла й адміністративна в Київській консерваторії. Колодуб був вісім разів деканом вокального факультету та шість років завідував катедрою оперної підготовки. Не забував він і громадської праці і особливо плідною вона була в часах війни по організації численних концертів...

"В ці мої пенсійні роки" -- писав Колодуб авторові цього нариса -- "я не сижу на печі"... І він звернувся до іншої сфери мистецтва -- живопису. Коли було відзначено його 70-ліття, то виявилось, що це вже була... десята виставка його живописних творів... Відомий український живописець, Сергій Шишко писав, що: "було приємно познайомитися з Олександром Колодубом і відкрити в ньому мистця за призначенням, за захопленістю його любови, по стравжньому, до природи, всім

серцем, щиро і віддано", а його значно молодший колега, співак Сергій Козак зазначав, що кияни з радістю пізнають серед п'ятидесяти ліпших праць Колодуба "Нову Русанівку", "Стару Воскресенку", "Труханів острів", що персональна виставка полотен Олександра Колодуба діє майже сорок років і вона є не тільки в пейзажах рідної природи, але й в мистецьки-оформлених виставах...

Олександр Колодуб продовжує свій довгий творчий шлях. Він писав у листі: "Не здаюся і намагаюся довести на ділі, що музика і живопис рідні сестри"... В наш час помітно відбувається зближення мистецтва, синтетизм опановує театральні вистави, а в оперному мистецтві це видно ще яскравіше. Його добре знає Колодуб і тому він досконало відчув, що таке споріднення відбувається. Інакше, він відчув подих часу і тому все мистецтво Колодуба не є в минулому, але воно є в сучасному та майбутньому... Сам же він як людина може бути винятковим прикладом як можна доцільно прожити надане силою Провидіння життя чи то в активні роки чи в поважному віці. □

Музей першого українського президента буде створено у селі Сестринівка на Вінниччині.

У Сестринівці жив дід Михайла Грушевського, сільський священик. Сюди не раз приїздив зі своїми батьками майбутній вчений. У селі збереглася хата, в якій жив дід Грушевського.

Автомобіль -- найбільш вигідний подарунок, особливо сьогодні

SAMARA

Одержання звтомобілів в Одесі,
Луцьку, Ризі, Талліні,
Санкт-Петербурзі і Москві.
Ціни -- від 3,990.00 кан. доларів.
Ви не платите ГСТ, ПСТ.
Ми пропонуємо також інші
моделі автомобілів Лада,
Самара, Нива 4x4, Луаз 4x4.

SIGNET WAGON

За інформаціями просимо звертатися на адреси:

LADACANADA INC

1790 Albion Road, Etobicoke, Ontario M9V 4J8
Tel.: (416) 748-2100 Fax: (416) 748-2107 Telex: 06-989241

НЕВМИРУЩА ТВОРЧІСТЬ НАРОДУ

Нотатки з виставки самобутнього гончаря Тедя Дякова

Отримавши запрошення на цю виставку пані Софії Скрипник -- ентузіастки і сподвижниці усього прекрасного та вмілого, що є в українському народі, мені чомусь пригадалися мої довоєнні босонігі дитячі роки. Прибіжиш, бувало, з "футбола" (гralи, звичайно, м'ячем з дрантя) і з порогу кричиш:

-- Бабцю! Їсти!

Бабуся наливає (у нас ще казали: насипле) в полив'яну миску борщу, дасть полоник (дерев'яна ложка), і уплітаєш гарячий борщ аж за вухами тріщити. Потім з гарячої печі, розмальованої півниками, вийме горнятко з кашею. Ото була каша: висмажена, виморена у палаючій печі. Та що там говорити, попробували б ви отієї каші, впевнений, ще б захотіли.

Або іншим разом приходиш до бабки, дідусь був вічно в колгоспі на роботі рабській, і просиш:

-- Бабцю! Хочу чогось смачненького...

-- То в чім справа: сідай і три мак, будуть пиріжки з маком.

Я аж облизуюсь: та це ж такі ласощі, що про них можна лише мріяти. Сідаю на підлогу, макітру межи ноги, макогін в руки і пішов... Треш, треш, бувало, аж руки затерпнуть.

-- Бабцю, вже?

-- Ні, ні, мак повинен бути як сметана, аж білуватий, отоді і пиріжки будуть смачні.

Знов кружляєш макогоном по макітрі.

Мак завжди добре родив у нас на Поділлі, а бабка пекла тих пиріжків з напівсела. І хоч у народі кажуть: "Сім років мак не родив, а голоду не було", заявляю авторитетно, що мак родив, а голод був -- і в 33-му, і 47-му. Та й "черговий" вождь Микита Хрущов намагався створити штучний голод, коли замість пшениці "рекомендував" (всі пам'ятають ті рекомендації) засівати поля "королевою полів" -- кукурудзою. Про теперішній стан в Україні не кажу вже, всі про це знають, читають газети, слухають радіо, дивляться телепередачі.

Але не будемо згадувати ті і ці страшні роки. Наш народ звик до усіляких лихоліть, виніс на своїх плечах всяке, хоч втратив значну частину своїх одноплемінників, але не забув рідну мову, свою культуру, своє вічно живе прикладне мистецтво.

Та ми вже трошки відхилились від нашої теми. Отож, про виставку. Оригінальність її, як на мене, в її неповторності. А неповторність в оригінальності кожного виробу. Ось уже більше двадцять літ Тед Дяків займається мистецтвом, саме мистецтвом, чого гріха таїти, забутої в наш космічний вік гончарної справи. А жаль, дуже жаль цього дивовижного, самобутнього витвору рук українського народу.

Вже при вході у простору залу галерії, де була влаштована виставка, кидається у вічі розмаїття фарб та різноманітність витворів і фантазії самобутнього мистця. Великі, як давньогрецькі амфори, ємкості, які наші

предки використовували для зберігання води, можуть і нині стати окрасою будь-якого будинку. А поряд з ними -- модерні декоративні картини, на яких літають дивовижні птахи на білому тлі. По сусідству з поливаними куманцями-глеками і каструлі, таріли великих розмірів, миски, келихи, жбани і чашки, великі й менші вази для квітів, чайники, навіть підсвічники. І все це із звичайної сірої глини. Вироби ці цікаві ще й тим, що не тріскаються навіть при температурі 2.000 градусів. Хочеш -- кладеш у розпалену піч (та де вона вже є?), саджай в електродуховку, став на газову- чи електроплиту.

В основному переважають зеленуватий, блідоголубий, коричневий, фіолетовий, а на деяких експонатах виставки -- по кілька кольорів одночасно.

Декоtrim молодим відвідувачам виставки навіть доводилося пояснювати, як той чи інший твір називається і яке його призначення, щоб собі придбати.

Як не дивно, народні промисли, ці віками перевірені твори мистецтва, відроджуються у роки лихоліть і тяжких випробувань. На моєму віку так сталося у роки фашистської окупації України і в перші повоєнні роки, коли в магазинах аніч нічого не було, а на базарах, як на початку нашого століття, появились цілі фури з макітрами, полумисками, глечиками, куманцями, жбанями. Й увесь цей крам нарозхват. Та й тепер пишуть мені друзі, що в Україні відродився цей промисел, гончарі "роблять" великі гроші, бо ж в крамницях полиці пусті. А їсти кожен день треба. А з чого? І це напередодні XXI віку. Дожились!...

Пам'ятаю, бабка перед тим, як вигнати худобу на пасовисько клала мені в торбину шматок хліба, іноді -- кусочок сала, а в руку -- глиняні горнятка-близнятка: в одному -- борщ, в іншому -- каша. І теплі вони були аж до обіду, коли закутаєш їх у чугайну. На жаль, ось таких горняток-близняток на виставці не було. Більше того, безумовно талановитий гончар Тед Дяків ніколи їх і не бачив і не чув про них. Але після того, як я йому розповів про такі близнятка, обіцяв їх обов'язково виготовити і показати на наступній виставці, як і макітри. Між іншим, чимало відвідувачів хотіли придбати їх. І це дуже доречно. Адже на жодній кофемолці, інших електромлинках чи інших технічних електричних засобах не перетреться так мак, як у макітрі макогоном. Правда, необхідно докласти певних зусиль. Що ж, хочеш посправжньому поласувати, як я колись, поганяй макогона по макітрі.

А взагалі враження від цієї виставки чудові. І можна лише позаздрити тим, хто за три дні, які діяла виставка, побував тут, хто мав щастя оглянути цю неповторну красу людських рук. І як завжди, чудово організувала на цей раз справжній вернісаж народної творчості п. Софія. А вступне тепле слово про мистця сказала Анна Радьо.

Приємно, що за тисячі й тисячі кілометрів від Укра-

їни, на американському континенті не згубилося, не вмерло, живе мистецтво народу, яке в умілих руках Теда Дякова весь час набуває нових якостей, вдосконалюється, розвивається.

Більше 200 чоловік відвідало за цей час виставку. І майже кожний покидав пластову галерію, тримаючи в руках якийсь витвір цього вічно молодого народного мистецтва.

А яка буде наступна виставка в салоні пані Софії? Що ж, поживемо -- побачимо, але чекаємо...

Отож, шановні українські добродії, до наступної зустрічі!

Едмонтон

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ

DANYA

FASHION SHOPPE
2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: 766-4511

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

Rockester

FURNITURE

"Galleries Of Fine Furniture"

"If It's Quality
You are
Looking For,
We Have It,
At
The Right
Price"

"Запрошуємо
відвідати
найбільшу в
світі
українську
крамницю
чудових меблів"

624-4411

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD.
1995 DUNDAS ST., E. (1 KM. WEST OF HWY 427)
MISSISSAUGA

ІВАН ЯЦІВ ПЕРЕМОЖЕЦЬ КОНКУРСУ

Олег Романчук -- заступник головного редактора газети "Діло" в Україні був ініціатором та організатором конкурсу "Українська національна валюта: якому бути українському карбованцю?", конкурс закінчився в грудні 1991 року. На початку цього року проголошено вислід конкурсу в яким говориться: "Серед кращих робіт, надісланих на конкурс, увагу журі насамперед привернули кольорові й чорно-білі ескізи паперових купюр і монет відомого канадійського художника-графіка Івана Яціва, а також зі смаком виконані ескізи львівського художника Романа Дуб'яка. Обое мистців і стали переможцями конкурсу. За рішенням журі першої премії вирішено не присуджувати. Натомість визначено дві другі премії для пана Івана Яціва (Канада) і пана Романа Дуб'яка (Україна).

Іван Яців -- мистець, графік, карикатурист та скульптор. Народився 1932 року в селі Колинці, повіт Товмач на Івано-Франківщині. З 1949 року живе в Канаді. Він є автором пропам'ятних значків українських князів та гетьманів, політичних діячів, композиторів, науковців, письменників та поетів, відомих постатей громадського та релігійного життя, які він приготував для Товариства Прихильників Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка з 1962 року. Він оформив кілька обкладинок для платівок Капелі та книгу Капелі в її 50-річчя "Живі струни" Уласа Самчука, а також намалював багато різних емблем, жетонів, логосів для товариств філателістів та нумизматиків. З 1983 року його щорічно запрошує уряд Канади для оформлення пропам'ятних грошей та паперів урядової скарбниці. В 1983 році він виграв першу нагороду між 300 мистцями за проект золотої монети на 100 доларів для вшанування 400-ої річниці приїзду англійця Гілберта у Ньюфаундленд, одну з теперішніх провінцій Канади. В 1990 році дістав першу нагороду за проект герба міста Віндзор, у якому він живе, до 100-річчя 1992 року. Його політичні карикатури багато разів появлялися в газетах "Essex Times", "Канадійський фермер", "Вільний світ", "Ukrainian Weekly", "Українські вісті", "Всесміх" та ін. Його роботи і титульна частина газети "Українські вісті" в Детройті та заголовки редакційних колумен "На нашу думку", "З України про Україну", рубрика гумору та інше. Іван Яців є також автором пам'ятника на могилі Григорія Китастого в Баунд Бруці, США.

В червні ц.р. появилася в газеті "Віндзор Стар" довша стаття про нього та його проекти, включно з проектами українських шагів. На конкурс в Україні Іван Яців вислав 13 різних проектів різних монет, починаючи від одного шага і вище. На дрібних українських монетах, що пропонуються українській державі, красуються колоски пшениці, тризуб, Золоті ворота, Українка в кісниках, Тарас Шевченко та ін. На деяких монетах, на зворотній стороні півколом вгорі подається: "Українська держава", а внизу "В єдності сила народу" чи "В своїй хаті своя правда, і сила, і воля".

Олег Романчук також організував конкурс військового однострою для української армії й сам зробив кілька ескізів. Конкурс провела редакція газети "Голос України" та Міністерство оборони України. Кілька проектів військових одностроїв подав також і Іван Яців.

Око

Об'єднання Українців у Великобританії передає Україні для посольства свій центральний будинок у центрі Лондону. Про це повідомив у Києві на зустрічі у товаристві "Україна" президент об'єднання Василь Попадинець. □

Остан ТАРНАВСЬКИЙ

РОЗМОВИ З БОГОМ

(У дев'ятдесятиріччя Наталі Лівницької-Холодної)

Поезія Наталі Лівницької-Холодної -- це розмова. Від першого вірша, що його поетка писала -- як сама звірила -- "під вербою похилою, коли вітер пісню котив хвилею вечорових тиш", її поетичні мініатюри -- головна форма її поетичного вислову, що її вона притримується все своє життя, -- це коротка, скоплена в одному піднеслому моменті розмова. Тут у першому вірші розмова з приятним вітром.

Вже в першій збірці "Вогонь і попіл", що вийшла друком у 1934 році, кожний вірш -- це розмова; розмова закоханої дівчини з об'єктом її дівочого кохання -- вимріяним милим, нареченим, вкінці мужем. Ця книжка вийшла друком, коли поетеса була вже зрілою жінкою, десять років замужньою, мамою дев'ятирічної доні й жила щасливим подружним, родинним життям. Вірші у ній -- це розмови з-перед і після подружжя, коли цей милий не був просто доступний до безпосередньої розмови, чи радше поетична душа воліла розмовляти з ним на самоті. Візьмімо перший вірш з циклу "Барвін-зілля", що розкриває особистість Наталі Лівницької-Холодної, особистість як людини і як поета:

*Світлим, надхненням, простим
буде нам кожний день,
значенням повний сьятим,
дзвоном любовних пісень.*

*Ти будеш воїн і муж,
батько моїх дітей.
Вірністю спрагнених душ
наше життя зацвіте.*

*Ти ж бо один, і одна
стигне в мені любов.
Радість щочасно ясна
буде нам пружити кров.*

*Мати, коханка, сестра,
вірна дружина твоя.
Мудрість так каже стара,
буду такою і я.*

Мусіло бути щасливим подружжя, висловлені в поетичній розмові надії сповнилися, бо після цих дівочих розмов поетка довгі роки не творить. Щасливе життя виключило потребу поетичних розмов. І не диво; муж Наталі Лівницької-Холодної -- мистець Петро Холодний, її однорічник -- це людина, яка винятково добре на це партнерство підходила. Мистець закоханий у природу, хотів жити у природі, що й дало йому спокій віддатись рибальству, справжній поет, який міг залишити і свій професійний мольберт, щоб погнатися за мотилем; а в нього і добірна колекція мотилів. Холодні

прожили разом майже сімдесят років і в тому часі ні одної книжкової поетичної появи у пані Наталі. Щасливе життя в парі з поетом-мистцем, що теж не надто прив'язував увагу до самого мистецького доробку, вистачало. Правда, кілька років після появи першої збірки поезій "Вогонь і попіл" вийшла друга збірка Наталі Лівницької-Холодної, ще менша за першу. Це теж розмови, розмови з утраченим рідним краєм, Україною, яку поетка персоніфікує з виідеалізованою подругою і так і звертається до неї в цих розмовах:

*"в яких ти піснях і мотивах,
якими згадками бриниш,"*

якби до давньої подруги. Теж і в тих віршах, які постали в зустрічі з відвідуваними місцями на еміграції, нагода нагадати про Україну і порівняти та й пригадати її незабутню красу, викликає потребу розмови. Ця друга книжка "Сім літер", відповідна кількості літер у слові Україна, відбиває патріотичний настрій, що йде від начитаної літератури того часу, коли наші барди Дарога, Маланюк, Ліпа, Мосендз насичували поезію патріотичним духом; і Наталя Лівницька-Холодна включилась у цю загальну стихію. Ці поети близькі їй особи, тож її тодішні вірші можна вважати теж і розмовою з цими поетами. На це вказують і присвяти, чи мотта, як і самі іменні звернення у віршах:

*О, ні, не хочу я Верлена,
ні Мореаса, ні Рен'є!
Сьогодні Рильського надхнення
в моїй душі весна встає.*

У нових віршах, які вперше друкуються у книзі зібраних поезій Наталі Лівницької-Холодної "Поезії старі і нові", що її видав для поетки Союз Українок перед кількома роками, та сама поетична форма -- розмова, часто з уявним співрозмовником. Ось вірш з циклу "Перекопівське", що часово поетка вкладає у 1963-1976 рр. -- це для неї вже пенсійний вік, коли не забирає часу заробіткова праця, що теж дала поетці нагоду для розмов на тему втрачених годин у замкнених фабричних мурах -- тоді, коли думки вилітають у вільний простір за цим вимріяним співрозмовником, що, може, справжня особа, чи тільки уявний, але близький її поетичному злетові:

*Ми розминулися з тобою,
що мав би бути моїм коханим,
і серце, стомлене журбою,
тебе чекать не перестане.
Ми розминулися з тобою
серед сузір'я світів надземних,*

*а може іншою добою
пройшов ти вже колись без мене.
І може ти тужив так само,
чи тужиш десь іще за мною,
і туга ця пливе віками
у вічність світлою рікою,
щоб там не в часі й не в просторі
звели нас врешті наші зорі.
Ти лицар без страху й догани,
я жінка ніжна і слухняна.*

Головний співрозмовник, що ми його пізнали у першому вірші з першої збірки "Вогонь і попіл", милий, закоханий і муж, може дублювати тут того уявного, що є впливом поетичного піднесення, у серії "На грані", визначеній роками 1944-1967, з'являється у виді янгола, який "стояв за мною край дороги і поруч мене тихо йшов" і про якого стверджує поетеса так:

*"Я знаю: тінь твою незмінно
веде за мною ночі тьма".*

Вірш так і називається "Розмова з янголом". Є ще й інший янгол -- це янгол смерти (вірш "Янгол Смерти") -- чорний лицар, та з ним поетка не запускається в розмову, а тільки стверджує:

*"Янголе, чорний воїне!
я не хочу з тобою йти:
серце вицвіло напоєне
прагненням бачити, чути, рости".*

Поетичні розмови Наталі Лівичкої-Холодної повні глибокого чуття і якихось незвичайних сподівань, що в простенькому вірші "Розмова" вона так вияснює:

*Ти так дивишся на зірку,
я на місяць красний...
Чом же жити гірко,
коли світ прекрасний.*

А світ її справді ясний світ і світовідчужання у неї ясне оптимістичне, як це вже стверджує сама назва одного з віршів "Перед образом ясної вічності". І віра у поетеси шляхетна, що "по грішну душу покутниці прийде янгол з ясним лицем", й тому така відверта і рішуча заява:

*Перед образом ясної вічності
я поклонюся.*

Це вже у віршах пізнішого віку, коли у життя, вступлене мріями, закрадається недовіра й поетка виявляє своє здивування і не веде вже розмову на цю тему, але просто ставить

"Питання" (назва вірша):

*Ти ще навідуєш мене у снах,
мій перелеснику, моя ти мріє.
Чи правду то співається в піснях --
ти купаний в любові, чи шавлії?
Що сталося в останніх тих роках,
коли так гарно нам достигла осінь?
Невже ж ці зморшки й жили на руках,
чи попіл смутку -- не бурштин -- в волоссі?*

*Чи ти на краще тільки шлюбовав,
як стали ми на рушнику вінчальнім,
і руки нам священник пов'язав
лише на щастя, не на дні прощальні?*

Вже у час повного захоплення життям, що дало у висліді першу збірку любовних розмов, поетеса відчула, що понад щастям земного життя є вища форма повного життя і це відтворила у молодечій, повній жіночої ніжності поезії в циклі "Барвін-зілля", ч. 7:

*Мені очей звести несила,
а на руках твоїх уста.
Ось пристрасть розгортає крила,
надхнення, гарна і проста.
І день ясний, що пахне медом,
і неба синь, і сонця сміх
нам будуть радісним наметом,
блакитним палацом утіх.
Хай буде так, що ця хвилина
була, як сльоза перемоги.
Бо ніжність наша є єдина,
а понад нею тільки Бог.*

Бог часто згадується в поезіях Наталі Лівичкої-Холодної, є окремі розмови з Богом, а один вірш так і називається "Розмова з Богом". До Бога звернені і ті вірші, що можуть бути похвальними гімнами, і ці, де питання і скарги. У вірші "Так мало часу" поетка просить:

*О, Господи, так мало часу!
Так мало вже. Тривога все росте.
Вже ніч останній промінь згасить
і в північ втупить сонце золоте.
І ось, перед страшним порогом,
так хочеться повірити в любов,
повірити в милосердя Бога,
і спертися на вірність друга знов.*

Уявлення про Бога у поетки різне: воно величне, як у вірші "Перед останнім судом", де Бог з'являється "в сяйві своєї слави з почтом святих", чи інший образ у вірші "Кінець мандрівки", де поетка бачить себе в довгій черзі перед брамою, -- "закуреною, босою" і передбачує, що

*"Твійде тоді до нас із брами
Він.
Буде босий і сірий, як ми".*

Це Бог, з яким поетеса вільно розмовляє й її усі поезії, створені в останніх вже роках, навіть з датою 1991 -- це розмови з Богом. Це зрілі і достойні вірші поетки, що жила вірою у гарний світ, хоч і доля не була така ласкава, бо кинула її на довгу і безупинну мандрівку з затишного хутора батьків, у незнані міста і країни. В історії літератури не знаємо поетки, яка на дев'ятому році життя творила б поезії, як і не знаємо поетів, які так безпосередньо вели б розмову з Богом. Це та віра у ясний світ дає нашій поетесі-сеніорці право на ці глибокі розмови з Богом. Не стало в живих подруги мужа, що виповняв світ поетеси і її уявлення про ясний гарний світ; помер і брат, з яким в'язали поетку перші відважні задуми на батьківському хуторі, серед рідної природи і

рідних людей.

Єдиним співрозмовником залишився Бог. Це і єдина надія, що все це трудне земське життя увінчається нагородою, знайде нагороду під опікою Бога.

Ось вірш "Втома", написаний в грудні 1990 року:

*Задивляюсь у зіниці Бога
вічні, таємничі і страшні.
І веде мене крута дорога
в інші нерухоми дні.
Йду у вічність без кінця й початку,
наче в ніч холодну і чужу,
йду без відповіді на загадку
з серцем повним туг і журб.
Вже ніщо не радує сьогодні,
і ніхто мене ніде не жде.
Я одна і голос мій самотній:
де Ти, Боже, де Ти, де?
Та коли в дорозі десь пристану --
бо втомилась від усіх нещасть --
буду ждати, що з безмеж туману
руку рідний хтось подасть.*

В Наталі Лівницької-Холодної ще й інша збірка з того скорботного часу, коли втративши супутника спільної земної дороги, відчула повну самотність. Це цикл під назвою "Плач Бавкиди" -- голосіння хворої душі за людиною, що її вважає своїм Филімоном, за давнім мітом про Филімона і Бавкиду. Ситуація трагічна і поетеса бачить її в чорних кольорах:

*І ніхто не пригорне,
і ніхто не потішить,
все життя спотворене,
все життя чорна тиша.*

Та в поетки є віра, що її виявляла вона все своє життя, в неї є отой співрозмовник, якого вона ніколи не позбулась і про цю віру вона заявила ще в 1970-их роках у вірші "Молитва":

*Ти захист мій, Ти збережеш мене від скрути,
огорнеш радістю і силою надхнеш,
Ти знімеш з серця мого тягарі покути,
в Твоїх руках я, Боже, виражуй мене!
Навчи мене, якими йти шляхами маю,
будь моїм оком, будь порадою в журбі,
до Тебе я в своїй скорботі прибігаю,
і сльози каяття приношу я Тобі.
Я вірю в милосердя Твого щирі повинь,
що з нього Ти в безмежній батьківській своїй любові
помилуєш мене і змиєш з мене гріх.
Та не почувеш голосу мого в тім хорі,
що гучно прославля діла Твої усі.
Я лиш люблю Тебе й любила у покорі,
у кожному подисі і навіть у грісі.*

З тою вірою Наталя Лівницька-Холодна прожила дев'яност років, вона і завдяки цій вірі віднаходить у собі поетичний голос, яким -- за своїм вибраним жанром і формою -- може продовжувати свої поетичні розмови з Богом. □

Looking for that authentic Ukrainian gift?

UKRAINSKA KNYHA

A Division of
Demo Trade Limited

Importer and distributor
of fine giftware

**NOW
DUTY FREE!**

No Duty on clothing
(except leatherware), footwear
and food sent in prepaid parcels to
Ukraine, Belarus, Russia, the Baltic
States and other parts of Eastern Europe.

- EMBROIDERED
tablecloths towels bedspreads
aprons blouses shirts
- BEAUTIFULLY PRINTED
wool kerchiefs and shawls
- HAND PAINTED
decorative plates and boxes
- INLAID WOOD
from the Carpathians,
Hutsulshchyna and Bukovyna
- GLASSWARE AND CRYSTAL
from Lviv and Kiev
- BOOKS PERIODICALS and more

Your heritage art store

UKRAINSKA KNYHA
962 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6H 1L6
Canada
FAX: (416) 531-4075 Phone: (416) 534-7551 TELEX: 08-22485

NON STOP

LOT
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монреал — Варшава Відліт
з Мірабел у понеділки і четверги
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку, Делі і до
більшості європейських
столиць Середньо
запрошимо

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монреалі: (514) 844-2674 в Торонто: (416) 236-4242
Fax: (514) 844-7339 Fax: (416) 236-0433

POLISH AIRLINES

LOT

2000 Peel St.
Suite 680
Montreal, Que. H3A 2W5

"НАРОДНИЙ ХРАМ ВЕЛИКИХ МУК"...

Вислів цей -- із вірша Грицька Чупринки -- письменника, революціонера і зрештою розстріляного большевиками на початку двадцятих років. А вірш цей -- це надпис над другою частиною збірника "БІЛЬ", що його, як і першу частину, видав львівський "Меморіал". Рік видання 1991, редактор той же, поет і довголітній політв'язень, ще майже з часів дитинства, Микола Дубас. І це ж саме оформлення, роботи мистців Богдана Сороки й Надії Мудрої та й самого ж редактора.

Зрозуміло, що зміст збірника -- новий, але тема та ж, що і в першому випуску -- тема, яка, мабуть, не може ніколи вичерпатися. Це власне біль -- біль віків нашого поневолення, а зокрема нашого, двадцятого століття. Це живий документ того, що доводилося переживати членам нашого народу, скільки треба було платити за цей тріумф воскресення, який ми маємо нагоду переживати. Документ-звернення "До совісті віку" -- як назвав був один із своїх віршів поет-в'язень Святослав Караванський.

Львів -- "завжди вірний" -- місце народження обидвох частин збірника. Так і згадується напис на львівській університетській бібліотеці: "Тут мертві живуть і німі говорять" ... І справді, не один із співавторів "Болю" вже сьогодні не між живими, а німими були вони всі у країні смертельної мовчанки -- і щоплиш тепер заговорили вільним словом.

Знайомі вже із першою частиною -- беремо нове видання в руки і, зрозуміло, порівнюємо. Перша новина -- спомини тут сягають у "давноминулі літа", в часи польської окупації Галичини та чесько-мадярської -- Карпатської України. Маємо яскраві картини польської пацифікації (М. Войтович, В. Гоцький), "Думу про Березу Картузьку" -- Дмитра Штикала. Все акції, яких не одобрявав навіть уряд Польщі. Маємо і незвичайно зворушливий фрагмент з історії короткотривалої волі Срібної Землі -- Карпатської України, "Добраніч, Мамо" -- пера поета Зореслава -- отця Севастіяна Сабола, ЧСВВ.

Далі -- традиційно вже названий розділ "Сув'язь слів, дротів і ґрат". У ньому -- уривок із повісті М. Адаменка: "Закон-тайга" та вірші дванадцяти в'язнів: Миколи Василенка, Ярослава Гасюка, Івана Гончаря, Володимира Ковалика, Ольги Левицької, Андрія Патрус-Карпатського, Романа Писарчука, Марії Потикевич-Заболотної, Володимира Сірка, Богдана Стефанюка, Івана Хоменка, Євгена Чередниченка. Імена, що говорять за мільйони невинно покривджених, знівечених людських існувань. Треба відмітити, що завдяки цінному уліпшенню супроти першого збірника -- наприкінці кожного розділу подані біографічні замітки про його авторів. Це збільшує документальну вартість збірника -- першорядного історичного джерела для майбутніх дослідників. Як вказують довідки -- чимало авторів табірної й тюремної поезії -- здобули вищу освіту. А якщо ворожі переслідування не допустили до її формального закінчення, то все ж читаємо вірші людей широкого знання, витончених етичних та естетичних поглядів, яких не всилі був знищити безжалісний натуралізм підневільно-

го життя.

"А ми лишилися людьми,

А ми лишилися собою" -- заявляє Є. Чередниченко.

Та біль їх -- не лиш пасивне переживання. Вони перелили його силою своїх творчих індивідуальностей в живі й переконливі символи-картини, подекуди справжні поетичні "знахідки". Ось читаємо у Б. Стефанюка про матір в'язня:

*"І доля сина -- жмут гіркої руги
Упала сріблом на твоє волосся."*

Чи, в Миколи Василенка, про пам'ятники сміливцям, що "йшли до правди, але упали змучені в дорозі" -- "й тепер живуть у нашому мовчанні".

Чи айстри Ярослава Гасюка, які автор доглядає в бараці, "нехай їм весна ще присниться" і рівночасно мучиться сумнівами: "-- А може не треба, а може це біль -- дурити їх миттю такою?"...

Поети мало експериментують із формою -- їм очевидно найкраще відповідають класичні норми вірша -- такого, як пізнали вони у щасливі шкільні часи. Ця форма майже у всіх бездоганна. Нове ж і неповторне -- у змісті...

У "Сув'язь слів і дротів" вплетене прозове оповідання особливої драматичної напруги -- Мирослава Ковча: про жінку, яка в страху перед арештом -- убиває свою дитину, щоб заощадити їй безпритульного сирітства. Коли ж загроза арешту її несподівано оминає -- кінчає зі собою... Це справді сюжет для мистецького твору світової слави, на зразок "Мертв'яків без похоронів" оспівувача французького резистансу -- Жана Поля Сартра. Але ж трагічна Маргарита -- мати та автор -- тільки українці... про їх батьківщину світ що-лиш почув...

І таких картин, що мусять потрясти сумлінням кожної чесної людини -- там більше.

У розділі "Таборові графіті" -- ряд високомистецьких ескібрів довголітнього в'язня, Григорія Герчака, виконаних дагерними, кустарними засобами. І його ж автографія ГУЛАГ-івського маршруту -- всього 24 лагерьі...

Є й лагерні пісні, є навіть "невольничі танга". Так, з горя можна і співати, і танцювати, і грати на бандурі. Це теж один із видів перемоги над дійсністю.

Зустрінемо теж і "голоси з великої зони" -- щоб не помилитися, над наголовком видніє її мапа: це весь колишній СРСР -- одна тюрма, тільки більша, по той бік дротів. Там літературно-критичний нарис О. Ангелюка: "Профіль, укарбований у вічність" -- профіль Василя Стуса.

Там і неперевершений своєю тонкою іронією -- вірш Атени Пашко-Чорновіл: "Якже вам, жінко, на нарах спиться?" -- що в майбутньому стане мабуть найвиразистішим знаком доби, яка, на щастя, вже проминула. Там же згадки про ув'язнених не лиш людей, а й друковане слово: про старезний, нецензурований примірник "Кобзаря", безцінний автографами Доманицького й Зерова, що пройшов крізь неодні "заківські" в'язневі руки.

"Мирні громадяни в пополудневому настрою", як їх називали революціонери міжвоєнних часів -- не люблять спогадів, які потрясають їх спокоем та сумлінням. А таке окреслення можна б пристосувати і до всього сьогодишнього, здавна вільного світу. Ледви чи можливий був би сьогодні новий Нюрнберг, за провини, перед якими німецькі табори смерті виглядали ще й не такі страшні. Та суд буде -- суд вічної народної пам'яті, яка покладе свої кривди у стіп Найвищої Справедливості. Це -- документ для цього суду.

В тому пляні й необхідні такі видання, як "Біль". Щоб укарбувати в пам'яті майбутніх поколінь не лиш співчуття, не лиш вдячність і пошану до всіх, хто пройшов усі круги земного пекла. Але щоб упевнити нащадків, що й найлютіший біль не знищив духа й змагань нашого народу до вільного життя. Символ же цієї істини -- спомин про матір в'язнів, Марію Підляшецьку, яка в самоті й горю вишивала потайки, за наказом у пророчому сні прапор із тризубом. Той прапор, що сьогодні показується вільно та шанобливо на виставці у Львові.

При всіх згаданих вартостях збірника -- наклад його -- тільки 3.000 примірників. Це вже, правда, деякий поступ супроти однієї тисячі першого тому -- але ж... Для кількох людей він придатний!

Чи ж не знайдеться ніякий щедрий "пере-видавець", щоб зробив доступним цей, так старанно підготований і таки дослівно вистражданий, документ нашої правди -- всім українцям "від Вінніпегу до Владивостоку"!?

Бо книга ця варта цього! □

Купуйте продукти в наших крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько -- власники

- 2295 Bloor St. W. ● 199 Roncesvalles Ave.
 - 1094 St. Clair Ave. W. ● 1304 King St. W.
- TORONTO, ONT.

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

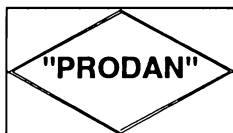
YAR HALABAR

YAR'S KIDS 'N THINGS

CHILDREN CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2 (416) 767-7860

ХАРЧІ І ПАЧКИ В УКРАЇНУ!

Ми маємо найкраще розбудовану сітку доставки Ваших пачок будь-де в Україні.

Наші харчові склади у Львові мають якісні західні продукти і є готові негайно служити Вашим замовленням.

2279 Bloor St. W. (at Durie St.)
Toronto, Ontario M6S 1N9
TEL.: (416) 766-5151

10 кг -- Мука
10 кг -- Риж
10 кг -- Гречка
10 кг -- Цукор
3 л. -- Олія

2 кг -- Маргарина
2 кг -- М'ясо в консерві
200 гр -- Кава (інстант)
500 гр -- Vegeta (розчин до супи)
800 гр -- Горошок

Доставка -- 2-4 тижні!

Ціна -- 139.00 дол. з доставленням.

ЗАЙДІТЬ ДО НАШОЇ КРАМНИЦІ!

ЛІКАРСЬКИЙ ЗБІРНИК

Нова серія, том 1, Львів, 1991, 135 стор.

Приємно взяти до рук друковане українське слово, яке появляється тепер у відродженій Україні, якщо -- очевидно -- те слово правдиве, щире, дійсно українське, не тільки по формі, але й по змісту. Приємно було взяти до рук і прочитати першу книгу "Лікарського Збірника", видання якого відновила Лікарська Комісія відновленого у Львові Наукового Товариства ім. Шевченка. Згадана книга "Лікарського Збірника" -- це новість, а кожна новість побуджує особливе зацікавлення.

"Лікарський Збірник" видається за редакцією Колегії, яку творять: ЯРОСЛАВ ГАНІТКЕВИЧ (голова), МИХАЙЛО ДУБОВИЙ, МИХАЙЛО ПОДІЛЬЧАК, АННА РУДНИЦЬКА (секретар). Є ще одна група редакторів, а саме: ОЛЬГА КАТОЛА (літературний редактор), ВАСИЛЬ САВА (художній редактор), СТЕФАНІЯ НЕДОВІЗ (технічний редактор).

"Періодичність виходу "Лікарського збірника" залежатиме від можливостей видавничої бази НТШ і надходження матеріалів, однак сподіваємося на вихід не менше одного збірника на рік" -- пишеться у вступній статті.

"Збірник" має різномірний зміст. Є в ньому суто фахові статті на лікарські теми, а є й такі, якими може зацікавитися більший круг читачів. До цього другого роду статей можна віднести оці: "ЄВГЕН ОЗАРКЕВИЧ -- ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ НАУКИ В ГАЛИЧИНІ" (автор -- Ярослав Ганіткевич), "ЛІКАРСЬКА КОМІСІЯ НТШ: ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС" (автор -- Анна Рудницька), "ПРОФЕСОР МАР'ЯН ПАНЧИШИН -- ЛІКАР І ГРОМАДЯНИН" (автор -- Борис Білинський), "ПРИЧИНКИ ДО ІСТОРІЇ ЕПІДЕМІЇ НА ШЛЯХУ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ -- липень 1919 р. - липень 1920 р." (автор -- Володимир Білосор.* Цю його статтю передруковано із міжвоєнного "Лікарського Вісника", що виходив у Львові. Гл. чч. 9-10, за 1920 рік), "ДОКТОР МЕДИЦИНИ МАКСИМ МУЗИКА" (автор -- Роман Осінчук, статтю передруковано з "Лікарського Вісника", що виходить в США, ч. 2, за 1989 р.), "СПОГАДИ ПРО ВЧИТЕЛЯ" (автори -- Василь Петрус і Любов Веселовська; це спогади про д-ра Максима Музику), "80-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА СТЕПАНА МАРТИНІВА" (автора не подано; з кінцевих слів цієї біографічної довідки виходить, що це привітальна стаття всієї редакції, що більше: всієї Лікарської Громади). Не подано авторів і інших привітальних статей, а саме: "70-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА МИХАЙЛА ПОДІЛЬЧАКА", "70-РІЧЧЯ ЮЛІАНА ДЕЦИКА", "60-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА МИХАЙЛА ПАВЛОВСЬКОГО". (Про д-рів М. Подільчака і Ю. Децика уже писали "Нові Дні".)

Є у "ЗБІРНИКУ" розділ "ЗНАЙОМСТВО З ДІАСПОРОЮ", який також зацікавить кожного читача. Цим разом редакція "Збірника" знайомить читачів із (покійним уже) д-ром Романом Осінчуком і з д-ром Ахілем Хрептовським.

"Збірник" доповнено двома доцільними і корисни-

ми розділами: "Наш календар" і "Хроніка". В першому розділі згадано про важливіші події -- пов'язані з українським медичним світом у минулому, а другий розділ -- це хроніка поточних подій з українського медичного життя.

А тепер декілька зауважень. Суто медичних статей торкатися не буду, бо я не лікар і в медичних справах не компетентний. З поданої під кожною статтею наукової літератури можна заключати, що автори статей готувалися до них солідно. Це відноситься і до статей на інші теми.

В статті про д-ра Євгена Озаркевича багато місця відведено журналові "Здоров'я", що його редагував д-р Озаркевич, і при тому сказано:

"Було б відродно, якби традиції місячника "Здоров'я" були відновлені, і на Україні якнайшвидше з'явився подібний науково-популярний журнал". (Стор. 16)

Але ж такий журнал -- з назвою "Народне Здоров'я" вже виходить, почавши з січня 1991 року. Треба сподіватися, що стаття була написана перед появою журналу, а коли вона друкувалася, ніхто не звернув уваги, що тоді журнал вже існував.

Шкода, що в "Збірнику" імена осіб не завжди позначено повністю. Часто ставляться тільки ініціали. Це явище впадає в очі особливо тоді, коли в одному реченні одне прізвище подається з повним іменем, а інше -- з ініціалом...

Не годиться не торкнутися в рецензії мовних справ. "Збірник" друкований ще підсовєтським правописом, незвичним для читача в діаспорі (чи -- "в ДІАСПОРІ" -- за тим же правописом). Правда, годі вимагати від редакції "Збірника" переходу на інший правопис, коли справа правопису не упорядкована в Україні ще. Але таких форм як "в Гейдельбергу" можна позбуватися. Це місто німці звуть ГАЙДЕЛЬБЕРГ, то чому не написати "в Гайдельбергу"?! (Стор. 15) Вражають русизми -- як наприклад: "зарубіжний" (Стор. 5)

Від деякого часу як у діаспорі, так і в Україні, автори цураються прикметника "духовий" і заступають його прикметником "духовний". Це два різні поняття, з неоднаковим значенням. У невластивому значенні вжито прикметник "духовний" також і у "Збірнику" (наприклад -- стор. 5).

Вражає тенденція міняти форму родового відмінка у прізвищах на "-ів", як -- наприклад -- МАРТИНІВ-МАРТИНІВА. (Гл. стор. 112-113). Чому не вжити правильної форми: МАРТИНІНОВА?

Коли ми вже при флексії, то порушимо ще форму давального відмінка іменників чоловічого роду, твердої групи, наприклад: КОЗАК. Ці іменники приймають у давальному відмінку закінчення "-ові": КОЗАКОВІ. Закінчення "-у" в даному випадку -- другорядне. У "Збірнику", на стор. 6-й читаємо:

"Відновлюючи видання "Лікарського збірника", ми

ставимо перед собою мету -- сприяти відродженню і розвитку української медичної науки". Чи не краще було вжити форму РОЗВИТКОВІ -- тим більше, що цей іменник у родовому відмінку має закінчення "-у": РОЗВИТОК, РОЗВИТКУ.

Але все це другорядні справи. Важне те, що в Україні відновлено НТШ і Лікарську Комісію при ньому, яка рішилася продовжувати -- після довгої перерви -- видання незвичайно цінного і потрібного "Лікарського Збірника". Редакції -- за її сміливий крок -- належить признання. Хай Господь допомагає їй у продовжуванні цієї нелегкої праці. А редакція дуже добре відчуває тягар положеного на себе обов'язку. Про це сказано у вступній статті "Від Редакційної Колегії" (Стор. 5-6): "Наша діяльність відновлюється в період, коли країна доведена до глибокої політичної, економічної, екологічної, духовної кризи, а український народ -- до грані зникнення як нація. В кризовому стані знаходиться охорона здоров'я, медицина в цілому. Все важчими і мало прогнозованими виявляються наслідки чорнобильської катастрофи."

* Д-р Володимир Білосор -- це знаний лікар в Західній Україні. Учасник Визвольних Змагань. Після Другої світової війни перебував на еміграції. Помер у США. На стор. 95 -- це прізвище змінено чомусь на БІЛОЗЯР. Зовсім непотрібно, прізвища не міняються.

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

*ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ*

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

*БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!*

ХРОНІКА СФУЖО

17-го червня ц.р. в приміщеннях канадського парламенту в Оттаві відбулося святкове прийняття для першого українського посла України в Канаді вельмишановного Левка Лук'яненка та його дружини Надії. Присутніми на прийнятті крім інших гостей були д-р Марія Квітковська -- голова СФУЖО і Оксана Б. Соколик -- перша заступниця голови СФУЖО. При цій нагоді д-р М. Квітковська запросила Л. Лук'яненка з дружиною прибути на VI-ий Конгрес СФУЖО, який відбудеться в Торонті 29-30-31-го жовтня та 1-го листопада цього року. Прийняття відбулося в святковій атмосфері при участі багатьох амбасадорів та інших визначних гостей.

101-ша Конверсія Міжнародної Федерації Жіночих Клубів відбулася 7-11 червня 1992 р. в Індіані, США. Понад 1000 делегаток брали участь у пленарних нарадах та слухали визначних експертів з різних ділянок. Українську Федерацію (СФУЖО) репрезентувала на конвенції Марія Квітковська. В своєму слові вона поінформувала делегатів з багатьох країн про проголошення незалежної української держави та її теперішні проблеми. Відчувалося велике зацікавлення та розуміння серед учасників подій в Україні. □

УКРАЇНСЬКІ КОМП'ЮТЕРНІ ШРИФТИ

від фірми:

Compu Stream

Наша Українська Фірма з трилітнім досвідом, займається виготовленням різних комп'ютерних програм. Головна спеціальність це українськомовні редакторські програми. Тільки в нас за ціну машинки до писання зможете придбати систему, на якій будете здатні видавати книжки, журнали, писати статті, листи тощо. Український інструктаж включений. Даємо три роки гарантії.

2970 Lakeshore Blvd. W., Suite 205, Toronto, On. M8V 1J7
Тел.: (416) 726-0455 або (416) 255-7710 Адам Стець.

ШВИДКО І ДЕШЕВО, "КОБЗА" ПЕРЕШЛЕ НА УКРАЇНУ:
ВІДЕОКАМЕРИ, ВІДЕОМАГНІТОФОНИ, КОПІЯРКИ, ФАКСМАШИНИ,
ТЕЛЕВІЗОРИ, КОМП'ЮТЕРИ, АВТОМОБІЛІ, МЕДИКАМЕНТИ, ХАРЧІ,
НОВІ І ВЖИВАНІ РЕЧІ

ЗАВІТАЙТЕ ДО "КОБЗИ"! ЧЕКАЄМО НА ВАС!

3253 LAKESHORE BLVD. WEST, TORONTO, ONTARIO M8V 1M3

TEL: (416) 251-9110

FAX: (416) 253-9515

Travel & Tours

626019 ONTARIO LTD.

СПЕЦІАЛІЗУЄМОСЯ У ПОДОРОЖАХ НА УКРАЇНУ.

МАЄМО КВИТКИ НА ВСІ АВІАЛІНІЇ
ДО БУДЬ-ЯКОЇ КРАЇНИ СВІТУ

TEL: (416) 503-0530

3253 LAKESHORE BLVD. W., TORONTO, ONT. M8V 1M3

НА ПУЛЬСІ МОВИ (3)

(Спостереження)

- В останній рубриці ми відзначили таке розрізнення: ДОСЛІДНИЙ -- що стосується дослідів, тобто експериментальний, і ДОСЛІДЧИЙ -- що стосується досліджень, тобто відповідник англ. *investigative, research*. Ми також ствердили, що термін ДОСЛІДЧИЙ офіційне мовознавство витиснуло з ужитку, рекомендуючи вживати ДОСЛІДНИЙ в обох значеннях. Це, очевидно, збіднює нашу термінологію, робить її менше точною. Вжиток слова ДОСЛІДНИЙ вимагає дальшого уточнення, головню щодо наголосу. Від слова дОслід (=експеримент, спроба) маємо похідні терміни дОслідний, дОслідник, знову ж від слова дослідження терміни дослідний, дослідник. На жаль, в Україні терміни дОслідник (засвідчений, напр., в *Укр.-рос. словнику* з 1953 р.) та дослідний (засвідчений у *Правописному словнику* Ізюмова-Панейка з 1941 р.) викреслено із словника, спричинюючи нову плутанину понять.
- Вихід з неї пропонуємо такий. Слово дОслідний слід вживати лише у значенні ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ, СПРОБНИЙ; для англ. *investigative, research* вживати лише дослідчий. Поновити вжиток слова дОслідник для ЕКСПЕРИМЕНТАТОР (рос. опытник), а слово дослідник вживати лиш для англ. *investigator, researcher* (рос. исследователь).
- Як відомо, закінчення -ові в давальному відмінку чоловічого роду іменників типове для української мови, тоді як російська мова має тут закінчення -у(ю). Нівеляційний курс режимної мовної політики в Україні причинився до того, що закінчення -у(ю) стало майже єдиновживаним у пресі, діловодстві та розмовній мові, не зважаючи на те, що деякі мовознавці критикували цю аномалію. Писали, наприклад, про пам'ятник Тарасу Григоровичу Шевченку, хоч навіть за офіційними довідниками з мови тут принаймні один компонент найменування повинен би мати закінчення -ові. Слідкуючи за пресою України останніх трьох років, зауважуємо деяку поправу: закінчення -ові повертається до вжитку не лише при накопиченні в реченні кількох іменників в давальному відмінку, але й там, де досі закінчення -у(ю) мало монополію.
- У діяспорі прийнялася в усякого роду запрошеннях фраза: "Маємо шану запросити Вас..." Таке словосполучення завжди видавалося нам нелогічним і невідповідним. Адже за *Словником української мови* вислів "я маю шану" означає те саме, що й "мене шанують". Тобто запрошують фразою "мене шанують", хоч хочуть сказати "Ви мене вшануєте, прийнявши оце запрошення", тобто "я маю ЗА пошану Вас запросити". Підтвердження такого погляду нашіли ми недавно у *Літературній Україні* (за 13 II 92, стор. 2). Там надруковане звернення відомих письменників І. Гончара, Р. Лубківського, Д. Павличка та Ю. Щербака. Їх збірний лист кінчиться фразою: "Маємо за честь". Таким чином і в запрошеннях правильна фраза буде МАЄМО ЗА ШАНУ (ПОШАНУ, ЧЕСТЬ) ЗАПРОСИТИ ВАС і т.д.
- Зауважуємо, що у пресу незалежної України повертаються деякі західно-українські, досі знецінювані чи ігноровані слова, наприклад, ПРЕЦІНЬ, ПОЗАЯК, ВАТРАН, ВИСЛІД, ДЕВ'ЯТДЕСЯТ, МЕШТИ. В загальному вхід діалектних слів в широке мовлення корисний процес, якщо вони вносять щось нового чи потрібного у лексичний фонд. Варто відзначити, що місцеві слова, невідомі авторам словників, часом там тлумачені невірно. Голоскевич, напр., дає як відповідник до "прецінь" слово "принаймні", коли дійсне його значення є "адже".
- На нашу думку, не слід уживати двозначних слів там, де вони неконечні, бо тим утруднюємо читачеві чи слухачеві розуміння написаного чи сказаного. Якщо СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ означає -- "що стосується середніх віків" чи "був в середніх віках", то СЕРЕДНЬОМІСЯЧНИЙ, згодом, означає "щось у середині місяця". На ділі ж в українській пресі це слово вживається широко замість СЕРЕДНІЙ МІСЯЧНИЙ, наприклад, СЕРЕДНЬОМІСЯЧНИЙ ЗАРОБІТОК -- це СЕРЕДНІЙ МІСЯЧНИЙ ЗАРОБІТОК чи МІСЯЧНИЙ ЗАРОБІТОК у СЕРЕДНЬОМУ. Чи не варто вживати дрібку довшого вислову, який зате буде однозначний і чіткий? Подібно зі словом ПОПЕРЕДНИЙ. ПОПЕРЕДНИЙ ПРОДАЖ означає по-англійському 1) *previous sale*; 2) *advance sale*. Про який продаж ідеться, можемо тільки здогадатися з контексту. А ПОПЕРЕДНИЙ в значенні *advance* можна легко заступити, як до контексту, словами ЗАЗДАЛЕГДНИЙ, ПРЕЛІМІНАРНИЙ, або ВСТУПНИЙ. І тоді не буде причини до непорозуміння.
- Донедавна преса України називала прапор незалежної України ЖОВТО-БЛАКИТНИМ, згідно з традицією нашої Визвольної війни 1918-1921 рр. Таку назву маємо наприклад у правописних словниках Голоскевича (1930) та О. Панейка (перевидання словника О. Ізюмова) з 1941 р. За ухвалою Верховної Ради України про національний прапор він - "СИНЬО-ЖОВТИЙ". (Ця назва була загально вживана в Західній Україні в міжвоєнному періоді.) У незалежних державах точні кольори прапора, тобто РІЗНОВИДНІСТЬ, ЯСНОТА та НАСИЧЕНІСТЬ (ІНТЕНСИВНІСТЬ) кожного складового кольору, визначається точним державним стандартом. Такий стандарт потрібний буде й Україні. Тим більше, що назви кольорів СИНІЙ та ЖОВТИЙ охоплюють широкий діапазон відтінків, нюансів. Які широкі тут розбіжності, можемо побачити на кожній імпрезі, де мають українські прапори і корогви. Деякі проблеми нормалізації наших національних кольорів висвітлює розділ "Українські національні кольори" в книжці А. Вовк *"Анг.-укр. словник назв кольорів і кольорознавства"* (НТШ, Нью Йорк, 1986, стор. 87-89).
- В українській лексиці існують терміни АРХЕОГРАФІЯ, АРХЕОГРАФІЧНИЙ. За київським словником з 1985 р. археографія, це допоміжна історична дисципліна, що вивчає теорію і практику видавання писемних історичних джерел. Навіть у найбільших американських тлумачних словниках аналогічного англійського слова не знаходимо (напр. у *Webster's Third New Int. Dictionary*). Все таки переклад українського АРХЕОГРАФІЧНА КОМІСІЯ на *Archaeological Commission*, який знаходимо у київському журналі *Ukraine* за липень 1990 р., помилковий. Англійська мова вільно приймає чужі слова у свій лексикон, тому зовсім добре можемо цю українську організацію назвати *Archaeographical Commission*.

СЬОГО-ТОГО ПОТРОШЕЧКУ

Проголошення в незалежній Україні її державною мовою українську припинило в еміграції даремні протести проти русифікації Московію української мови на Батьківщині. Ті русифікаторські затії Москви були неофіційними. Не як суцільна колективізація сільського господарства. І не примусовими, як та ж колективізація. Обійшлося без офіційних повідомлень партії та уряду, навіть не натякалось на валуєвщину: "Українського языка не било, нет і бити не может". Панівна влада створила обставини, за яких вживання української мови було пов'язано з певними вихідними наслідками -- неадміністративного порядку. Можна було пошкодити свій службовий кар'єрі. Насторожити начальство проти прихованих ознак буржуазного націоналізму. У побуті (в гуртожитках, спільних кухнях комунальних квартир) вживання української мови могло викликати, ніби, жартівливі натяки на пережитки самостійництва, гайдамаччини, петлюрівщини. Серед деяких суспільних верств вживання української мови вважалося просто "невигідним". Чимало українських письменників писали свої твори російською мовою, або перекладали рукопис з української мови на російську. Вони знали, що художній твір українською мовою не буде загальнопоширеним на Україні і тираж його видання буде обмежений. Натомість твір російською мовою читатимуть: беларуси, грузини, вірмени, казахи та інші неукраїнці, які знають російську мову. За таких, власне, обставин вигідніше видавати твір російською мовою, отже, і більшим тиражем. Звинувачувати тих авторів у "заробічанстві", гонити за матеріальними вигодами для себе -- негодиться, нелюдяно. Гірко чути в еміграції: "Де ж їх національна свідомість!" Легко казати, коли у твоїх кишнях не гуляє вітер...

Відвідувачі України із США і Канади бувало оповідали, що в містах України не почуєш української мови. На вулицях, в готелях, крамницях, ресторанах, автобусах -- скрізь чути тільки російську мову. Коли ж завдяки, скажімо, Горбачову США і Канаду почали відвідувати з України представники різних соціальних груп -- письменники, науковці, політичні й громадські діячі, студенти вузів -- виявилось, що всі вони цілком добре володіють українською мовою. У всякому разі ліпше, ніж чимало емігрантів. Ці люди з України оповідали про випадки -- зневаги рідної української мови і шанування її. Знаходилися головні редактори українського періодичного видання, котрі провадили службові наради редакції російською мовою. Жінка з Чернігова розповіла, що через вулицю була російська десятирічка. Проте батьки післали вчитися в українській десятирічці, аж на другому кінці міста. Тож судити про національну свідомість чи несвідомість личить в індивідуальному порядку. Одні плазували, інші мовчазно некорилися владі, ще інші відверто, привселюдно протестували, прикладом чого були правозахисники.

Післявоєнна еміграція, протестуючи здалека проти русифікації української мови на Батьківщині, зосередила увагу на русизмах. У цьому виявилась недооцінка

дійсності. Москві йшлося не про заміну певних українських слів російськими, а про заміну української мови російською -- взагалі. Лишивши українцям для задоволення їх національно-самобутніх почуттів народні пісні, приказки, баєчки для дітей, трохи періодичних видань українською мовою, повну свободу мистецьких виробів Полтавщини та Гуцульщини, досхочу ансамблів художньої самодіяльності... Уява, що вся суть справи у русизмах привела до суперечок стосовно справжніх русизмів і винайдених, доморощених. "Русизмами" стали слова: вітчизняний (треба "домашній"), батальйон (по-нашому "курін"), рота (хоч слово "рота" -- старослов'янського походження і означає: рать і присяга. А слово "рать" зустрічаємо зокрема у віршованій біліні ще гусачим пером -- "Слово о полку Ігоревім" про першу появу половців в степах України). Щоб правильно визначити русизм треба достатньо знати обидві мови і трошечки етимологію -- походження слів. Без цього, отак з легкої руки, збагачуємо російську мову і зубожнюємо свою.

Розгортаючи полеміку з приводу русизмів, емігрантська преса не звернула уваги на лексичні зміни в російській мові. Московська "Літературная газета" обурюється з приводу "усіленої українізації російського языка". Що це, зворотний процес? Віддача русифікаторської політики? Чи може "історическая закономерность"? Що б то не було, ясно одно: у російській мові завелися українізми. Видатні російські письменники, котрі в роки війни були воєнними кореспондентами при діючій армії в Україні, набралися українських слів. Сімонов, Гроссман та інші у своїх фронтових спогадах і художніх творах вживають буквально або з російською вимовою: хата, межа, кордон, селяне, господарь, долі, гроші, колер, з гаком. Українізми вживає письменники Євгенія Гінзбург, набравшись їх у таборах Якутії від українських політ'язнів. Дійсно, з ким поведешся, від того і наберешся. Якби зібрати всі українізми в російській мові, вони б значно збагатили тлумачний словник Даля. І далі-більше, як у чехарді, варто тільки почати. Тепер росіяни вживають замість "пролів" -- протока. Цікаво, що це українське слово має логічний зміст. Бо ж йдеться про воду, яка не льється з відра, а протікає між суходолами. Логічність українізмів допомагає знайти єдиноможливий шлях до виживання багатьох мільйонів людей лише одним словом -- "приватизація". Ну нехай вже це українське слов позичили без вороття англословні народи (як кажуть люди). Але щоб росіяни, з їх "общепонятной речью!" Це явна ознака, що на одній шостій земної кулі (без України) усе стає на попа. Поки спеціальна мовна комісія Академії наук України розбереться у русизмах, полонізмах, германізмах -- декому корисно теж стати у таку позу, щоб позбутися: да, січас, ніззя, воздух, видіти, склеп, празник, маринарка, сподні, забава... Тоді заговоримо одною з Україною мовою -- всенародною, незалежною від чужих впливів. Самостійною, як самостійна сама Україна.

Є люди, котрі вважають шанування рідної мови ознакою не тільки національної свідомості, а теж -- особистої гідності людини. З усіх президентів посталих незалежних держав з конгломерату народів Радянського Союзу перший дав інтерв'ю російській пресі рідною

мовою -- президент України. Преса України в свою чергу шанує самоназви в інших народів: Беларусь, Молдова, Санкт-Петербург. У цьому полягає культура, виховання, етика окремої людини і народу.

"Господін міністр, я обращаюсь к вам согласно принятой на Украине етікі". Так звернувся до міністра оборони України кореспондент російського журналу "Огонек". Приємно, що й казати, коли культурність твого народу так відзначає будь-хто.

І так потрошечку знайдемо з Україною -- і спільну мову, і самобутню культуру. На славу нам і нашим дітям. □

Віталій СТАРЧЕНКО

УКРАЇНІЗАЦІЯ ЧИ ДЕРУСИФІКАЦІЯ?

У Дніпропетровську появляється місячник "Бористен". У числі 1 за 1992 рік поміщено було статтю Віталія Старченка "Українізація чи дерусифікація?", яка напевно зацікавить читачів.

Першого грудневого вечора на планетарному небосхилі з'явилася ще одна зірка -- Україна. Від її спалаху у Січеславі засвітилися щастям десятки сотень облич, але тисячі сотень залишилися незрушно байдужими. Здавалося, що не заради появи Зірки Незалежності голосувало місто, а лише з неприязні до оманливих кремлівських зірок...

Так, це була переважно перемога тих, хто ще недавно обурювався, коли чув слова "самостійність", "гризуб", "синьо-жовтий прапор", "Народний Рух", нарешті перемога тих, хто ще й зараз страшенно боїться позбутися анемічного статусу "русскоязычного населения" і стати свідомою часткою українського народу. Можливо, саме "русскоязычність" душ і не дозволила переможній більшості щиро радіти з того, що збулася віковична мрія українського народу.

Як знищити цю валуєвсько-сусловську оболонку, що мертвить серця, мордує у глибинах притлумленої свідомості Птаха рідної мови? Гадаю, звільнення від комплексу "русскоязычності" -- найскладніше і найважливіше завдання побудови державності та демократичної спільноти людей на терені України, оскільки йдеться не про елементарне оволодіння мовою, а про повернення до духовності, створеної пращурами. Це повернення буде Золотими Воротами майбутнього -- адже у цивілізований світ маємо прийти очищеними від скверни ідеологічного рабства, етичного та естетичного провінціалізму, малоросійської неповноцінності -- мудрими і самобутніми.

Отже, з оголошенням незалежності дехто з російськомовних українців вважає, що він опинився перед загрозою "насилственной украинизации" (пригадаєте вигук героїні "Мини Мазайла" М. Куліша: "Лучше быть изнасилованной, чем украинизированной!"), не усвідомлюючи того, що йдеться власне про дерусифікацію, оскільки термін "українізація" може вживатися лише по відношенню до національних меншин (проте, гвалтувати "українізацією" меншини і тих українців, які категорично відмовляються від материнської мови, ніхто не збирається). Стосовно українців, євреїв, інших національностей дерусифікація у певній мірі співпадає з десовєтизацією -- це ж бо факт, що підступне сусловське "будівництво" "новой исторической общности" під назвою "советский народ" мало на меті знищення національної свідомості як такої і створення багатомільйонного натовпу зомбі, який би мислив тоталітарно-більшовицькими штампами, оформлюючи їх спотвореною "общесоюзным" вжитком російською мовою.

Що стосується десовєтизації українських росіян, то дерусифікація і тут матиме благотворні наслідки, оскільки зніме з росіян більшовицький ярлик "старшого

GEO. H. CREBER (від 1897 року) 208 Kingston Rd. at Woodbine УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ У ТОРОНТІ

- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
- імпортований і місцевий граніт, бронза;
- фотографії на порцеляні, надгробні написи;
- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри -- наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень -- 691-5712 і увечорі -- 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВІНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносим міністерством Провінції Онтаріо через т.зв. "Вічний Фонд Українського Цвинтаря Св. Володимира"!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефону:

Години -- 9:30 до 4:30 БЮРО -- 827-1647

АНДРІЙ ЛАТИШКО -- адміністратор

брата" і роль ферменту у процесі нівеляції національних ознак різних етнічних груп. Окрім того, вона захистить російську мову від засмічення українцями та номенклятурними канцеляризмами, які з холуйською старанністю запроваджували своєю напівросійською мовою напівосвічені малороси-партократи, малороси-делегати, малороси-передовики соцзмагань (приклад -- мова тов. Стежка, зам. голови обливконкому). Таким чином, дерусифікація сприятиме очищенню і розвитку російської мови в Україні і водночас наверне до рідних мов представників усіх національностей.

Гадаю, російськомовним, та й не тільки російськомовним громадянам України варто було б непокоїтися не перспективою "українізації", а загрозою маскультурницької американізації, зваживши на її активне вторгнення у свідомість юних. Далеко не кращі зразки американської масової культури, якими по мавпячому захоплюється молодь -- зворотна сторона обездушевно-зросійщеної соцкультури. Нам, спадкоємцям Київської Русі, слід завжди пам'ятати, що наша культура, яку імперія тримала під замком -- одна із найвищих духовних вершин людства. Тож мусимо прагнути відновлення культурних традицій, відродження древньої української мови. Тільки за умов свідомого і чесного ставлення до духовних надбань українського народу ми зможемо порятувати культуру України взагалі і культурно-національну ментальність кожного громадянина зокрема. Отже, наш порятунок не в "українізації" (не лякаймо цим словом тих, хто не збагнув сенсу українського відродження), а в дерусифікації свідомості і мовного середовища, яка, сподіваюся, стане ще й надійним щитом проти обивательської "американізації", бо людина, вихована на глибоких культурних традиціях свого народу, має міцний імунітет проти всього брутально-поверхневого.

"Геть від Москви! Рівняння на психологічну Європу!" -- ще у двадцятих роках закликав Микола Хвильовий. Цей заклик мусить відлунати у наших душах -- адже ми живемо у центрі Європи і нам належить повернутися до європейської цивілізації суверенним духовним материком, самобутнім і висококультурним материком, де усі мови, зокрема і російська, будуть захищені від ерозії великодержавництва". □

ЗАЯВА товариства "Україна"

Наша громадська організація як один з ініціаторів проведення в Києві 21-24 серпня Всесвітнього форуму українців у співробітництві з Оргкомітетом цього форуму здійснює підготовку до нього, до прийому делегатів і гостей. Ми вважаємо, що форум має сприяти об'єднанню діаспори Заходу і Сходу з прагматичною землею, ще тіснішим обопільним контактам заради розбудови незалежної Української держави. Сподіваємось, що таке широке зібрання представників нашого великого і давнього роду мусить бути традиційним, аби популярне патріотичне гасло -- "українці всього світу, єднайтеся!" втілювалося в життя, стало практичною метою діяльності громадських, політичних, професіональних, інших об'єднань наших земляків та їхніх нащадків -- повноправних громадян різних країн.

Товариство "Україна", переорієнтоване в своїй діяльності на V звітно-виборчій конференції, вважає своєю метою згуртування всіх українців, які живуть за межами України. Навіть у попередні роки, не зважаючи на всезагальний контроль і тиск компартійної системи, багато справжніх мистців, письменників та науковців мали змогу ознайомитися з життям своїх співвітчизників та їхніх потомків в країнах поселення, налагоджувати контакти з українськими культурними осередками за кордоном. Відомо, що тодішній тоталітарний режим використовував Товариство та його друковані органи в своїх галасливих ідеологічних кампаніях очорнення багатьох українських громадських та політичних діячів минулого і сучасного.

Переломним періодом у діяльності Товариства стали останні роки. За цей час встановлено взаємні зв'язки з українськими організаціями в Східній Європі, налагоджено співробітництво з земляцькими об'єднаннями в незалежних державах на території колишньої імперії. Ці зв'язки постійно розширюються, набираючи пріоритетного характеру. Ламаючи ідеологічні бар'єри, Товариство здобуло нових партнерів у США, Канаді, Аргентині, Бразилії та інших державах українських поселень. Кардинальні зміни відбулися в змісті та спрямуванні газет "Вісті з України" та "Ньюс фром Юкрейн". Сьогодні Товариство прагне працювати разом з усією громадськістю незалежної України заради консолідації всіх українців світу, святої ідеї національного, державного і духовного відродження. У державах колишнього СРСР створені українські культурно-освітні осередки, яким допомагає Товариство. Зроблено перші кроки до повернення українців на рідні терени, для чого засновано благодійний фонд "Українська родина". Готуючись до Всесвітнього форуму, сподіваємось на цілковиту підтримку і розуміння наших братів і сестер -- далеких і близьких, за межами землі первороду суцільної Слава Україні!

Слава Україні!

Президія Ради і Секретаріат
Товариства "УКРАЇНА"

Найближчим часом в Україні буде відкрито 9 вищих військових навчальних закладів. У Києві, крім створеного недавно Київського військового інституту сухопутних військ, діятимуть Військовий інститут управління і зв'язку, а також військовий інститут авіації. В Одесі утворюється військовий інститут сухопутних військ, у Харкові -- військовий університет та інститут льотчиків ВПС. Створено основи для Академії збройних сил України в Києві. □

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття.
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

-- ROMIKA -- SALAMANDER -- LA VALLE
-- GALLUS -- ORTHOPEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede)
TORONTO, ONT. M6S 1N4

TONY HRUBI
(416) 763-1851

ПОЛІТИК ДРАЧ: "У ТОРОНТІ ЯК НА ФРОНТІ!"

-- У Торонті, як на фронті, -- сказав Іван Драч на громадському мітингу, коли на нього посипалися запитання діяспори, як кулі. Кожний хотів якнайбільше знати про нашу незалежну неньку Україну.

Іван Драч -- поет, котрий перетворився на суспільного діяча й політика. Він якщо не народив Народного Руху України за перебудову, то став хресним батьком, чи як казали в Галичині -- нанашком, і за короткий час спрямував Рух у широку й рвучку, мов Дніпро, течію, що зірвала весь народ з колін -- до самостійності. Тепер він став головою товариства "Україна", щоб його перебувати й об'єднати східню й західню діяспору з народом України. З ним прибула його чарівна дружина, яка всіх запрошує і всіх хотіла б радо вітати в Україні.

Долягає неньці Україні багато, бракує їй ще більше, а найбільше валютних доларів, найрадіше американських. Канадські теж можуть бути, однак вони чомусь не такі популярні, як американські. Чому долари Канади, яка перша з західніх держав визнала незалежність України, яка має міністра закордонних справ Барбару Мекдугалл, що її медії в Україні називають найгарнішою серед усіх міністрів у світі, Канада, що друкує українські гривні, пасуть задніх на базарних біржах України?

-- Бо бізнес є бізнесом, -- філософічно відповів мій приятель, той від спорту, який, відколи Канада визнала Україну, перестав спортом займатися, не слідкує навіть за "плейоффами" гокею, а тільки дивиться на світові новини й слухає радіопередачі з України.

Він мене не переконував, бо, на мою скромну думку, це пониження престижу Канади. Здругого, бізнесового боку, це принесло б користь для канадських діяспорних туристів, бо було б дешевше відвідувати неньку Україну.

Тому не дивно, що найперші запитання до Драча відносилися до фінансів:

-- Чому голова Канадського товариства прихильників Руху вибрав з каси Руху в Києві долари й привіз до Канади? -- котрий то раз питалися, якби від тих 25 тисяч

доларів (на жаль, американської валюти) залежала доля Криму й Чорноморської флотії.

-- То не голова Канадського товариства прихильників Руху забрав з каси Руху долари, то провід Руху в Києві йому віддав, бо ці гроші були призначені тільки на референдум, і з решти треба було розрахуватися. А голова КТПР був тільки виконавцем. Бо була загроза, що Рух перетвориться на партію Чорновола... -- терпеливо пояснював Драч, котрий то вже раз. -- І що більше, ця сума стоїть в банку на відсотках.

-- Чому українські гроші -- гривню, назвали "гривнею", яку англосаксони, пробуючи вимовити, поламають собі язика й так перекутять, що ніхто не знатиме про що вони говоритимуть? Вилізе з горла "риня", "виня" чи щось подібне, що знову утруднить наші зв'язки зі світом. І зле для бізнесу. Чому не прийняти інтернаціональну назву, яку всі знають, наприклад -- "доляр"?

-- Щоб тільки гривня була стабільна і конвертабельна, то всі бізнесмени братимуть її насліпо мовчки, -- відповів Драч, викликаючи загальний сміх.

Це був тільки початок, бо прийшла черга на стратегічні удари:

-- Чому Україна віддає ядерну зброю Росії? Це ж наша найкраща оборона.

-- Ви мене питаєте, і в Україні питають, і я так думав, як ви, але, -- серйозно зморщив чоло, колись поет, а тепер стратег Драч, -- мене переконали наші військові: "Ми ніколи не мали й досі не маємо контролю над кнопками ядерної зброї в Україні", -- твердять вони. -- "То краще нам її позбутися разом з чужою обслугою, щоб на нашій землі не було ні одного окупаційного вояка".

-- Чи Рух ще потрібен, як Україна має незалежність?

-- Рух має ще одне велике завдання: виграти наступні вибори, бо тільки Рух може впоратися з партократами, які, вбравшись в нові шати, відновили стару партію під новою демократичною назвою.

Запитань і питань без кінця, тільки, на жаль, ніхто не додумався запитати Драча про те, що він найбільше любить -- поезію. Однак він поет, і сам прочитав кілька віршів, навіть одну скоромовку, що діяспорців дуже розвеселило, бо ми вміємо сміятися навіть у біді... І тільки з себе самих, щоб не образити інших... □

ХАРЧІ В УКРАЇНУ! Не ризикуйте вашими грошми у ненадійних фірмах.

Відправляйте через фірму ХОСЕН!

KHOSEN -- ХОСЕН

За каталогом звертайтеся на тел. (416) 255-7110, або пишіть на адресу:

KHOSEN -- ХОСЕН
2970 Lakeshore Blvd.W.
Suite 205
Toronto, Ont. M8V 1J6
Fax (416) 503-3998

Цукор	10 кг	- \$14.60
Мука	10 кг	- \$9.31
Олія	10 л	- \$25.53
Гречка	10 кг	- \$18.80
Ячмінні крупи	10 кг	- \$7.50
Вівсянка	10 кг	- \$9.89
М'ясо	7.6 кг	- \$18.99
Горох	10 кг	- \$11.35
Риж	10 кг	- \$23.94
Манка	10 кг	- \$8.95

ДІЛЕРИ:

LONDON - (519) 438-3242

HAMILTON:

LODMILA'S LADIES WEAR
337 OTTAWA ST.N.

TEL. 545-4044

TORONTO:

JUNIOR DELICATESSEN
3323 BLOOR ST.W.

TEL. 231-5384

або Д. Салючок

TEL. 767-9016

Гарантуємо доставку на протязі 2 до 4 тижнів

ХОСЕН -- значить вигода: швидко -- надійно -- дешево -- швидко -- надійно -- дешево --

ВІЩУН -- ТРОХИМ МАКСИМОВИЧ УС

Читачів цього оповідання і можливих дослідників нашої історії, обрядів, звичаїв та побуту попереджаю: це оповідання написано не з власного знання чи спостереження, а з переказу наочного свідка Петра Федоровича Гавриленка, уродженця села Ходосівки.

Село Ходосівка, що розположене на правому березі Дніпра, за шість кілометрів від приміської околиці Києва, Деміївки, до колективізації нараховувало біля трохсот дворів. Дніпровий берег в околиці села пологий і в ряди-годи розбурханий весняною повінню Дніпро заливав водою не тільки селянські ниви, городи та садки, але й не шкодував селянських осель, побудованих ближче берега та в долинах.

Управної землі в селян Ходосівки було обмаль, а тому вони господарювали на своїх нивах, городах та в садках уміло і досконало. Недалека віддаль до Києва уможливлювала їм вирощену ранню городину та суниці збувати на дуже вигідних умовах. Влітку селяни Ходосівки постачали київським міщанам малину, вишні та черешні, а восени різногатункові яблука та груші. Ходосівці не були заможними, але хто бажав працювати і бути чесною людиною, повсякденно мав хліб на столі і до хліба в коморі.

Одним з таких чесних і працюючих селян Ходосівки був і Трохим Ус. З якого саме роду походив Трохим, Петро Гавриленко тепер вже пригадати не може. Як і коли саме став Трохим в селі віщуном-відьмаком та де він набув велику в чорних палітурках книгу, яку селяни звали "Чорна книга", ми з Петром також не беремося здогадуватися.

Трохим мав десть біля шести гектарів землі з гарним садком, городом та пару коней, корову і дрібніший скот. Мав не гіршу за сусідів хату, хліви і подвір'я з дубовими воротами. Мав милу дружину і єдиного сина Йосипа. Мав "Чорну книгу" і поради та перестороги для сусідів і доброзичливих селян.

Повені, приморозки, посухи, буревії та взагалі природні явища, що шкодили селянам або ставали в пригоді, Трохим передбачав майже безпомилково. Лихо Першої світової війни, а потім кровопролитної революції, як також свою власну трагедію, пов'язану зі смертю дружини, Трохим передбачував заздалегідь, за що його навіть царські жандарми тримали з місяць у в'язниці.

Втративши дружину, сватати старших дівчат Трохимові не вистачало сумління, а відповідних віком молодичь-вдів тоді ще війна та революція не наробила. Трохим, передбачаючи непевні часи та людське нещастя, вирішив був провадити господарство самотужки, аж одружить сина.

Одружуватися Йосипові децю на заваді став віщун-відьмак батько, довелось йому засилати сватів до кількох дівок, аж нарешті децю старша дівка Параска згодилася стати дружиною Йосипові і Трохимові невісткою. Параска була хоч і бідних батьків дочка, але чесна, працю-

вита і проворна дівка. Ставши вірною дружиною Йосипові та милою і добродушною невісткою Трохимові, через якісь жіночі недотягнення не змогла продовжувати Трохимів рід. Переконавшись, що йому внуків не дочекати, Трохим доручив господарство синові, а сам почав наполегливіше вивчати свою Святу книгу та на основі вичитаного, повчати і попереджати своїх сусідів, селян і так добрих людей. Але розбурхані війною та революцією уми селян, не сприймали належно Трохимової науки та попереджень, бо дарована поміщицька й церковна земля була для них реальністю, а Трохимова наука та передбачення тільки словами.

Ходосівка хоча й поблизу Києва, але не над битим шляхом. Війна та революція її майже не зачіпали, за винятком декількох убитих та пораних на фронтах селянських синів. Трохимова мова про невинну кров, голод, мор та злидні його сусідам та селянам Ходосівки була незрозумілою.

З установами в селі влади комнезамів та комсомольців, Трохима почала влада відверто переслідувати, намагаючись перш за все відібрати в нього "Чорну книгу", -- "источник забобонов и опиума для народа", але на заваді владі в переслідуванні Трохима та збереженні його Святої книги, стала невістка Параска. Параска не тільки була вірною дружиною Йосипові і добродушною невісткою Трохимові, але навчившись в Трохима мудрощів та знахарства, не шкодувала сил і умінь для допомоги селянам. Ставити старого діда "под стенку", за доброту для людей, комнезами в той час ще не наважувалися. Ліквідувати як "ворога народу" добродушну Параску, -- комнезами боялися бунту власних дружин та селянських жінок, а Трохим, бережений пильно невісткою, десть заховавшись в бур'яні, начитається з Святої книги, прийде босий під церкву, і ніби ненароком заведе розмову з дальшим чи ближчим сусідом.

-- Не бути нам більше господарями на нашій землі і на наших господарствах. Влада босяцька з ледарів та злодіїв, не потребує працюючих та досвідчених господарів, -- вона навіть боїться нас. Помішав ти, сусідо, музолями набуту земельку з дармовою, і тепер вона не твоя, не моя, а чорт зна чия. Не матимеш ти з неї більше користи. Зхати твоєї, нової, просторої і світлої, вигонять тебе ніби скаженого собаку з села, і заженуть у чужі краї та займища, що й ворон кістки твоєї в рідну землю не занесе. Коней твоїх бистроногих, чужинці запрягатимуть звозити трупи людські. Послухай мене нерозумного, бери торбину на плечі з окрайцем святого хліба і мандруй між чужих людей, де тебе ніхто не знає і ти нікого не знатимеш. Перебудеш сам лиху годину і родину свою спасеш. Не послухаєш, шкодуватимеш. Якщо не замерзнеш на кизяк десть в чужині, то під своїм плотом з холоду та голоду околієш...

Революційне беззладдя та безладдя віщухало. З далекої, жорстокої і облудної столиці, новітні узурпатори

голосили гасла Нової Економічної Політики та світлого майбутнього комуністичного суспільства. Трохимовому віщому передбаченню не тільки сусіди та розважніші господарі, але й власний син, -- не довіряли. Комнезами, напастували і переслідували. Осінню 1923 року, Трохим, переконавшись, що вік часу підточує його здоров'я і настуна зума може бути остатньою на його довгій життєвій дорозі та що він навіть не зможе перед смертю переконати сина продати майно й переселитися і на прожиток заробляти якоюсь працею в місті, а після його смерті, Свята книга напевно потрапить в руки комнезамам-бузувірам, Трохим вирішив спалити свою книгу з ще немолоченим збіжжям, щоб цим примусити сина з невісткою покинути село, а разом з клунею та збіжжям спалитися самому, й так переселитися до духів Предків. Спалити також і Святу книгу, щоб не потрапила в руки невірних для наруги та зневаги над нею. Так і зробив. Одного осіннього дня 1923 року сказав невістці, що йде в клуню молотити ціпом пшеницю та щоб його вона навіть не кликала на полуденок. А рівно в полудне, коли сусіди помолились перед спожиттям полуденку, Трохимову клуню раптово охопило полум'я пожежі.

Охоплену вогнем з усіх сторін клуню було неможливо врятувати. Жевріючі снопи збіжжя та кулі соломи селяни пригасили вже майже смерком, носивши воду відрами з яру та колодязів. Обгоріле тіло Трохима вигребли з все ще тліючої купи соломи, але Святу книгу знайшли поблизу Трохима тільки дещо обсмаленою. Труну з залишками тіла Трохима син з невісткою та селяни поховали рядом з його дружиною, а не в пустому кінці кладовища, де поховані самогубці та нехристи. Святу книгу захопили сільські комнезами і передали тим, що приїздили з Києва досліджувати причину пожежі. Йосип, не послуховавши дружини, отримавши гроші за пожежу клуні від Державного Страхового Товариства України, вложив їх у кооперацію, де вони згодом стали державною власністю, а сам Йосип колгоспним кріпаком.

На весні наступного 1924 року, найближчий сусід Трохима Максимовича Уса, Федір Гавриленко, обміркувавши Трохимів поступок, продав свого вітряка, господарство з хатою та худобу. Купив пару коней-вагозовів та відповідного воза на залізному ході. Склав речі першої потреби на віз і разом з родиною виїхав назавжди з

села, щоб мешкати між незнайомими людьми та заробляти на прожиток, наймаючись у київських підприємствах та установах візником, чим і врятував себе і свою родину від пізніших нападів комнезамів та голодомору 1933 року.

Скільки ще було таких селян села Ходосівки, що хоч після смерті Трохима Уса послушали його порад та врятували своє життя втечею з села, напевно тяжко сказати. Скільки селян пізніше комнезамія, за наказом чужої влади з облудної столиці, ограбувала і вивезла на певну загибель у віддалені місця країни трудящихся, скільки селян Ходосівки розійшлося і розлізлося з села, рятуючись від голодової смерті взимку та весною 1933 року, а скільки їх околіло у власних оселях та по-під власними тинами, хіба тільки сам Бог відає.

Осінню 1933 року, Петро Гавриленко з наказу свого батька ходив у Ходосівку перевірити поголоски про цілком вимерле село і на вході в село натрапив на так звану "Чорну мітлу", -- тичину застромлену посередині вулиці з прив'язаним до неї вихтем якогось бур'яну, певною ознакою обезлюдненого села.

Записав в Канаді

Г. СІРИК

КНИЖКИ ДО НАБУТТЯ

Старанням Фундації ім. Ів. Багряного вийшло друком люксове видання, у твердих обкладинках "Тигролови" Івана Багряного. Ціна з пересилкою -- 11 амер. доларів. Також можна набити й інші твори Ів. Багряного: "Людина біжить над прірвою", "Огненне коло", "Так тримати", "Генерал", "Дніпро впадає в Чорне море", "Телефон" та "Боротьба проти московського імперіалізму й УНРада", та інших авторів: "Спогади" -- ген. П. Григоренка, "Вальдшнепи" -- М. Хвильового, "Український голокост" (голод 1933 р.) в м'якій та твердій оправах англійською мовою -- Василя Ін. Гришка та ін.

Замовлення шліть на адресу:

BAHRIANY FOUNDATION
811 S. ROOSEVELT AVE.
ARLINGTON HEIGHTS, IL. 60005
USA

Complete
Home
Comfort!

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel.: 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST, 2299 BLOOR ST. W.

- ☐ Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- ☐ 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- ☐ Продаж і обслуга домашнього ogrivального устаткування
- ☐ Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- ☐ Все фінансуємо на догідні сплати.

УЧИТЕЛЕВІ-ПЕНСІОНЕРОВІ І.І. ПЕРЕПАДЧЕНКОВІ 78 РОКІВ

28.5.1992 року постійний читач і передплатник нашого журналу "Нові Дні", кол. учитель-пенсіонер Іван Іванович Перепадченко, в колі своїх приятелів, відзначав при повному своєму фізичному і психічно-емоційному здоров'ї та матеріальному достатку свій 78-річний Ювілей із дня народження.

Святкування цього ювілею було продовжено у вільний від робіт день 30-го травня. На цей день був організований спеціальний бенкет, розрахований на більше коло людей. Присутні були переважно сусіди ювіляра, разом із їхніми знайомими. На прохання присутніх ювіляр, учитель-пенсіонер Іван Ів. Перепадченко, на початку бенкету успішно, з професійною майстерністю, показав понад 50 цікавих магічних штук. Це принесло задоволення і радість всім присутнім. Ювіляр на початку виконання своїх магічних штук, пояснив на прикладах, як інколи стається обмана зору-ілюзія, зазначивши, що всі виконанні ним магічні штуки ґрунтуються на законах природи -- насамперед фізики, механіки,

Іван Перепадченко.
1992 рік.

оптики, хемії, математики. Якихсь негативних антиморальних чи антигуманних впливів на людей і оточення вони не приносять. Навпаки, коли виконані у відповідний час і у відповідному місці, вони приносять розвагу, радість і

здоров'я. І все це не суперечить принципам християнської науки й доброї моралі.

Всі присутні на бенкеті найщиріше привітали ювіляра з 78-річчям з дня його народження й бажали йому доброго здоров'я та ще довго спокійно і щасливо прожити. Всі були вповні задоволені цим традиційно проведеним бенкетом. Всі дружно проспівали пісню "Із щасливим днем народження" та підписали привітальну карточку Ювіляреві.

Місцева радіостанція "Пісня України" та її керівник Прокіп Наумчук і його співробітники в недільній радіопередачі 31-го травня також щиро привітали ювіляра з днем його 78-річчя та побажали йому ще довго прожити в повному здоров'ї та безжурній старості.

Іван Іванович Перепадченко, народився 28.5.1914 р. у селі Ярмаки Миргородського району, Полтавської області в Україні. Минулого року, з нагоди його 77-річного ювілею "Нові Дні" помістили і його автобіографію. (Див. "Нові Дні", вересень 1991 р.) □

К. М. ТЕЛИЧКОВІ -- 85

Вельмишановний Пане Теличко!

Довідаюся, що за декілька днів сповниться 85-ть років Вашого трудолюбивого життя. Мав я приємність вже більше чим 25 років тому завітати з Вами особисто. Опісля слідував я з великою увагою за Вашою активною працею в різних українських установах на терені Канади.

Як в часі наших зустрічей, так і на основі того, що було написано про Вашу працю на сторінках української преси, в мене залишилися милі враження і глибока пошана до Вас.

Ви послідовно працювали серед української громади, як її відданий український патріот-сборник. Ви твердо боролися свої погляди на громадські чи політичні справи, але разом з тим Ви з належною пошаною відносились до осіб, які могли мати в тих справах іншу думку. Зокрема мені пригадалися наші дискусії про доцільність творення Світового Конґресу Українців.

Через довгі десятиліття, Ви крім Вашої активної праці в церковному і громадському секторах все були дуже активним подвижником ідей Української Народної Республіки і ДЦ УНР в екзилі. Свою відданість тим ідеям Ви засвідчили конкретною працею. За довгі десятиліття Ви здобули одно з перших місць серед українських патріотів, які здобували необхідні засоби для дії ДЦ УНР в екзилі. Без Вас

і Вам подібних -- ДЦ УНР не мав би змоги діяти понад 70 років і гідно змагатись за відновлення державної незалежності України. Тому я певний того, що Ви з великою сатисфакцією пережили хвилини відновлення незалежності в Україні.

Перебуваючи в Україні в останніх місяцях я неодноразово був свідком великих признань від наших братів і сестер, які відкрито твердили що без дії ДЦ УНР ледво чи так швидко Україна стала б на шлях державної незалежності. Я їм відповідав що в цьому заслуга широкої української громади, а зокрема таких відданих одиниць як Ви -- бо без Вашої допомоги ДЦ УНР в екзилі не міг би діяти.

Тому щиро вітаю Вас з днем Ваших уродин та бажаю Вам кріпкого здоров'я і многих літ, щоб Ви могли відвідати вільну Україну для якої Ви працювали довгі десятиліття.

Остаюся з глибокою пошаною

М. Плав'юк

Президент Української Народної Республіки в екзилі
1 червня 1992

Редакція "Нових Днів" приєднується до побажань п. Президента УНР і також бажає нашому давньому добродію та співробітнику К.М. Теличкови з успіхом закінчити писання історії, над якою працює.

Редакція

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Бл. п. ІВАН ДУБИЛКО

Після довгої недуги помер у Торонто 24-го квітня невтомний громадсько-політичний і церковний діяч Іван Дубилко. Він народився в 1915 році на Запоріжжі в родині евакуйованих з Волині селян. Від шести років виростав у рідному селі батьків біля Почаєва. Був здібний і бажав учитися, але тяжкий матеріальний стан не дозволив йому навчатись нормально в школах. Середню освіту здобув самотужки, склавши екзамени екстерном. До 1944 р. Іван Дубилко працював в українських кооперативних і самоуправних установах Волині й Галичини.

Після другої світової війни бл. п. Іван Дубилко був коротко вільним слухачем на факультеті політичної економії в Боннському університеті та головою місцевої Української Студентської Громади. Прибувши в 1947 році до Канади і відпрацювавши контракт на залізниці, І.Д. дуже активно заангажувався в працю Т-ва "Волинь", УРДП, СУЖЕРО, ОДУМ, "Козуб" та інших організацій, на різних керівних постах. Він був кілька років секретарем, а згодом і головою Представництва УНРади на Канаду, головою управи Катедральної громади св. Володимира, головним організатором фондів на видання книги Гелія Снегірьова "Набої для розстрілу".

Незважаючи на перевантаження організаторською роботою, І.І. Дубилко багато дописував до української демократичної преси, зрештою видав книжку "50-ліття Української Православної Катедральної Громади св. Володимира в Торонто", книжку "Почаївський Монастир в історії нашого народу", підготував спогади про своє перебування в УПА.

Похоронено бл. п. Івана Дубилка на українському цвинтарі в Оаквілл, співтворцем якого він був. У пам'ять покійного присутні зложили на тризні 1325 дол. на Центр Культури св. Володимира.

Нехай велика ідейність, почуття відповідальності за долю громади і Його жертвенність служать прикладом для всіх. Вічна Йому пам'ять!

Бл. п. АНАТОЛІЙ БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ

14-го травня 1992 р. помер в Ляшін відомий у Канаді громадсько-політичний працівник Анатолій Васильович Білоцерківський. Він народився 29 січня 1922 р. біля Білої Церкви в селянській родині. До Канади прибув у 1947 році й після закінчення лісорубного контракту поселився в м. Ляшін, Квебек, де проживав до кінця свого життя. Тут він розгорнув велику громадську діяльність, значно прислужився до будови церкви св. Юрія Переможця, зорганізував відділ СУЖЕРО, осередок УРДП, відділ Українського Братського Союзу, згодом став організатором і заступником голови УБСоюзу на Канаду.

Завдяки авторитету Анатолія Білоцерківського було названо одну з головних вулиць в місті Ля Саль бульвар Шевченка. Його наполегливість спричинилась також до названня вулиці іменем Івана Франка в м. Ляшін та до набуття парку ім. Івана Франка.

ВОЛОДИМИР МАНЯК

На 58-му році життя в автомобільній катастрофі в Україні трагічно загинув 15-го червня 1992 року відомий український письменник і громадський діяч Володимир Маняк.

Володимир Маняк народився 6-го листопада 1934 року

в с. Криштопівка Волочиського району на Хмельниччині. Закінчив факультет журналістики Львівського університету. Працював у шахті, на заводі робітником, а згодом у редакціях часописів, в радіо та в видавництвах. Увагу читачів привернули його повісті "Зелений меридіан", "Проспект імені людей", "Макове поле", "Колиска вітрів", "Балада про чорнозем", "І зійшов день" та інші.

Але найбільшого розголосу набула книга "33-й: голод" -- документальні свідчення 1000 свідків про голодомор. Цю книжку упорядкував В. Маняк разом з своєю дружиною Лідією Коваленко. Цю книжку ще можна набути у видавництві М. Коця в США за ціну 50 дол.

Світла пам'ять про Володимира Маняка -- видатного письменника, патріота й організатора культурно-просвітницького товариства "Меморіал" ім. Василя Стуса -- залишиться в серцях його численних друзів і читачів.

Св. п. ВІКЕНТІЙ ЛІТВІНОВ

15-го червня 1992 року несподівано помер у Торонто, на 77-му році життя, Вікентій Літвінов -- провідний член СУЖЕРО, голова Крайового Комітету УДРП в Канаді, педагог, довголітній діяч Катедральної громади св. Володимира, співзасновник Курсів українознавства при цій Громаді.

Під час двох панахид за спокій душі Покійного, велика палата похоронного заведення Кардинала була заповнена його друзями та знайомими. Також похорон був багатолюдний. Поховали бл. п. Вікентія Літвінова 19-го червня на українському цвинтарі св. Володимира на оселі "Київ", що біля Торонто.

На тризні у великій залі Центру Культури про діяльність Покійного розповіли й висловили співчуття родині його однодумці-співробітники, які репрезентували СУЖЕРО, Катедральну Громаду, Курси українознавства ім. Івана Котляревського, вчителів, Братство св. Володимира, Союз Українок Канади, ЦК ОДУМ-у, ЦК УДРП і редакцію "Нових Днів" та Радіопередачу і журнал "Молода Україна".

Замість квітів на могилу св. п. Вікентія Літвінова присутні склали 3,500.00 доларів на Українську Катедру св. Володимира, на Український Канадський Осередок Опіки для старших та на пресовий фонд "Українських вістей", "Молодої України" і "Нових Днів".

Про життєвий шлях і діяльність св. п. Вікентія Літвінова "Нові Дні" надрукують окрему статтю. Тут складаємо наше глибоке співчуття родині Покійного -- дружині Євфросинії, дочці Валентині і зятєві Петрові Родакам, синові Олегові та внукам Тарасові й Оксані -- з приводу болючої втрати дорогого чоловіка, батька і дідуся.

Вічна Йому пам'ять!

В ПАМ'ЯТЬ ВІКЕНТІЯ ЛІТВІНОВА

У пам'ять мого дорогого чоловіка, люблячого батька і дідуся жертвуємо 50.00 дол., на видавничий фонд журналу "Нові Дні".

Нехай канадська привітна земля буде Йому легкою.

*Дружина Євфросинія,
син Олег, дочка Родак Валентина,
зять Петро і внуки Тарас та Оксана.*

Список друзів, які склали пожертви на видавничий фонд "Нових Днів", замість квітів:

Цехоші Марта і Петро	-- 50.00 дол.
Білови Валентина і Борис	-- 50.00 дол.
Горгота Ада і Мар'ян	-- 35.00 дол.

Замість квітів на могилу бл. п. Вікентія Літвінова складаю на видавничий фонд журналу "Нові Дні" 40.00 дол.
Засмученій дружині Євфросинії з родиною висловлюю глибоке співчуття.

Євген Чижів,
Монреаль

В ПАМ'ЯТЬ ПАВЛІНИ ЯННІ-МУХИ

Замість квітів на могилу бл. п. Павліни Мухи просимо прийняти наш даток (\$100.00) на пресовий фонд "Нових Днів".

Галина і Мирон Левицькі,
Іслінгтон

В знак співчуття Аді і Мар'янові Горготам, замість квітів на могилу св. п. Павліни Янні-Мухи висилаємо на пресовий фонд "Нових Днів" \$50.00.

Хай буде покійній вічна пам'ять!

Раїса й Олег Чумак
і К. Лаврентій,
Оттава

Замість квітів на могилу бл. п. Павліни Янні-Мухи посилаю на пресовий фонд журналу "Нові Дні" чек на 50.00 дол.

Хай буде вічна пам'ять про неї.

Олександра Латишко-Пригорницька,
Торонто

Ще склали пожертви на видавничий фонд "Нових Днів", замість квітів:

Йосип Гошуляк, Торонто	\$50.00
Анна Баєр, Торонто	25.00
Ольга Маланчук, Нью Йорк	25.00
Галина Хотинецька, Міссісага	20.00

Всім жертводавцям наше щиросердечне спасибі!

Редакція і Адміністратор

В ПАМ'ЯТЬ ІВАНА ІВ. ДУБИЛКА

Пожертви на пресовий фонд журналу "Нові Дні" в пам'ять покійного Івана Івановича Дубилка прислали наступні читачі:

Федір Бойко, Пентіктон, Б. К.	25.00 дол.
Іванна і Микола Валери, Ст. Кетеринс, Онт.	50.00 дол.
Омелян Денесюк, Іслінгтон, Онт.	25.00 дол.

Щиро дякуємо всім і кожному зокрема.

Редакція і адміністратор "Нових Днів"

...Чимало добрих відгуків чув я про "Нові Дні" і наважуюсь попрохати Вас надіслати кілька чисел на мою поштову адресу, якщо у редакції є така змога. Хай Вам щастить.

Микола Чабан,
Дніпропетровськ

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ГОЛОВНЕ -- БУТИ ЛЮДИНОЮ

...Глибока Вам шана і подяка, що Ви, не дивлячись на всі труднощі, фізичну перевтому все ж таки тягнете видавництво НОВИХ ДНІВ. Не кидайте, бо такого журналу якщо не буде тут, то там він також не буде...

Слідкую пильно за подіями в Україні. 74 роки московсько-комуністичного урядування добре розклали національний і морально-економічний світогляд усіх прошарків населення України, а в сучасній ситуації поставити все на ноги так, щоб державна машина рухалася без перебоїв, приймаючи до уваги негативні впливи із-зовні і в середині не лише від чужих, а й від своїх, за один-два роки неможливо. Лише віра в майбутню справу, зрозуміння людей, що треба працювати для себе і для своїх дітей, для їхнього майбутнього, добре керівництво (щоб тягнути в один гуж) приведуть все до порядку... Думаю, що разом з полагодженням організаційно-економічних потреб в Україні, треба добре налагодити виховачу роботу серед населення. Тоді легше буде працювати в усіх ділянках. Треба, щоб не забували, що головним в житті -- це БУТИ ЛЮДИНОЮ.

Валентина Єрмоленко,
Міннеаполіс

ХОЧУ МАТИ ДРУЗІВ...

Нещодавно я придбав журнал "Україна", де і знайшов вашу адресу. Хочу трохи розказати про себе. Народився я у місті Сміла Черкаської області в 1966 році. Може хтось і був з Вас у цьому мальовничому місці, а хто знає добре поезію Шевченка, то в поемі "Тайдамаки" згадується моє рідне місто. В 1989 році закінчив Київський інститут іноземних мов. Вивчив дві мови -- французьку і англійську. Тепер працюю кореспондентом у місцевій газеті в м. Черкаси. Не буду казати як ми тут живемо, бо ви й самі добре знаєте. Але серце радується, бо ми вже незалежні.

"Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!..."

Дійсно, не все у нас гаразд, але я сподіваюся, що час вилікує всі наші хронічні хвороби. Пишу я до Вас тому, що хочу мати друзів у вашій країні, хочу листуватися з вашими читачами, хочу бути якось ближче до Вас, знати як ви живете, як зберігаєте культуру та й нашим читачам це буде дуже цікаво...

Молю Бога, щоб мій лист пройшов усі кордони. Моя адреса:

258410 Україна
Черкаська обл.
м. Сміла - 2
пров. В. Гордієнка, 9
Задніпрський Віктор

КОРОТКО ПРО "НОВІ ДНІ"

...3 приємністю перечиту Ваш журнал регулярно. Пересилаю чек на 100.00 дол. Прошу покрити мою заборгованість-передплату, а решту на пресовий фонд...

М. Ярославська,
Нью Йорк

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "НОВИХ ДНІВ"

КАНАДА:

Перепадченко Іван, Торонто	\$100.00
Іващенко Іван, Гвельф	96.00
Латишко-Пригорницька А., Торонто (в пам'ять Павлини Янні-Муки)	50.00
Гошуляк Йосип, Торонто (в пам'ять Павлини Янні-Муки)	50.00
Лаврентій К. і Чумак Олег та Раїса, Оттава (в пам'ять Павлини Янні-Муки)	50.00
Літвінова Євфросинія, Торонто (в пам'ять Вікентія Літвінова)	50.00
Білови Валентина і Борис (в пам'ять В. Літвінова)	50.00
Цехощі Марта і Петро (в пам'ять Вікентія Літвінова)	50.00
Чижів Євген, Монреаль (в пам'ять Вікентія Літвінова)	50.00
Горгота Ада і Мар'ян (в пам'ять Вікентія Літвінова)	35.00
д-р Лисик Юрій, Ошава	27.00
Баєр Олена, Торонто (в пам'ять Павлини Янні-Муки)	25.00
Попадинець Марія, Вестон	23.00
Чумак Раїса, Оттава	23.00
Торошенко Юрій, Віндзор	23.00
Хотинецька Галина, Торонто (в пам'ять Павлини Янні-Муки)	20.00
Кисіль Юрій, Гакстон	16.00
Маслівець Олекса, Вестон	13.00
Микитюк Володимир, Гамільтон	13.00
Андрієвська Галина, Вестон	10.00
Гнатів Микола, Вінніпег	10.00
Токар Володимир, Ніагара Фаллс	10.00
Доброліж Валентина, Едмонтон	8.00
Коваленко Павло, Танدر Бей	8.00
Данильченко Василь, Оаквілл	8.00
Радченко Варвара, Монреаль	8.00
прот. Легенюк Федір, Скарборо	6.00
Завгородній Іван, Вайнмонт	6.00

США:

Кревсун Василь, Спрінг Велі, Каліф. (у пам'ять своєї дружини Світлани)	\$75.00
Скоп Олесь, Ла Меса, Каліф.	50.00
Стан В., Джамейка Плейн	25.00
Шевченко Ігор і Марія, Сіетл, Ваш.	20.00
Боженко Святослав, Сан Франціско, Каліф.	15.00
д-р Павлишин Дмитро, Севен Гіллс, Огайо	15.00
Оношко Юрій, Рочестер	15.00
Туркало Зіновій, Дес Плейнс, Іл.	15.00
Мазяр Євстахій, Блюмінгдейл	14.00
Кармелюки Ніна і Олександр, Лас Вегас	10.00
Андріянів Микола, Саратога	10.00
Діак В., Стоутон, Мас.	10.00
Смик Михайло, Детройт	10.00
Дзедзик Андрій, Мейплвуд	5.00
Назаренко Марія, Детройт	5.00
Дибко-Филипчак Ірина, Потомак	5.00
Пашенко М., Денвер	5.00
Черняк Катерина, Орланд Парк	5.00
Гарас Іван, Віндзор Локс	5.00
Семенюк Антін, Міннеаполіс	5.00

ІНШІ КРАЇНИ:

Онішко Анатолій, Бальганна, Австралія	\$23.00
Глінін Андрій, Новий Ульм, Німеччина	8.00
Ткач Олександра, Донкастер, Австралія	6.00

Всім жертводавцям сердечно дякуємо
за допомогу.

Редакція і Адміністрація

ПРАВИЛА ДЛЯ ПОЧАТКУЮЧИХ АВТОРІВ

Шлях того, хто пише, від початку до кінця вкритий терниною, цвяхами і кропивою. А тому здороводумаючий чоловік повинен всіляко відстороняти себе від письменства. Якщо ж невблаганна доля, не видлячись на всі перестороги, штовхає кого-небудь на шлях авторства, то для пом'якшення своєї участі такий нещасливий повинен керуватися наступними правилами:

Пробувати писати можуть всі, без різниці звання, віроісповідання, статі, віку, освітніх цenzів і сімейних станів. Не забороняється писати навіть безумним, любителям сценічного мистецтва, і позбавленим всіх прав.

Стати письменником дуже легко. Нема такого виродка, котрий не знайшов би собі пари. І немає такої ісенітниць, котра не знайшла б собі відповідного читача. А тому й не бійся. Поклади перед собою папір, бери в руки перо і, роздратувавши свою заповнену думку, -- строчи... Але стати письменником, котрого друкують і читають, дуже трудно. Для цього треба бути безумовно письменним і мати талант, величиною хоч би із сочевице зернятко. Треба бути порядним. Не видавати краденого за своє. Не друкуй одного і того ж у двох видавництвах у той самий час. Якщо хочеш писати, то роби так: Вибери спочатку тему. Тут дана тобі повна свобода. Можеш вжити свавілля і навіть самоправство. Даючи волю фантазії, стримуй руку. Не давай їй гнатися за кількістю рядків. Написавши, підпиши. Якщо ж не гонишся за славою і боїшся, щоб тебе не побили, уживи псевдонім. Але пам'ятай, що, яке б забороло не приховувало тебе від публіки, твоє прізвище і твоя адреса повинні бути відомі редакції.

А.П. ЧЕХОВ

З російської мови переклав Ів. Перепадченко
20.6.1992 р., Торонто

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA BOOK & GIFT STORE ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІ і син АНДРІЙ -- власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки, машинки до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими vzорами в гуртовій і роздрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилки пачок до всіх країн.

"ВЕСТ АРКА"

2282 Bloor St. W., Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

POSTAGE PAID AT TORONTO
Publications Mail Registration Number 1668
if not delivered please return to:

NOWI DNI
P.O. Box 400, STA -D-
TORONTO, ONT. CANADA M6P 3J9

CHARTERS TO UKRAINE

DIRECT TORONTO -- KIEV -- TORONTO

TOURS TO UKRAINE -- 15 days

HELLO UKRAINE: Kiev 1, Lviv 5, Ternopil 5, Kiev 2

Departures: May 17, 31, June 28, July 26, August 23, Sept. 20 **from \$2190.00 -- \$2290.00**

GOLDEN UKRAINE: Kiev 1, Lviv 10, Kiev 2

Departures: May 17, 31, June 28, July 26, August 9, Sept. 6, 20 **from \$2160.00 -- \$2260.00**

HOSPITABLE UKRAINE: Kiev 1, Lviv 2, Ternopil 8, Kiev 2

Departures: May 17, 31, June 14, August 9, Sept. 6, 20 **from \$2190.00 -- \$2290.00**

THE BEST OF UKRAINE: Kiev 1, Chernivtsi 2, Ternopil 2, Lviv 2, Yalta 3, Kiev 3

Departures: May 17, June 14, 28, July 12, August 9, 23, Sept. 6 **from \$2190.00 -- \$2390.00**

BUKOVINA: Kiev 1, Chernivtsi 9, Kiev 3

Departures: May 17, 31, June 14, July 12, August 9, 23, Sept. 20 **from \$2170.00 -- \$2270.00**

WESTERN UKRAINE: Kiev 1, Ternopil 3, Ivano-Frankivsk 4, Chernivtsi 3, Kiev 2

Departures: May 17, June 14, July 12, 26, August 9, Sept. 6 **from \$2090.00 -- \$2290.00**

HUTSUL ADVENTURE: Kiev 1, Ivano-Frankivsk 6, Kolomiya 3, Kiev 3

Departures: May 31, June 14, 28, July 26, August 23, Sept. 6, 20 **from \$2090.00 -- \$2150.00**

IVANO-FRANKIVSK: Kiev 2, Ivano-Frankivsk 9, Kiev 2

Departures: May 17, June 14, July 12, 26, August 9, Sept. 6 **from \$1990.00 -- \$2050.00**

All -- inclusive tours include:

Charter flight Toronto -- Kiev -- Toronto, first class hotels, 3 meals daily, all transportation in Ukraine by air, train or bus, all transfers, 1 sightseen tour in each city, 1 concert, services of guide, Gala Farewell Party.

Pick the tour of your choice for 2 weeks. Or you can combine a 2 weeks tour, plus 2 weeks with your relatives.

YOUR CHOICE -- Charter air ticket only -- priced from \$1290.00 to \$1450.00 round trip.

EVERY 2 WEEKS -- starting May 17th to September 20th

YOUR CHOICE -- PREPAY A TICKET FOR YOUR RELATIVE TO VISIT CANADA FOR ONLY \$1500.00 can. per person.

AIR UKRAINE

For our detailed brochure call INTOURS Corporation:

1013 Bloor Street West,
Toronto, Ontario M6H 1M1
(416) 537-2165
President: Roman Dowhopoluk.

Free Toll Line
Fax
Telex
Reservac

1-800-268-1785
(416) 537-1627
06-218557
Sam 91575